

Leto XXI. Štev. 231

GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
UREJA UREDNIŠKI ODBORList izhaja vsak dan razen
petka. Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

LJUDSKA PRAVICA
USTANOVLJENA 1. OKTOBRA
1934 V MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZBA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK NATO PA KOT TEDNIK
V OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z BORBO

SKLEPI POSVETOVANJA O GOSPODARSKIH VPRAŠANJIH

pod predsedstvom predsednika republike Tita

V zvezi s sestavljanjem novega perspektivnega plana je bilo 28. septembra 1955 v Beogradu pod predsedstvom tovariša Tita posvetovanje o gospodarskem položaju in temeljnih bodoče gospodarske politike. Na posvetovanju so ugotovili, da smo z doseženo politiko industrializacije, ki smo jo uveljavljali v izrednih in težavnih razmerah, položili v naši državi potrebno industrijske temelje za nadaljnji vsestranski gospodarski in družbeni razvoj.

Takšen razvoj je zahteval, da dosežemo višjo raven investicij in da v sami strukturi investicij investiramo več sredstev v težko industrijo, premalo pa v predelovalno industrijo in kmetijstvo. Razmeroma velike investicije, razen tega pa takšna njihova struktura, ki je zagotavljala pretežno razvijanje proizvodnje proizvajalnih sredstev, v znatno počasnejšem tempu pa razvoj proizvodnje sredstev za osebno potrošnjo v industriji, kakor tudi v kmetijstvu v celoti, so neogibno zavirale naraščanje narodnega dohodka, s tem pa tudi dviganje življenjskega standarda. Takšen razvoj je nujno prinesel tudi nekatere negativne pojave: bil je vir raznih gospodarskih težav, kakor tudi težav glede življenjskega standarda delavcev in uslužbencev. To je povzročalo motnje na trgu in kolebanje življenjskega standarda delavcev in uslužbencev, zlasti v večjih mestih in industrijskih središčih.

I.

Posvetovanje je ugotovilo, da sadovi dosežanega gospodarskega razvoja omogočajo in nujno narekujejo, da postavimo gospodarsko politiko v sledečem obdobju na naslednje temelje:

1. Zagotoviti je treba okrepitev in postopno dvigovanje življenjskega standarda delovnih ljudi v skladu s splošnim naraščanjem proizvodnih sil dežele in v sorazmerju s storilnostjo posameznih proizvajalcev;

2. raven in strukturo investicij je treba določiti tako, da bosta privedli do odstranitve sedanjih neskladnosti, da bi tako zagotovili določeno politiko življenjskega standarda. Obseg celotnih investicij v naslednjem obdobju ne sme presegati tistih okvirov, prek katerih bi bila ogrožena stabilnost in postopno dvigovanje življenjskega standarda delovnih ljudi. Glede strukture investicij je treba zagotoviti sorazmerno naraščanje proizvodnje potrošnih dobrin, in sicer tako v kmetijstvu, kakor tudi v predelovalni industriji, enako pa tudi na področju stanovanjskih in komunalnih storitev.

Da bi razpoložljiva družbena

IZREDNI SESTANEK GRŠKIH POSLANCEV

Enodušna podpora parlamentarne večine

Sprejeta resolucija s pozdravi prebivalcem Cipra

Atene, 1. okt. (Tanjug). Grška vlada je dobila danes enodušno podporo parlamentarne večine za svojo dosedanja politika. Na izrednem sestanku 182 poslancev gibanja grškega zbiranja (parlamentaristi) skupaj 300 poslancev) je podpredsednik vlade in zunanji minister Stefanopolis podrobno pojasnil dejavnost grške delegacije v Združenih narodih in njeno prizadevanje, da bi vprašanje Cipra vključili v dnevni red Generalne skupščine.

Neredi na Cipru

Nikozija, 1. okt. (AFP). Neznani so danes razstrelili vodovod, ki je oskrboval z vodo britansko vojaško oporišče v Episkopiji na Cipru. Eksplozija je bila v vasi Pakul, kakih 25 km od Limasola.

Vremenska napoved

za nedeljo, 2. oktobra

Sončno in hladno vreme z prehodno oblačnostjo zlasti v severovzhodni Sloveniji. Temperatura ponoči od -1 do 6, podnevi 17 do 19, na Primorskem okoli 13 stopinj.

sredstva v njihovi celoti kar najbolj racionalno uporabljati, je treba v investicijski politiki uveljaviti načelo: investirati tam, kjer dosežemo najhitrejši učinek v stabilnem naraščanju narodnega dohodka in s tem v izpolnjevanju naštetih nalog;

3. z ustrezno politiko razdelitve narodnega dohodka, s politiko investicij, kakor tudi s politiko krepitve rezerv zagotoviti čimvečjo stabilizacijo trga;

4. z nadaljnjim gospodarskim razvojem je treba zagotoviti nadaljnje naraščanje neodvisnega in enakopravnega sodelovanja našega narodnega gospodarstva v svetovnem gospodarstvu s povečanjem izmenjave dobrin in podobno;

5. naša gospodarska politika je zadnje čase nedvomno dosegla na področju kmetijstva in vasi uspehe v tem smislu, da je začelo kmetijstvo napredovati v vseh smereh, to se pravi, da narašča proizvodnja vseh kmetijskih panog. To pa je samo začetek, ki potrjuje, da lahko tudi na tem področju dosežemo velike uspehe v naraščanju proizvodnje. Pogoj za to je, da k tej nalogi še bolj pritegnemo vse činitele. To so kmetijske zadruge, katerih gospodarska krepitev in gospodarska dejavnost sta bistveni pogoj za nadaljnji razvoj kmetijske proizvodnje v celoti, zlasti pri individualnih proizvajalcih. To so nadalje kmetijska posestva in ekonomije, pa tudi instituti, zavodi, postaje in ostala središča za pospeševanje kmetijstva. V celotnem povečanju kmetijske proizvodnje ima v naših razmerah bistveni delež povečanje proizvodnje na individualni posesti, to pa lahko dosežemo predvsem prek kmetijskega združništva.

6. skupnost bo tudi v prihodnje podpirala nerazvita področja v skladu s gornjimi načeli gospodarske politike, ker je to stalno načelo naše politike na splošno.

II.

Da bi te naloge izpolnili, moramo ukreniti vse potrebno, da bodo vsi odgovorni organi delali za njihovo izpolnitev in da bomo

vsa gmojna sredstva uporabili v tej smeri.

1. storiti ukrepe, da se bo sistem še nadalje izpolnjeval in prilagojeval izpolnjevanju teh nalog.

Sistem naj posebej zagotovi izvrševanje investicij v planiranih okvirih in določenih smereh investiranja, prav tako pa tudi uredi tempo trošenja skladov v skladu s gmojnimi možnostmi. Tako bomo dosegli, da v prihodnje ne bo več potrebna naknadna blokada sredstev samoupravnih organov in tako bomo še bolj okrepili načela samoupravljanja.

Za odstranitev negativnih pojavov v trgovini, zlasti v trgovini s kmetijskimi pridelki in odkupu, je treba storiti ukrepe, kakor je kontrola potrošnikov nad trgovino, boljše oprema odkupnega omrežja s prevoznimi in drugimi sredstvi, naslonitev na kmetijske zadruge v odkupu in ukinitve sistema nakupovalcev.

2. posvetiti večjo pozornost usposabljanju administrativnega aparata, in sicer zveznega, republiškega, okrajnega in občinskega, da bi učinkovito zagotovili izpolnjevanje teh nalog v okviru njegovih dolžnosti in pristojnosti.

3. pripravljati gospodarskih planov, zveznega, republiških in krajevnih, ki bodo predloženi ustreznim skupščinam in odborom, mora sloneti na teh temeljih.

Tito odpotoval na Brione

Beograd, 1. okt. (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz-Tito je odpotoval na Brione, kjer ga bodo zdravniki temeljito pregledali in bo nekaj tednov zdravljen revmatizem. Med zdravljenjem bo opravljal svoje državniške dolžnosti.

NOVA FAZA MAROŠKEGA VPRAŠANJA

Sultanov odstop - uvod v vladno krizo?

Znatni del parlamenta zahteva splošno parlamentarno debato

Pariz, 1. okt. (Tanjug). Maroški sultan Ben Araf je zapustil davi svojo prestolnico v Rabatu, potem ko je podpisal deklaracijo o sčasem odstopu. Kaže, da je pot k ureditvi maroškega problema s tem naposled prosta. Dinastično vprašanje smatramo zdaj lahko za urejeno.

Tako se je po dvomesečnih dramatičnih bojih med francosko vlado in severnoafriškimi kolonialističnimi krogi Faurou načrt glede Maroka začel uresničevati. Vendar je še prezgodaj za dokončne sodbe o nadaljnjem razvoju dogodkov. Čeprav je sultanov prestol v Maroku ostal zdaj prazen in je tako vsaj teoretično možno imenovati kronski svet ter reprezentativno maroško vladno, pariski opazovalci niso prepričani, da bi se Fauru posrečilo uveljaviti takoj tudi drugi del njegovega načrta. Iz Rabata namreč prihajajo vesti, da je položaj v Maroku zelo zapleten in ni izključeno, da bodo dobro organizirani oboroženi francoski naseljenci povzročili nove nerede. Tudi položaj v Parizu je napet. Opozicija in pritisk desničarskih strank, ki podpirajo stališče francoskih naseljencev, sta dosegla vrhunec.

V tujakšnih krogih krožijo novice, da so nasprotniki Faurove severnoafriške politike zahtevali

ključeno, da bodo dobro organizirani oboroženi francoski naseljenci povzročili nove nerede. Tudi položaj v Parizu je napet. Opozicija in pritisk desničarskih strank, ki podpirajo stališče francoskih naseljencev, sta dosegla vrhunec.

V tujakšnih krogih krožijo novice, da so nasprotniki Faurove severnoafriške politike zahtevali

Francoska delegacija demonstrativno zapustila zasedanje Generalne skupščine

Pariz, 1. okt. (AFP). Francoska delegacija na zasedanju Generalne skupščine OZN je bila poklicana, naj se nemudoma vrne v Pariz. O tem sta se sporazumela predsednik Fauru in zunanji minister Pinay, ki delegacijo vodi, med telefonskim razgovorom. Francoska vlada je to sklenila po večeršnjem glasovanju v Generalni skupščini OZN, ko je bilo sklenjeno, da pride alžirsko vprašanje na dnevni red zasedanja. Sodijo, da bo zunanji minister Pinay jutri popoldne prispel v Pariz.

Tudi Južna Afrika in Maroko na dnevnem redu

New York, 1. okt. (Reuters). Kljub nasprotovanju Južnoafriške unije je Generalna skupščina sinoči sprejela sklep, da bodo problem ravnanja z Indijci v Južni Afriki vključili v dnevni red.

Skupščina je sprejela podoben sklep tudi glede rase diskriminacije v Južni Afriki.

Prav tako je Generalna skupščina soglasno sklenila vključiti maroško vprašanje v dnevni red letošnjega zasedanja. S tem je sprejela priporočilo generalnega komiteja.

Naši manjšini v Romuniji je treba dati vse pravice

poudarjajo beograjski politični krogi

Beograd, 1. okt. (Tanjug). Tuje agencije poročajo, da so v Romuniji pomislili mnogo političnih in drugih obsojencev. V Beogradu so to vest sprejeli z zadovoljstvom, ker je znano, da je med političnimi priporniki tudi precej pripadnikov srbske narodne manjšine. Razen tega je znano, da so romunske oblasti pred nekaj leti preganale v Baragan več tisoč banatskih Srbob.

Skupni komunike

o Murphyjevih razgovorih v Jugoslaviji

Beograd, 1. okt. (Tanjug). V zvezi s razgovori do katerih je prišlo med bivanjem g. Murphya v Jugoslaviji je bil danes objavljen naslednji skupni komunike:

Obisk namestnika državnega tajnika ZDA g. Roberta Murphya v Beogradu je bil priložnost za iskreno in plodno izmenjavo misli o mnogih vprašanjih, ki zanimajo Jugoslavijo in ZDA.

S temi razgovori so bile odstranjene razlike v mnenjih in prišlo je do jasnejšega razumevanja stališč obeh vlad. To je bilo doseženo v zelo prisrčnem vzdušju in bo ustvarilo trdno podlago za nadaljnje sodelovanje med obema deželama. Ti sestanki so bili nov dokaz trdnega zaupanja in medsebojnega spoštovanja, ki je bilo vzpostavljeno v zadnjih letih med obema deželama.

Med svojim obiskom je g. Murphy v spremstvu veleposlanika Riddlebergerja bil gost na kosilu pri predsedniku Titu, s katerim je imel dva razgovora. Prav tako je imel nekaj razgovorov z državnim podtajnikom za zunanje zadeve Srdjanom Pricom, podpredsednikom Zveznega Izvršnega

sveta Svetozarom Vukmanovičem in državnim tajnikom za narodno obrambo generalnim polkovnikom Ivanom Gošnjakom. G. Murphy je zaključil svoj obisk s kosilom, ki ga je 1. oktobra priredil v veleposlaništvu na čast podpredsedniku Edvardu Kardelju in drugim visokim jugoslovanskim ter ameriškim funkcionarjem.

Tiskovna konferenca Roberta Murphya

Beograd, 1. okt. (Tanjug). Gospod Robert Murphy je imel nocoj tiskovno konferenco, na kateri je dejal, da je z jugoslovanskimi voditelji proučil vprašanje programa pomoči in da so bile ob tej priložnosti odstranjene nekatere razlike v gledanju na metode ostvaritve tega programa in na nekatera tehnična vprašanja. Poudaril je, da ni bilo nobenih nasprotij v pojmovanju načel in da ZDA ne žele, da bi z dajanjem pomoči vsiljevale svojo dominanco.

Odgovarjajoč na vprašanja novinarjev je gospod Murphy dejal, da so poleg drugega govorili tudi o jugoslovansko-ameriškem sodelovanju na področju mirmodobne uporabe atomске energije. Omenil je možnost, da bi nekateri jugoslovanski znanstveniki v ta namen obiskali ZDA.

Gospod Murphy je izrazil zadovoljstvo, ker se mu je nudila priložnost sestati se z najvišjimi jugoslovanskimi funkcionarji in poudaril, da se z njimi razgovarjal o bistvu vprašanja, da pa se bodo o podrobnostih pogovarjali strokovnjaki.

Gospod Murphy bo s posebnim letalom odpotoval iz Jugoslavije v ponedeljek.

Sovjetski novinarji pri Veljku Vlahoviću

Beograd, 1. okt. (Tanjug). Predsednik zunanje političnega odbora Zvezne ljudske skupščine Veljko Vlahović je sprejel danes opoldne delegacijo sovjetskih novinarjev, ki se že dva tedna mudi v Jugoslaviji kot gost Zveze novinarjev Jugoslavije.

NOVE TEŽAVE

posledica sklepa Generalne skupščine

Pariz, 1. okt. (Tanjug). Sklep Generalne skupščine OZN o vključitvi alžirskega vprašanja v dnevni red sedanjega zasedanja je povzročil dve krizi: krizo v odnosih med OZN in Francijo sprito ostre francoske reakcije na takšen sklep in krizo v odnosih med Francijo in SZ. To je mnenje, ki ga danes izraža vodničar »France Trierac«, ki obsoja, kakor ves francoski tisk »nedopustno vmešavanje OZN v francosko domače vprašanje«.

Sklep Generalne skupščine so v Parizu sprejeli ponoči z velikim presenečenjem. Čeprav so v mnogih krogih pričakovali tudi takšen preobrat, so v Parizu vendarle do zadnjega trenutka upali, da se bo ministru Pinayu posrečilo pregovoriti predvsem južnoameriške predstavnike, da bi podprli francosko stališče.

Nedvomno je do tega prišlo zayoljo številnih napak, ki jih je Francija napravila v minulosti v

svoji afriški politiki, piše »Combat«. Toda če je naša vlada sprito sedanjega položaja v Alžiru v krizi, ima popolnoma prav, če odkloni vmešavanje tujih dežel v vprašanja in zadeve, ki se tičejo samo Francije.

Sprito vsega tega je videti, da je kriza v odnosih med Francijo in SZ, a posebno v odnosih med Francijo in nekaterimi njenimi atlantskimi partnerji, ki so glasovali za alžirsko debato. To velja zlasti za Grčijo, katero danes napadajo malone vsi francoski časniki. Po francoskem mnenju je Grčija s takšnim stališčem »izdala atlantsko solidarnost« in »kompromitirala evropsko idejo«.

Precej skaljeni so tudi odnosi med Francijo in nekaterimi njenimi atlantskimi partnerji, ki so glasovali za alžirsko debato. To velja zlasti za Grčijo, katero danes napadajo malone vsi francoski časniki. Po francoskem mnenju je Grčija s takšnim stališčem »izdala atlantsko solidarnost« in »kompromitirala evropsko idejo«.

Na koncu je treba poudariti, da francoski politični krogi sicer v celoti odklanjajo sklep Generalne skupščine, vendar pa so silno različnih misli glede taktike in bodočega francoskega stališča.

Razgovori Stassen-Soboljev

New York, 1. okt. (AP). Posebni svetovalec predsednika Eisenhowerja Harold Stassen se je pol ure razgovarjal s sovjetskim delegatom v razoroženem podobu Arkadijem Soboljevom. Poročajo, da je Stassen, kakor kaže, dobil vtis, da bo dolegel sporazum o načrtu predsednika Eisenhowerja glede nadzorstva iz zraka.

OB LETOSNEM TEDNU OTROKA

K novim oblikam dela ZA VARSTVO OTROK

Teden otroka — letos ga začnemo z današnjim dnem in bo trajal do 8. oktobra — si je pri nas pridobil že dokaj tradicionalni pomen. Pregled dosedanjega dela na področju varstva otrok in načrti za bodoče, to je poleg številnih akcij, ki jih družbene organizacije izvedejo neposredno med tedom, glavna vsebina Teda otroka. Letos pa je njegov pomen še večji. Širša osnova mu dajeta dva dogodka, ki sodejajo v dneve med 2. in 8. oktobrom, in sicer 3. oktobra mednarodni Dan otroka in od 2. do 5. oktobra prvi nacionalni kongres za varstvo otrok, ki bo v Beogradu.

Razen tega začnemo z letošnjimi jesenskimi meseci novo obdobje po reorganizaciji organov ljudske oblasti, ki prinaša še širši razmah organom družbenega upravljanja v okviru novih občin. Razumljivo je, da smo ob tej ponovni decentralizaciji ob formiranju svetov in raznih komisij pri novih upravnih enotah

pritegnili k sodelovanju množico novih ljudi, ki so pripravljeni sodelovati pri reševanju perečih problemov. In prav področje zdravstva in socialne politike, s tem pa tudi skrbi za družino in varstvo otroka, je tisto področje, na katerem lahko z največjim uspehom mobiliziramo množice prostovoljnih delavcev, saj so ta vprašanja blizu vsakemu državljanu.

Že izkušnje pri delu upravnih odborov pri zdravstvenih in socialnih zavodih in ustanovah, kot so zdravstveni domovi, zavodi za socialno zavarovanje, bolnišnice, sanatoriji, okrevališča, mladinski domovi, domovi za onemogle itd., so pokazale, da lahko tudi zdravstveno in socialno problematiko zelo uspešno rešujejo ne le strokovnjaki, ki so pritegnjeni v te odbore, temveč tudi številni laiki. Vprašanja, ki jih rešujejo člani organov družbenega upravljanja, so konkretna in aktualna in izvoljeni člani se jih lotevajo z veliko volje in prizadevnostjo. Ven-

dar pa ne zahteva naloga, ki jo prevzamejo družbeni organi, zgolj dobro voljo in prizadevnost.

Za uspešno delo je zlasti potrebno dobro poznavanje zdravstvene in socialne problematike in problematike varstva otrok na področju, kjer družbeni organi delujejo. Prav v Tеду otroka se nudi velika možnost, da ljudje, ki so pripravljeni sodelovati, skupno z družbenimi organizacijami, katerih delo je v Tedu že tako razgibano z različnimi akcijami, temeljito analizirajo problematiko na svojem področju, kar naj bi pomagalo pri nadaljnjem vodenju politike na področju varstva otrok in pri obravnavanju širših vprašanj, kot so n. pr. zdravje, prehrana, vprašanja vzgoje otrok, zlasti problemi mladostnikov itd.

Ljudem, ki sodelujejo v družbenih organih, svetih in komisijah, pa tudi širšemu krogu, zborom volivcev itd. pa je potrebno zdej, ko prevzema ljudstvo težje pri upravljanju, tudi širše družbeno-ekonomsko poznavanje problematike, potrebna jim je temeljitejša zdravstvena prosveta in razumevanje socialnih vprašanj, kajti taka splošna razgledanost bi bila najboljši prispevek za uspešnejše delo. S pomočjo seminarjev, predavanj in podobnih oblik lahko tu organizacije, kakršna je n. pr. Rdeči križ, ogromno pripomorejo, da se bodo n. pr. sveti za varstvo matere in otroka ali sveti za socialna vprašanja pri občinah dobro lotili dela in v resnici koristili ljudem, ki so jih izbrali, da jih zastopajo. V Tedu otroka, ki je časovno sicer preveč omejen, da bi lahko izvedli globlje spremembe, je moč pretehtati prav oblike, s katerimi naj bi pripomogli k uspešnemu delu na področju varstva otrok med vsem letom.

Mladinska delegacija zahodnonemških sindikatov v Jugoslaviji

Na Reko je včeraj prispela mladinska delegacija zahodnonemških sindikatov javnih služb in transporta. Nemški gostje, ki vračajo obisk našemu sindikatu pomorskih delavcev, bodo ostali pri nas 12 dni. Razen Reke in Opatja bodo obiskali tudi Šibenik, Split in Dubrovnik.

Izraelska zadržna delegacija odpotovala

Izraelska zadržna delegacija je včeraj odpotovala iz naše države. Med dvajsetdnevnim bivanjem v Jugoslaviji so gostje obiskali več zadržnih organizacij in industrijskih objektov v Srbiji, na Hrvaškem, v Sloveniji in Makedoniji ter se zanimali za organizacijo kmetijskih zadrug ter delavsko samoupravljanje.

Odhod delegacije finskih invalidov

Delegacija finskih invalidov je danes zapustila našo državo. Včeraj so si delegati ogledali v Ljubljani muzej NOB, razen tega pa so njim na čast priredili sprejem, na katerem so bili tudi predstavniki Zveze vojaških invalidov in Zveze borcev Slovenije.

Miloš Minić odpotoval v Firence

Predsednik okrajnega ljudskega odbora Beograda Miloš Minić je odpotoval z vlakom v Firence, kjer se bo udeležil kongresa županov glavnih mest sveta, ki se bo začel danes.

Prvi sestanek mešane jugoslovansko-avstrijske dravske komisije

Na temelju sporazuma o vodnogospodarskih vprašanjih na Dravi, ki je bil lani sklenjen med Jugoslavijo in Avstrijo in podpisan 25. maja 1954 v Zenevi, se bo 6. oktobra prvič sestala v Opatiji mešana jugoslovansko-avstrijska dravska komisija, ustanovljena s tem sporazumom. Statut te komisije je bil že lani sprejet kot dodatek k sporazumu, na opatijskem sestanku pa bodo sprejeli še poslovnik komisije. Razen tega bodo v smislu statuta razpravljali o medsebojnem chveščanju o vseh skupnih vprašanjih, ki se nanašajo na vodno gospodarstvo Drave, zlasti o nameravanih vodnogospodarskih gradnjah v Avstriji in Jugoslaviji. Sporazum se že uspešno izvaja. Doslej ni bilo sporov, ki bi jih morala reševati komisija v smislu statuta.

IZ ZVEZNE ZUNANJETRGOVINSKE ZBORNICE

Novi predpisi glede strokovne izobrazbe uslužbencev v zunanji trgovini

Nova uredba o zunanjetrgovinskem poslovanju, ki je bila objavljena sredi junija, vsebuje stroge predpise glede strokovne kvalifikacije v zunanji trgovini. Predpisi o strokovni kvalifikaciji so s to uredbo razširjeni na vse tiste kadre, ki opravljajo v zunanji trgovini komercialne, tehnične, finančne, devizne in pravne posle. Zaradi izvajanja teh predpisov je bila pri Zvezni zunanjetrgovinski zbornici uvedena posebna evidenca vseh uslužbencev v zunanji trgovini, na katere se nanašajo predpisi uredbe. Zdej pa je Zvezna zunanjetrgovinska zbornica na temelju pooblastila in uredbe v soglasju z Upravo za zunanjo trgovino predpisala še pravilnik o strokovni usposobljenosti uslužbencev v zunanjetrgovinskem poslovanju.

Pravilnik navaja, da se kot vodilni uslužbenec šteje direktor in njegov namestnik oziroma pomočnik, direktor oziroma šef sektorja, šef poslovalnice oziroma vsake druge ustrezne organizacijske enote, šef predstavništva oziroma delegat v inozemstvu in šef predstavništva v naši državi. Kot strokovni uslužbenec, ki opravlja komercialne, tehnične, finančne-devizne in pravne posle pa se šteje strokovni svetnik, samostojni referent in referenti.

Za direktorja predpisuje pravilnik naslednje strokovne usposobljenosti: 1. ustrezno fakultetno izobrazbo in pet let prakse v vodilnih komercialnih poslih, od tega dve leti v zunanjetrgovinski dejavnosti odtične stroke; 2. ustrezno srednješolsko strokovno izobrazbo, osem let komercialne prakse, od tega pet let na vodilnih mestih v zunanjetrgovinskih poslih (tri leta v odtični stroki); 3. popolno srednje šolo in deset let komercialne prakse, od tega šest let na vodilnih mestih v zunanjetrgovinskem poslovanju (štiri leta v odtični stroki); 4. nepopolno srednje šolo ali petnajst let komercialne prakse, od tega osem let na vodilnih mestih v zunanjetrgovinskem poslovanju (šest let v stroki). Podobna strokovna izobrazba z ustreznimi praksami je predpisana za direktorje oz. šefe sektorjev (uvozne, izvozne, tranzitne, re-eksportne zastopniške, konsignacijske itd.), za direktorje gospodarsko-računskega sektorja, za šefe računovodstva oziroma devizne službe, za šefe poslovalnic in ustreznih organizacijskih enot, za šefe predstavništva oziroma za delegata v inozemstvu in za šefe predstavništva v državi. Razen navedene strokovne izobrazbe morajo vodilni uslužbenec obvladati vsaj en svetovni jezik v takš-

DEJAVNOST ANKETNE KOMISIJE ZVEZNE LJUDSKE SKUPSCINE

Predlogi o melioracijah

Razgovor s tajnikom anketne komisije Šumanovcem

Novi Sad, 1. okt. (Tanjug). — Po ogledu terena in razpravi z zainteresiranimi organizacijami je začela anketna komisija Zvezne ljudske skupščine pripravljati poročilo o melioracijah, ki ga bo predložila Ljudski skupščini FLRJ na zasedanju v drugi polovici oktobra, ko bo le-ta razpravljala o kmetijstvu.

V razgovoru z dopisnikom Tanjuga je tajnik anketne komisije Pavle Šumanovac poudaril, da je komisija pregledala melioracijska področja. Hotela je dobiti jasno sliko o pomeni in potrebah melioracijskih del. Glavna njena naloga pa je bila, da bi v razpravi ugotovila, kako bi preprečili škodo v zvezi z zaščito pred poplavlami, osuševanjem in zaščito zemlje pred hudoorniki,

in kakšna bi bila korist umetnega namakanja.

Najživahnješa je bila razprava o načinu financiranja del in o virih denarnih sredstev. Na splošno je razprava na terenu pokazala, da je treba kategorizirati objekte glede na njihov pomen in obseg, v skladu s tem pa tudi ugotoviti obveznosti posameznih teritorialnih upravnih enot tako za zgraditev kakor tudi za vzdrževanje melioracij. Vzdrževanju pa dajejo prednost, ker so pri nekaterih melioracijah ugotovili, da so zaradi slabega vzdrževanja zdej v slabšem stanju, kakor so bile prej.

Ker se nismo imeli zakonitih predpisov v zvezi z vodnimi deli in izkoriščanjem voda, je nadaljeval Šumanovac, so potrebni zakoniti ukrepi, ki bo v kratkem predložila Zvezni ljudski skupščini, je poudarjeno, da bi morala glavne vodne tokove in dela na njih financirati družbena skupnost, ki je lahko federacija, republika ali pa skupnost komun. Posamezne vodne tokove bi razmejili bodi po zakonu o vodah, bodi s posebnimi predpisi.

Za vzdrževanje melioracijskih objektov je predvidena upravljevalna sklada za ureditve voda.

V ta sklad bi se stekali prispevki posameznih gospodarskih panog, kakor imajo pač korist od voda in preprečevanja škode. Razen tega bi morale posamezne teritorialne uprave skupnosti prispevati v sklad iz proračunskih sredstev.

Na koncu je tajnik anketne komisije rekel, da bi lahko iz tega sklada investirali denar v dela na vodah. V tem primeru bi prek sklada porabili denarna sredstva, ki bi jih dobili iz proračuna.

Starše, vzgojitelje in vse prijatelje mladine

vabimo na

PROSLAVO »TEDNA OTROKA«

ki bo v ponedeljek, 3. oktobra 1955 ob 20. uri v dvorani Slovenske filharmonije.

ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE SLOVENIJE

Zakaj ne bi tudi pri nas poskusili z njimi?

O trgovskih obratih s pavšalnim obračunom

Kdor ima opravka s trgovino, mora resnici na ljubo priznati, da trgovanje in trgovska posredstva pri nas še ne ustrezajo potrebam in željam oseh delovnih ljudi. Trgovska mreža je še dokaj nepopolna — zlasti je občutno premajhno število trgovskih poslovalnic o podeželskih krajih ter na gradbiščih in drugih delovnih mestih, ki so oddaljena od industrijskih centrov — postrežba je marsikje še primitivna in nekulturna, izbira blaga slaba itd.

Da bi trgovina odpravila napake, izboljšala organizacijo poslovanja in ustregla željam in potrebam ljudi o vseh krajih, je izdal Zvezni izvršni svet uredbo o spremembah in dopolnitvah uredbe o trgovski dejavnosti in trgovskih obratih, ki predvideva med drugim tudi upostavitve trgovskih obratov s pavšalnim obračunom. Poslovanje takih obratov lahko odobri svet za gospodarstvo pri okrajnem oziroma mestnem ljudskem odboru, upravnike obratov pa je treba izbrati prek natečaja. Za upravljanje je potrebno gnotno poročstvo o gotovini oziroma z menicami, ali pa z zastavitvijo premičnin oziroma nepremičnin.

Medtem ko so v drugih republikah taki obrati že začeli posloovati — samo na Hrvaškem jih je že okrog 500 — nimamo pri nas še nobenega. Vzrok, da jih nimamo, je bržkone bojazen, da se ne bi razpoli o privatno-pridobitniška podjetja, ki jih ne bi bilo moč redno kontrolirati, zaradi česar bi naše gospodarstvo lahko utrpelo znatno škodo.

Mnogi ljudje pa so drugačnega mnenja. Že dejstvo, da je ustanavljanje takih obratov dopolnilo z uredbo Zveznega izvršnega sveta, nam zagotavlja, da so v sedanjih razmerah potrebni in da bi lahko marsikje znatno izboljšali preskrbo delovnih ljudi, ne da bi s

tem gospodarstvo trpelo škodo. S tem seveda ni rečeno, da so potrebni posodi, ampak le tam, kjer je bodisi zaradi pomanjkanja trgovskega kadra ali iz komercialnih razlogov nemogoče upostaviti redne trgovske obrate. Nekateri pa so mnenja, da bi bili potrebni tudi v mestih, zlasti v trgovini s sadjem in drugimi kmetijskimi pridelki, ki je v sedanjih razmerah zaradi nekulturnega poslovanja predmet pogoste kritike potrošnikov. Če bi konkurenca obratov s pavšalnim zadolžitvijo pomagala izboljšati poslovanje oziroma postrežbo, bi bil njihov obstoj prav gotovo upravičen.

Res je sicer, da bi upravniki takih obratov zaslužili več kakor uslužbenci o rednih trgovskih obratih, kar pa še ne pomeni, da bi se s tem razvil privatno-pridobitniški sektor v trgovini. Okrajni oziroma mestni ljudski odbor jim lahko predpiše pogoje poslovanja, prek natečaja pa lahko izbere za njihove upravnike take ljudi, ki jim glede moralnih kvalifikacij ni kaj očitati. Sicer bi jih bilo treba klub temu kontrolirati, toda možnosti kontrole bi bile prav gotovo peče kakor v privatnih obrtniških podjetjih, ki marsikje res nedežno prenelike dobičke, a jim vendarle nihče ne odreka pravice do obstoja.

Pri nas je mnogo krajev, kjer morajo potrošniki zelo daleč hoditi do trgovine, kar povzroča zaradi iznube časa mnogo godrnjanja. Zlasti so ljudje nezadovoljni tam, kjer so imeli pred vojno trgovino v svoji ali sosednji vasi, zdej pa je nimajo več. Če o takih krajih ni moč ustanoviti rednega trgovskega obrata — zakaj ne bi poskusili s trgovskim obratom s pavšalnim obračunom? In zakaj ne bi pri tem izkoristili izkušnje, ki so jih s takimi obrati že pridobili v drugih republikah?

F. S.

PROGLAS

Sveta društev prijateljev mladine

Beograd, 1. okt. (Tanjug) Svet društev prijateljev mladine Jugoslavije je naslovil na društva prijateljev mladine in na aktivne, ki skrbijo za zaščito otrok in mladine, naslednji proglas:

Letošnji Teden otroka prirejamo v znamenju nadaljnjih naporov naše skupnosti, da bi ustvarila čimboljše možnosti za vzgojo, šolanje in vsestransko zaščito naših otrok in mladine. Teden bo tudi letos prispeval k popularizaciji doseženih uspehov in poudaril nove naloge na področju dečje zaštite. Okrog tistih, ki že delajo na zaščiti naših otrok, se bodo med Tedom otroka zbrali tudi drugi državljani, številna društva in organizacije. Društva in ustanove, ljudski odbori, delavski sveti in ostali samoupravni organi bodo storili vse, da bi po svojih možnostih tudi gnotno nudili otrokom s svojega področja in kolektivnih kolikor največ morejo.

Teden otroka bo prispeval k temu, da bodo občine in okraji poudarili in globlje spoznali svoje naloge na področju zaštite otroka.

Letos bo med Tedom otroka pri nas tudi nacionalni kongres za zaščito otrok. Sprito četo dejstva bo skrb za zdravje naših otrok in mladine v ospredju.

Tretjega oktobra t. l. proslavlja Mednarodna zveza za zaščito otrok svetovni dan otroka — tokrat z geslom: »Otrokom je treba nuditi zaščito ne glede na raso, narodnost in veroizpoved« (čl. 1. deklaracije o otroških pravicah). Ta manifestacija, ki jo proslavljamo v okviru Teda otroka, nas povezuje z vsem svetom v plemenitem prizadevanju naprednega človeštva, da bi otrokom nudili boljše življenje. Pridiržujemo se naporom naprednih ljudi vsega sveta, da bi to geslo postalo stvarnost v vseh državah in pri vseh narodih na srečo otrok vsega sveta in vsega človeštva. Poudarjamo, da je prvi pogoj za uresničitev te visoke človečanske težnje predvsem boj proti vojni, boj za mirno reševanje sporov in sporov med državami.

Svet društev prijateljev mladine Jugoslavije poziva vse državljane, starše, družbene organizacije, člane ljudskih odborov, svetov in komisij, delavskih svetov in samoupravnih organov, naj prispevajo k temu, da bo Teden otroka izpodbuda za trajne napore in nenehno skrb društev, ki mora obdajati vsakega otroka in sleherno družino.

KONGRES GEOGRAFOV ZAKLJUČIL DELO

Na IV. kongresu jugoslovanskih geografov, ki je včeraj zaključil delo, so sklenili, da morajo društva geografov in njihovi člani posvetiti posebno pozornost izboljšanju in boljši organizaciji pouka na fakultetah. Geografi razen tega zahtevajo tudi izboljšanje gnotne podlage za delo univerzitetnih zemljepisnih inštitutov in zavodov, pa tudi bolj vsestransko sodelovanje znanstvenikov iz vseh republik. Kongres je posvetil posebno pozornost pouku zemljepisa v šolah. Poudarjeno je bilo, da sedanjí pouk tega predmeta ne ustreja potrebam in zahtevam sodob-

ne geografske znanosti. V kongresu geografov Jugoslavije bo leta 1958 v Crni gori.

Odlok o ublažitvi predpisov glede prevzema semen

Zvezni tajnik za narodno gospodarstvo je podpisal včeraj odlok, s katerim je izjemoma za letošnje leto spričo vremenskih razmer in stanja semen dovoljen odstop od predpisanih norm kvalitete semenske pšenice. Ta ukrep so storili zato, ker je bila spričo velike vlage nevarnost, da pridevalci ne bodo pravočasno dobili zadostnih količin kvalitetnega semena.

PRED ZAKLJUČKOM PROSLAV OB 10-LETNICI OSVOBODITVE

V spomin 39 padlim gojencem

nekdanjega Učiteljskega doma v Ljubljani

Ob 36. obletnici ustanovitve SKOJ bodo pred poslopjem nekdanjega Učiteljskega doma v Ljubljani odkrili spomenik 39 padlim gojencem. Na marmornati ploščadi pred domom bodo postavili bronasti kip mladinske upornika, simbola revolucionarnih mladincev v nekdanjem Učiteljskem domu, ki so že od prvih vojnih let pa vse do zmagovite konca aktivno sodelovali v narodnoosvobodilni borbi. Kip je delo akademskega kiparja Staneta Keržiča.

Iz majhnega 7-članskega skojevskega aktiva, ki ga je vodil Leon Kosmač, je zrasla močna organizacija skojevcev in mladincev, ki so bili jedro revolucionarnega gibanja v tem predelu Ljubljane. Povsod si jih srečeval — na potresnih akcijah 19. oktobra 1941, na proslavah enotnosti dne 1. decembra 1941, na javnih proslavah 8. marca 1943 in 1. maja istega leta, pri demonstracijah pred sodiščem, v oddelkih narodne zaštite. Povsod je bilo videti

njih zanosen pogled in čuti njih uporniško besedo. V najtežjih pogojih ilegalnega dela so v domaških prostorih organizirali v začetku skromno tiskarno, ki se je kasneje razvila v Centralno rajonsko tiskarno in je s svojimi proizvodi dan za dnem presenečala razjarjene italijanske fašiste.

Dolga in zanimiva je kronika mladinskega aktiva v Zibertovi ulici. Z Leonom Kosmačem so napravili v boju prve pogumne korake, za Marjanom Klemenčim pa so še močnejše pridružili svoj glas k enovitemu vzkliku uporne Ljubljane: »Ne bodo nas strli!« Treviso — Padova — Gornars, nemška taborišča — to je bila težka pot, na katero jih je pogonjal tuji jeza, za slovenske hoste pa jih je vodila neugasljiva slaba po svobodnem življenju.

93. gojencev je odšlo v partizane, 8 pa so jih odgnali v taborišča. Med njimi je bilo 9 voja-

ških in 18 političnih voditeljev, 15 skojevskih sekretarjev in 8 obveščevalcev.

Ko so se gojenci učiteljskega doma vrnili v svobodno Ljubljano, 39 tovarišev ni bilo med njimi. Žrtvovali so svoja življenja, preden se je uresničil njihov sen. Prav tem padlim tovarišem v spomin bodo nekdanji gojenci Učiteljskega doma, sedaj člani kluba »Klemenec-Kosmač« odkrili spomenik pred obnovljenim domom. Ne samo v spomin njim, temveč tudi v spodbudo njihovim današnjim naslednikom, ki naj nadaljujejo in razvijajo napredne tradicije tega doma.

V teh dneh del Zibertove ulice okrog Zavoda za glasbeno vzgojo izpreminja svojo podobo. Učiteljski dom so popolnoma obnovili, tako da bi v njem le težko prepoznali staro, okrušeno, z železno ograjo zavarovano stavbo. Prostor pred domom bodo

uredili tako, da bo s prenovljeno fasado in spomenikom tvoril arhitektonsko celoto. V sredini s kockami tlakovane prostora bo široka marmornata ploščad, na kateri bo stal spomenik. Na obeh straneh bodo nasadi. Omeniti je treba, da so vsa velika finančna sredstva za spomenik in obnovu doma zbrali člani kluba »Klemenec-Kosmač«.

Z odkritjem spomenika 9. oktobra bodo zaključene prireditve 10. obletnice osvoboditve, prav tako pa bo to tudi zadnja letošnja manifestacija kluba »Klemenec-Kosmač«, ki je razen tega organiziral tudi uspešno turnejo po partizanski Dolenjski in Beli krajini. Pred kratkim so člani kluba odšli obiskat vsa italijanska taborišča, kamor so izgnali njihove tovariše in s komemoracijami počastili njihov spomin.

Hkrati z odkritjem spomenika bodo odprli tudi razstavo in izdali knjigo o delu in življenju mladinskega kolektiva Učiteljskega doma med vojno. —lg

Neodvisni Egipt ne bo dovolil nobenega tujega vpliva

Ob sklenitvi sporazuma o nakupu orožja na Češkoslovaškem in protesta zahodnih držav je imel predsednik egiptovske vlade Abdel Naser govor, v katerem je opisal zgodovino tega vprašanja. Priobčujemo iz izvirnih najvažnejših odstavkov iz Naserovega govora, ker menimo, da lahko pripomorejo k boljšemu spoznavanju zunanje politike Egipta.

»V začetku revolucije smo se obrnili na Anglijo, Francijo, ZDA in druge dežele s prošnjo, naj nam pošljejo orožje. Jasno smo jim sporočili, da bi radi dobili orožje samo za obrambo in čuvanje miru. In kaj so nam odgovorili? Vsi so zahtevali kot pogoj, naj sklenemo zvezo, če želimo, da bi nam poslali orožje. To zahtevo smo odločno odklonili. Izjavili smo, da na račun naše svobode nikakor ne bi hoteli orožja.

Francija se je zmeraj pogajala z nami, češ da bi nam rada poslala orožje, samo če ne bi kritizirali njenega stališča v Severni Afriki, kar drugače povedano pomeni, da bi morali opustiti našo politiko arabizma, se odreči človekoljubju ter zatisniti oči pred mučenjem in prelivanjem krvi v Severni Afriki. ZDA so nam samo obljubljale orožje, kot pogoj pa so zahtevale, naj pod-

Egipt bo zastopal indijske koristi

New Delhi, 1. okt. (Tanjug) Indijska vlada je prosila Egipt, naj zastopa indijske interese na Portugalskem. Ko je o tem obvestil parlament, je Nehru davi govoril o odnosih Delhi-Kairo in dejal, da so le-ti prijateljski in da se je to prijateljstvo zlasti okrepilo po bandunski konferenci.

Veleposlanik Joxe prispel v Pariz

Pariz, 1. okt. (AFP). Francoski veleposlanik v Moskvi Louis Joxe je nocoj z letalom prispel v Pariz, kjer bo s predsednikom vlade in zunanjim ministrom razpravljal o njunem predvidenem potu v ZSSR.

Pismo Palamari

Trst, 1. okt. (Tanjug). Slovenska gospodarsko-kulturna zveza in Kmetijska zveza v Trstu sta v pismih generalnemu komisarju italijanske vlade Palamari predlagali imenovanje slovenskih predstavnikov v organe tržaške trgovinske zbornice. Slovenska gospodarsko-kulturna zveza se v svojem pismu sklicuje na 2. člen nacionalnega statuta, ki predvideva, da morajo biti Slovenci sorazmerno zastopani v javnih poslih.

Eisenhower okreva

Denver, 1. okt. (AFP). Načelnik tiskovnega oddelka Bele hiše Hagerty je na današnji tiskovni konferenci dejal, da bo predsednik Eisenhower nedvomno prihodnji teden že lahko podpisoval uradne listine.

V današnjem biltenu o zdravstvenem stanju predsednika ZDA

»Veliko prijateljstvo« ne sme biti skaljeno

Atene, 1. okt. (AP). Atenski radio je danes objavil poslanico, ki jo je predsednik Eisenhower poslal grškemu kralju Pavlu. Predsednik ZDA v svoji poslanici zagotavlja kralju Pavlu, da ne bo dovolil, da bi nasprotja med ZDA in Grčijo o ciprskem vprašanju skalila »veliko prijateljstvo« med obema državama.

Za češko orožje gre

Washington, 1. okt. (AFP). — Izraelski veleposlanik Aba Eban se je sinoči več kot eno uro razgovarjal z ameriškim zunanjim ministrom Dullesom. Razgovor se je nanašal na sklep Egipta, da bo kupil orožje v CSR.

Po sestanku je Eban izjavil, da bo v zvezi s tem vprašanjem ostal v tesnih stikih z ameriškim zunanjim ministrom.

CSR skrčila vojsko

Dunaj, 1. okt. (AFP). — Radio Bratislava poroča, da je češkoslovaški obrambni minister Aleksej Čepička izdal dnevno zapoved, po kateri bodo demobilizirani vsi pred letom 1936 rojeni rekruti češkoslovaške vojske. Ta zapoved pa ne velja za pripadnike redne vojske.

Opazovalci na Dunaju sodijo, da je ta demobilizacija sad nedavnega odloka o skrajšanju češkoslovaških oboroženih sil za 34 tisoč mož.

pišemo pogodbo o medsebojni obrambi ali sklenemo zvezo, če hočemo dobiti orožje. Anglija nam je odgovorila, da bi nam rada poslala orožje, da pa nam ga lahko pošlje samo neznatne količine, s katerimi nikakor ne bi mogli doseči svojega cilja.

Zdaj smo sklenili približati se vsem državam, da bi dobili orožje. Pri tem smo zlasti poudarili, da ne bi hoteli sprejeti nobenih pogojev. Jasno smo tudi povedali, da nimamo napadalnih namenov, marveč da nameravamo samo upostaviti vojsko, ki bi bila dovolj močna, da uresniči cilje naše dežele, ne v smislu agresije, marveč za ohranitev miru.

Napoved smo dobili ponudbo od Češkoslovaške, ki je pripravljena poslati toliko orožja, kolikor ga potrebuje naša vojska, in sicer na čisto trgovski podlagi v zameno za egiptovske pridelke, kakor sta bombaž in riž. In tako smo sklenili sporazum s Češkoslovaško. Tedaj pa so zagnali v Londonu in Washingtonu krik, katerega cilj je, da bi obdržali svoj vpliv in svoje gospodstvo. Proti tujemu gospodstvu se bomo borili, da ga izkoreninimo, hkrati pa se bomo borili za uresničenje ciljev naše revolucije.

Kadar slišim, da kdo pravi, da bo to utrlo pot ruskemu ali tujemu vplivu na Srednjem vzhodu ali v Egiptu, ga opozorim samo na daljno minolost. Zame je ta trgovinski sporazum daleč od utiranja poti ruskemu ali tujemu vplivu. Ta ukrep bo pomenil konec tistega tujega vpliva, ki nas je težil čisto stoletja.

Ce se nam bo posrečilo prekrbeti našo vojsko z orožjem

brez slehernih pogojev ali omejitev, bomo odstranili vpliv tistih, ki so ga izkoriščali pod pretvezo oboroževanja ali preskrbovanja z orožjem. Drugače povedano, ljudje, ki so zagnali hrop zaradi tujega vpliva, zelo dobro vedo, da je naš cilj odstraniti tuj vpliv. Neodvisen, močan, revolucionarni Egipt ne bo dovolil nobenemu tujemu vplivu, da bi se vtihteval in obdržal na njegovih tleh. Egipt je svoboden in neodvisen. Egipt ima svojo lastno politiko, ki je sad njegove lastne zavesti, ne pa kake tuje tuje sile.

Naser sprejel britanskega in francoskega veleposlanika

Kairo, 1. okt. (Reuter). Predsednik egiptovske vlade Naser je danes sprejel britanskega veleposlanika Trevellyana, ki mu je razložil stališče svoje vlade do nabave orožja v CSR.

Naser je sprejel tudi francoskega veleposlanika v Kairu Armanda Chaylea.

Allenova izjava o Egiptu

Kairo, 1. okt. (AFP). Pomočnik ameriškega zunanjega ministra George Allen je danes v Kairu izjavil, da ZDA ne nameravajo uveljaviti proti Egiptu gospodarskih represalij. Prav tako je rekel, da ZDA ne mislijo odreči Egiptu pomoč, potem ko je le-ta kupil orožje v SZ in drugih deželah Vzhodne Evrope. Allen je to izjavil po razgovoru z egiptovskim ministrom predsednikom Naserjem.

ZASEDANJE GENERALNE SKUPSCINE ZDRUŽENIH NARODOV

Bilanca dvotedenskega dela

Generalna debata je pokazala znake splošnega pomirjenja, ki je prišlo do izraza v govorih vseh delegatov

New York, 1. okt. (Tanjug). Drugi tedenski del X. zasedanja Generalne skupščine je bil sinoči končan z doslej najbolj dramatično sejo. Generalna skupščina je več ur razpravljala o vprašanju vključitve alžirskega vprašanja v dnevni red. Ko so pozno zvečer glasovali, je 28 delegatov, med njimi tudi Jugoslavija, glasovalo za to, da pride vprašanje Alžira na dnevni red, 27 delegatov je glasovalo proti, 5 pa se jih je vzdržalo glasovanja. Pred dnevi je Generalni komite priporočil Generalni skupščini, naj tega vprašanja ne vključi v dnevni red. Na sedanjem zasedanju se o nobenem vprašanju ni toliko govorilo, kolikor o alžirskem problemu. Vrsta azijsko-afriških dežel, med njimi Indija, Egipt, Iran, Burma, Tajland in mnoge druge so se odločno prizadevale za to, da bi alžirsko ljudstvo dobilo možnost povedati svoje težnje na tem zasedanju. Francija, Belgija, Britanija, ZDA in nekatere druge države so vztrajno trdile, da je Alžir sestavni del fran-

coskega ozemlja in da se Združeni narodi ne morejo vmešavati v notranje zadeve neke dežele.

Diskusija je bila zelo ostra in je tu in tam dobivala značaj žaljive samoupravnih narodov. Ko je bilo glasovanje po seznamu končano, je predsednik zasedanja Maza objavil, da je vprašanje Alžira sprejeto na dnevni red in da ga bo dobil politični komite v nadaljnjo razpravo. V tem trenutku je vodja francoske delegacije Pinay zahteval besedo. Francoski zunanji minister se je razburjen povzel na govorniški oder in dejal, da Francija ne bo priznala nikakega priporočila, ki bi ga o tem vprašanju sprejela Generalni skupščina. Ko je končal svoj govor, je celotna francoska delegacija vstala in skupaj s svojim sefom demonstrativno zapustila dvorano. Dogodek smatrajo za resen, vendar večina opazovalcev izrazila prepričanje, da bo tudi v tem primeru zmagal razum.

X. zasedanje, ki se je začelo v pomirljivem vzdušju, je med dvotedenskim delom obravnavalo dve težji vprašanji: vprašanje kitajskega predstavništva in vključitve vprašanja Cipra v dnevni red. O prvem vprašanju je diskusija pokazala znake popuščanja in je bila mnogo bolj umirjena, kakor na prejšnjem zasedanju. Čeprav je bilo vprašanje proklive kitajskega predstavništva odloženo, vendar menijo, da je zdaj mnogo bliže svoji rešitvi. Z drugim vprašanjem je bilo težje. Britanija, Grčija in Turčija so se medsebojno hudo obtoževale in po splošni presoji je bila diskusija o Cipru ostrejša kakor prejšnje leto. Čeprav je Generalna skupščina odklonila vključitev ciprskega vprašanja v dnevni red, menijo, da je v moralnem pogledu zmagala na grški strani. Precej delegacij je bilo namreč mnenja, da bi se vprašanje moralo najprej rešiti v neposrednih pogajanjih med Britanijo, Grčijo in Turčijo. To je bil razlog, da je propadla zahteva grške delegacije, naj se Ciper vključi v dnevni red.

V prvih dveh tednih je X. zasedanje opravilo razmeroma mnogo dela, znatno več kakor v istem času na prejšnjih zasedanjih. Izvoljeni so bili vsi funkcionari, skoraj končana je razprava o dnevnem redu, končana je tudi generalna debata. Doslej je govorilo na 43 delegacij in se bo delo zdaj začelo po komitetih. Na večerini seji Generalne skupščine je bil tudi sprejet predlog, da se bo zasedanje končalo 10. decembra.

je rečeno, da Eisenhower okreva na zadovoljiv način.

Dwight Eisenhower

Zahodnonemški veleposlanik na Avali

Beograd, 1. okt. (Tanjug). — Novi zahodnonemški veleposlanik v Jugoslaviji Karel Georg Pfeiderer je dopoldne položil venec na grob neznanega vojaka na Avali. Polaganju venca so prisostvovali načelnik protokola Državnega tajništva za zunanje zadeve Pavle Beljanski, predstavnik komande mesta Beograda polkovnik Milinko Marojević, predstavnik oddelka za zvezo v Državnem tajništvu za narodno obrambo podpolk. Božo Švarc ter člani nemškega veleposlaništva v Beogradu.

Trgovinski sporazum Jugoslavija-Brazilijs

Beograd, 1. okt. (Tanjug). — Trgovinski in plačilni sporazum med Jugoslavijo in Brazilijo je bil podaljšan do 24. decembra t. l. Kaže, da se bodo nova pogajanja o vprašanju izmenjave in vplačil med Jugoslavijo in Brazilijo začela bržkone decembra v Rio de Janeiru.

PISMO IZ PARIZA

Morda za mnoge Francoze to sploh ni afera. Tisk je tako tudi ni označil, namreč tako imenovani veliki pariški tisk. Časniki, ki so zabeležili navzočnost generala Nagesa v Parizu, so storili to v glavnem, da bi prikazali bodisi majav položaj Faureove vlade, ali pa poudarili njegove napore, da bi odstranili maroško krizo. Malo je bilo ljudi, ki so navzočnost tega vojnega zločinca in nemškega sodelavca obsodili kot nekaj, kar bi se pač ne smelo zgoditi. Večina pa je bila vendarle ogorčena, toda za to so našli značilen francoski izraz, besedo prizanesljivega očitjanja, ki jo uporabljajo, kadar se kdo pregreši zoper etiko, običajni red in običaje: »Il faut pas« (ni treba tako). In to je bilo bolj ali manj vse!

Mi bi pa vendarle lahko imenovali to afero, ker se nam zdi, da v resnici tudi je. In za nekatero morda, pa tudi mnoge v Franciji je pomenilo nekaj več, kakor samo »il faut pas«. Vsemu temu je namreč le treba dati nekakšno ime, ki bi ustrezalo tako čudnemu nenavadnemu dogodku. Toda, naposled, čemu vnaprej zaostri sodbu ali pa jo celo omiliti? Poglejmo kratko, kdo je general Nages, v kakšnih okoliščinah se je pojavil v Parizu in kakšen je vzrok, da je tako hitro zapustil svoje prisilno bivališče, da se je nekega jutra povsem nemoteno izkrcal na pariški železniški postaji Gare de Lyon in se napotil ne v hotel Matignon, marveč naravnost v predsedstvo vlade, kjer ga je pričakoval sam predsednik Edgar Faure.

UPANJE GENERALA DE GAULLEA POSTANE PETAINOVA OPORA V AFRIKI

Ko je Hitler kakor na sprejodu prekoračil Maginotovo črto in se vgnezdil v Parizu, je skušal general de Gaulle zbrati okrog sebe za boj navdušene Francoze in najti v Franciji ljudi, ki bi pomogli za Francoze nesporno avtoriteto in ki bi pod njihovim vodstvom nadaljevali boj proti okupatorju v Franciji in zunaj nje v okviru zaveznikov armad.

AFERA NAGES

težko z objavo podatkov o sebi revidirati sodnih obsodb. Na ponovnih obravnavah je dolga vrsta novih razsodb rehabilitirala sodelavce okupatorja, jih povsem oprostila sleherne odgovornosti in kazni ali pa jim je v najhujših primerih znižala kazni oziroma jim odprla vrata kaznilnic, preden so kazni prestali.

V začetku letošnjega leta je prišel na vrsto tudi Nages. S čelom, na katerem ni bilo več pečata sramote, se je predal francoskim oblastem. Toda vse je bilo že vnaprej pripravljeno in v pričakovanju revizije procesa so Nagesa izpustili, da bi se zagovarjal kot svoboden državljan. Za vsak primer se je vrnil v Lizbono, da bi tam počakal na razsodbo.

General Ketani

Kot zaupni Weygandov sodelavec, oficir Fochove šole je veljal Nages v obdobju Narodne fronte za bodočega šefa francoskega generalštaba. Ko mu je general de Gaulle poslal poziv, naj prevzame poveljstvo nad francoskimi silami odpora, je bil Nages generalni rezident Maroka. Na ta poziv je dobil de Gaulle odgovor, ob katerem je ostrmel: »Ostanem na svojem mestu in se žrtvujem poslanstvu, ki je pritisnilo na moje čelo žig sramote. Z drugimi besedami, ostanem v službi maršala Petaina oziroma Hitlerja v korist Francije, pa naj le-ta pozneje izreče kakršnokoli sodbu o moji odločitvi.«

»V korist Francije«, »v korist Srbije«, »v korist Norveške«, tako sta govorila pred Nagesom Kvisling in za njim Neddić. Morda je našel Nages kot Francoz najlepšo frazo, da je opravičil tisto, kar je bilo in kar ostane izdajstvo. »Poslanstvo, ki mi je pritisnilo na čelo žig sramote.« To nalogo je izpolnil in ji brez sramu ostal zvest do konca, v službi Vichyja, Petaina in Hitlerja.

Poveljnik francoskih čet v Afriki je ostal do zaveznškega izkrcanja na afriški obali. Na tem položaju je ostal tudi potem, ko ga je de Gaulle še enkrat pozval, naj se pridruži zaveznikom. To pa se je zgodilo tik pred dvajseto letom General Nages je poziv še enkrat odklonil. Ob izkrcanju ameriških čet 8. novembra 1942 je ukazal četam in artiljeriji, naj začno obstreljevati zavezniške ladje. Deset izkrcevalnih ladij so potopili, 2000 vojakov pa je utonilo in padlo. Junija 1943 je Nages pobegnil iz Maroka na Portugalsko. Sodišče ga je leta 1947 »v odsotnosti« obsodilo na 20 let prisilnega dela, izgubo časti in zaplenbo vsega premoženja.

BITKA ZA REHABILITACIJO

Kakor mnogi drugi izdajalci, kakor Petaine, je imel tudi Nages v Franciji prijatelje, ki so napegnili vse sile in se na vso moč potrudili, da bi predvsem v javnem mnenju opravičili početje Petaina in Petainovcev. Potem pa so ukazovali »nujno« Vichyja in tako dokazali nedolžnost vichyjevcv. S trditvijo, da je neko moral sodelovati z Nemci »v korist Francije«, s trditvijo, ki jo je sprejel znaten del francoskega meščanstva, petainovcem ni bilo

NOVO NAGESOVO POSLANSTVO

Edgar Faure je postal v prizadevanju, da bi po vsej sili uveljavil Mendès Francove reforme, brez njega ali pa celo proti njemu, ujetnik skupščinske desnice, ki se ji je priklonil v prepričanju, da bo vendarle uredil francoska vprašanja, med katerimi je maroško zahtevalo nujnost. To vprašanje je nujno zahtevalo človeka, ki bi iztrgal prižgani steni iz sode, polnega smodnika. Proti odporu svoje vlade je poslal Faure v Maroko Grandvala z edinim možnim načrtom: da bi Istiklalu utrl pot iz ilegalnosti in dosegel z njim sporazum o maroški samoupravi. — General Juen je Grandvala kratkoma odlošil in na njegovo mesto je prišel Boyer de la Tour. To se je zgodilo na Juenovo priporočilo, v sporazumu z vlado in ob nehoteni Faureovi privolitvi.

Faure je skušal nadaljevati Grandvalove reforme brez Grandvala; obljubil je, da bo odstranil krizo prav 12. septembra. Toda zdaj je že oktober. Ko je namreč Boyer de la Tour dobil vladna navodila, naj upostavi kronski svet, nikakor ni mogel najti tretjega člana. Glede dveh članov sta bili obe strani sporazumni, tretjega pa niso hoteli ne eni, ne drugi. Lahko domnevamo, da so bile predlagane osebnosti tudi takšne, da ne ena ne druga stran ni mogla biti z njimi zadovoljna. Naposled se je pojavilo v tisku ime Ketanija, edinega Maročana v činu francoskega generala. To je bila osebnost, s katero sta bila zadovoljna tudi Ben Araf in Istiklalu. Naposled so našli tretjega člana.

General Ketani se je obotavljal, da bi sprejel regentstvo, in bil je že pripravljen ukloniti se sklepu predsednika vlade, ki ga je mimogrede rečeno obsul s častmi. Kot vojaku pa mu je zadoščal migljaj generala Juena, da je odklonil Faureovo ponudbo. Tako je zadeva spet obtičala na mrtvi točki. Spet je bilo treba iskati »tretjega«. In tedaj se je na torišču spet pojavil general Nages.

REHABILITACIJA

Faureu je šlo in gre še zmeraj za to, da bi upostavljal kronski svet, spravi Ben Araf iz Rabata in sestavil maroško vlado. Tako bi bila kriza odstranjena in njegov osebni ugled bi se povečal. Faure bi postal gospodar položaja in dokazal bi, da desnica lahko uveljavlja reforme, da je sposobna vladati in da je njena rešitev v tem, da sprejme ideje leve in jih uveljavlja tudi brez nje in proti njej. Da bi to dosegel, je bil pripravljen na vse. Tako je povabil Nagesa v Pariz, v hotel Matignon.

Nages je bil svojčas predstojnik generala Ketanija. Faureovega kandidata za kronski svet. Faure je uveljavil, da bo mogel Nages pripraviti Ketanija o potrebi, da prevzame vlogo, ki mu jo je Juan prepovedal.

In tako se je Nages, obsojen na prisilno delo, sodelavec Nemcev, ubijalec 2000 zaveznških vojakov, človek brez narodne časti pojavil v Parizu. Brez bele zastave in s čelom, s katerega je žig sramote povsem izginil. In zdaj, ko je Franciji še zmeraj potreben, njegova rehabilitacija seveda ni več dvomljiva. Vsako poslanstvo ima pač svojo ceno.

T. Pešić

Bulganin bo govoril v indijskem parlamentu

New Delhi, 1. okt. (AFP). Indijski ministri predsednik Nehru je danes izjavil, da bo predsednik sovjetske vlade maršal Bulganin novembra med obiskom v Indiji govoril na skupni seji obeh domov indijskega parlamenta.

Nehru je rekel, da bo Bulganin prispel v Indijo dva ali tri dni pred začetkom dela parlamenta ki bo od danes pa do dne 21. oktobra na počitnicah.

Nehru je to izjavil na vladni seji parlamentarne skupine konzervativne stranke.

— Z VSEH STRANI SVETA —

AVSTRIJA

SLOVO

Dunaj, 1. okt. (AFP). Včeraj so izšli avstrijskim oblastem še zadnje ameriške letalnice v Avstriji, ki so približno 30 km od Dunaja. Poveljnik ameriških oboroženih sil v Avstriji general William Arnold, ki naj bi 3. oktobra zapustil avstrijsko ozemlje, je včeraj prišel na poslovilni obisk k predsedniku republike Körnerju in kancelarju Raabu.

EGIPT

ZASEDANJE ARABSKE LIGE

Kairo, 1. okt. (AFP). Danes dopoldne se je začelo v Kairu 24. zasedanje arabske lige. Prvemu sestanku predseduje pomočnik jemenskega zunanjega ministra Mohamed el Emari. Na dnevnem redu je proučevanje položaja v Palestini in severni Afriki.

TURČIJA

GOSPODARSKI PROBLEMI

Carigrad, 1. okt. (AP). Turčija je imela v letošnjem prvem polletju zunanjetrgovinski primanjkljaj v znesku 112.500.000 dolarjev. V istem razdobju lani je bil njen zunanji-

trgovinski primanjkljaj za 19 milijonov dolarjev manjši od letošnjega. Turški gospodarski problemi — zvišani cen, pomanjkanje blaga in deviznih sredstev — so postali še bolj pereči po velikih finančnih izgubah, ki jih je država utrpela ob protigrških demonstracijah dne 6. septembra.

PAKISTAN

ZDRUŽITEV POKRAJIN

Karachi, 1. okt. (AFP). Pakistanski parlament je sprejel s 43 proti 13 glasovom zakon o združitvi štirih pokrajin zahodnega Pakistana. Glavno mesto nove pokrajine bo Lahore. Ustanovili bodo enoten parlament in enotno pokrajinsko vlado.

JAVA

REZULTATI SPLOŠNIH VOLITEV

Djakarta, 1. okt. (AFP). Po prvih izidih splošnih volitev na Javi je stranka Masjumi, ki zajema največje muslimanske organizacije, dobila 658.000 glasov. Druga je za sedaj nacionalistična stranka s 498.000 glasovi, tretja pa KP s 202.000 glasovi. Socialisti so za sedaj dobili le 27.000 glasov. Volitve se udeležilo

približno 50 % izmed 43 milijonov vpisanih volivcev.

MALAJA

POŽAR

Singapur, 1. okt. (AP). Po požaru, ki je včeraj uničil približno 100 hiš, je ostalo brez strehe več kot 1500 ljudi. Med požarom je izgubljen življenje nek otrok, več ljudi pa je bilo poškodovanih.

JAPONSKA

TAJFUN POVZROČIL HUDA RAZDEJANJA

Tokio, 1. okt. (Reuter). Strahovit tajfun, ki je divjal nad zahodno Japonsko, je povzročil huda razdejanja; 215.000 ljudi je ostalo brez strehe. Nekod so izbruhli požari. Središče mesta Nigata blizu Tokia je zgorelo do tal.

ARGENTINA

LUCERO SE JE VRNIL DOMOV

Buenos Aires, 1. okt. (AFP). Vojaški poveljnik v nekdanji Peronovi vladi general Fracinc Lusero se je vrnil domov. Po strmooglavljenju Peronove vlade se je zadrževal v nikaraguskem veleposlaništvu v Buenos Airesu.

Odločba Vrhovnega sodišča o odpravi rasnega razlikovanja pri izpitih

PISMO IZ ZDA

New York, septembra — Prvi ponedeljek v septembru praznujejo v ZDA Labour day — Dan dela. V nasprotju z razširjenim prepričanjem ta dan ni zamišljen kot protitež prvemu maju, ki ga večina drugih narodov praznuje kot praznik delavske solidarnosti. Za praznik so ga razglasili Vitezi dela že leta 1882 in Kongres ga je 2 leti pozneje sprejel kot državni praznik Amerike.

Prvi ponedeljek v septembru je praznik dobesedno slehernega državljanca, namenjen je prav izključno zabavi. Edina njegova motnja je povezana z mehanizacijo in prodorom tehnike v preoblikovano sredstvo: naraščanje števila avtomobilov prinese vsako leto v tako dolgem weekendu — od petka popoldne do torka zjutraj — na avtomobilskih cestah rekordno število žrtev. Letos jih je bilo blizu 500.

V tem oziru se letošnja sezona ne razlikuje od drugih. Značilna

• Vitezi dela so bili prva organizacija ameriškega delavskega gibanja, sponzor na industrijskem navedu. V njej so bile vključene tudi ženske in zamorski delavci, dobrosodni pa so ji bili tudi delodajalci, izvezniki, bankirji, advokati, kvartirarji in delničarji. Mojstri so lahko postali člani sindikata. Program Vitezovala dela je pozival na upostevanje osebnega delovnega dne, ukinitve otroškega in suženjskega dela, enako plačo za enako delo moških in žensk ter na ukinitve bank in dolžniških druhi. Vitezi so imeli nad 700.000 delavcev, toda sindikat je uničila velika stavka proti železniški družbi Missouri Pacific. Njegovo mesto je v celoti prevzela Ameriška federacija dela leta 1900, ko so Vitezi dela formalno prenehali delovati.

JESEN BLAGINJE

Revija »News Week« je razglasila letošnjo jesen za »jesen blaginje, najbrž najpopolnejšo sezono v zgodovini ZDA«. V letošnji sezoni je namreč dobilo zaposlitev nad 65 milijonov prebivalcev ZDA. Trgovina na drobno se je povečala v primerjavi z lanskim letom za 9 % (v nekaterih krajih pa celo za dobrih 20 %). In čeprav so ljudje kupovali večinoma na kredit, čeprav so se

Američani znašli v najbolj zadolženem obdobju od ustanovitve ZDA, je proizvodnja kar naprej naraščala.

Letos se je vpisalo v prve razrede blizu tri milijone otrok več kakor lani. Sprito precejšnjega navala na šole so strokovnjaki izračunali, da bi potrebovali v ZDA 310.000 novih učilnic. Zgradili pa so jih samo 60.000. Učiteljev pa manjka 130.000. Ministrstvo za zdravje, vzgojo in blaginjo so kritizirali kot nesposobno, da bi uredilo ta vprašanja, kakor tudi pristojne oblasti ne morejo urediti zadev na področju cepjenja proti otroški paralizi, na področju socialnega zavarovanja in na drugih.

V praksi še ni čutili odstopa bivšega ministra Ovetta Holby. Novega ministra čaka težavna preizkušnja. Najtežavnejša pa bo preizkušnja na najbolj občutljivem mestu, namreč v času izenačevanja šol za bele in črne otroke.

IZ ENAKE ČLOVEŠKE KRVI

Na praznovanju dneva Združenih narodov v New Hampshire se je skupina dečkov in deklic vozila s kamionom, nad katerim je geslo razglasilo enakost ljudi

dežele brez volje privolili, da so zločinca aretirali in postavili pred sodišče. Ni ju pa obtožili linčanja, marveč ugrabitve, za katero je določena milejša kazen.

V takšnih državah je vprašanje izenačenja belih in črnih otrok neprimerno težavnejše in bolj zamotano, kakor v naprednejših pokrajinah Vzhoda in Severa ZDA. Delodajalci v Shelmi v državi Alabami so odpustili nad 50 % črncev, ki so podpisali prošnjo za izenačenje državnih osnovnih šol že v letošnjem šolskem letu. Kongres belih državljanov v Alabami je uporabil takšno orožje gospodarskega pritiska, ki so ga že zdavnaj sprejeli v Mississippiju. V Gifford Collegeu v Severni Karolini je razjarjena množica napadla skupino šolskih otrok, ki so zahtevali, naj šola sprejme »črne« otroke. Kakih 40 dečkov in deklic so zavrnili na pragu osnovne šole v Barkleyu v zahodni Virginiji. V nekem mestu v Arkansasu pa niso odpustili šole v znak protesta proti odloku Vrhovnega sodišča. Tudi univerza v državi Alabame je zahtevala in dobila od krajevnih oblasti dovoljenje, da je odgovila sprejem zamorskih študentov.

Na proslavi v New Hampshireju so bili črni in beli otroci zelo veseli

ne glede na rasno pripadnost. Otroci so bili iz raznih krajev in različne polti. Geslo pa je pričalo, da se pretaka po njihovih žilah enaka človeška kri. Tudi v vseh newyorških podzemeljskih železnicah pozivajo lepaki proti predsodkom. Samo enaki ljudje so svobodni, je rečeno v njih.

Toda tisto, kar je postalo v kozmopolitskem in strupenem New Yorku stvar vsakdanjega življenja, bo moralo v drugih državah ZDA prehoditi še dolgo pot. V Mississippiju n. pr. sta dva belca linčala 14-letnega zamorčarja iz Chicaga, ki je pogled na ženo enega izmed njih spremljal z »volčjim življenjem«. Ondotni sodnik je šele na protest iz vse

Jaša Levi

Togo — propagandni lepak s sli kami voditeljev

Združitev in neodvisnost ali integracija?

Na X. zasedanju Generalne skupščine OZN bodo kakor vsako leto razpravljali o problemih skrbniških ozemelj in tako tudi o vprašanju Toga.

Togo je ozemlje, ki na severu meji na Francoski Sudan, na jugu na Gvinejski zaliv, na vzhodu na francosko kolonijo Daho-mejo, na zahodu pa na Zlato obalo.

Prebivalstvo jugovzhodnega dela dežele pripada rasni skupini, ki govori jezik tvi, medtem ko so prebivalci primorskega in južnega dela po poreklu Ewe, rase, ki je znana po tem, da je začela ljudsko gibanje za brezpogojno neodvisnost in združitev. Severna plemena so Mamprusi, Dagombi, Nanumbi in Gonje.

Togo meri okrog 85.000 km², razdeljen pa je na francoski Togo (okrog 53.000 km²), v katerem živi kakih 1.200.000 prebivalcev (glavno mesto je Lome, ki šteje 35.000 prebivalcev), na britanski Togo (okrog 32.000 km²), katerega površina se je zmanjšala v korist Zlate obale, ko so določili britansko-nemško mejo med Zlato obalo in Togom. Cenijo, da živi tu kakih 400.000 ljudi.

Leta 1884 je prišel v Togo pooblaščenec nemške imperialne vlade z nalogo, da ga priključi Nemčiji. Tedaj je odkril široki pas zemlje med Zlato obalo in francosko Daho-mejo, nad katerim še ni zavlada nobena druga evropska država.

Kralj Toga Mlapla III. je podpisal 5. julija 1884 na zahtevo nemškega diplomata sporazum o nemškem protektoratu nad Togom.

Toda Nemčija se ni zadovoljila samo z oblastjo nad primorjem. Nasprotno, pogoda jo je ohranila in tako se je razširila v notranjost dežele. Po dolgotrajnih diplomatskih pogajanjih z Veliko Britanijo in Francijo, ki sta se že utrdili na zahodnih in vzhodnih mejah Toga, so določili tudi mejo nemških osvojitelj.

Ko je bila sklenjena pogodba o nemškem protektoratu, je bila že razvita trgovina s Portugalcji, Angličani, Francozi in celo z Nemci. V deželo so uvažali alkohol, izvažali pa sužnje iz vrst črncev.

V prvi svetovni vojni so britanske sile premagale Nemce, pri tem pa jim je pomagala tudi manjša francoska odredila. Od takrat pa do sklenitve premirja je bil Togo pod britansko-francosko upravo.

Po versajski pogodbi se je Nemčija odrekla svoji suverenosti, mandat za upravljanje Toga pa sta dobili Velika Britanija in Francija. Zahodni del je prišel pod angleško, vzhodni pa pod francosko upravo.

Francoske kolonialne oblasti niso bile zadovoljne z razmejitvijo, do katere je prišlo na podlagi francosko-britanskega sporazuma z dne 19. julija 1919, ker niso hoteli, da bi glavno mesto Lome in vsa obala pripadla Veliki Britaniji. Da bi ustregli tem zahtevam, so dali Franciji Lome skupaj s celotno primorsko obalo, o čemer je bila 30. septembra 1920 sklenjena konvencija.

Po prvi svetovni vojni sta obe ozemlji prišli pod mandat Društva narodov, naposled pa sta postali 14. decembra 1944 del skrbniškega sistema OZN.

Togo je znan po kmetijskih pridelkih in raznih surovinah. Z domačimi viri je moč kriti potrebe domače industrije, tradicionalne tekstilne in kovinske industrije ter tiste, ki skuša ustredi »evropskega« okusa prebivalcev tega ozemlja. Slednja se bori s konkurenco zahodne in japonske industrije. Upravne oblasti se niso prav nič potrudile, da bi ohranile in izboljšale domačo industrijo, ki nazadnje in ki jo ogroža moderna industrija. Zato moderne industrije skorajda ni, zlasti ne v britanskem Togu, medtem ko Francozi v svoji coni ustanavljajo majhna industrijska podjetja.

Kmetijstvo ne uspeva posebno dobro. Kmetijsko standard pa je zelo nizek. Kmetje žive po kočah — lakota je redek pojav, pač pa je zelo razširjena nevarnost. Zato in sprito neugodnih higienskih razmer ter pomanjkanja zdravil se v obeh delih dežele širijo razne endemične bolezni — malarija, bronhitis, konjunktivitis, razne tropske bolezni, spalna bolezen itd.

PROSVETNI SISTEM V OBEH DELIH JE RAZLICE

Francoske oblasti šolajo učitelje, ki govorijo svoj materni jezik, a jim ne dopušte, da bi poučevali v tujem jeziku. Univerz ni. Kdor želi študirati, gre v New York, na Zlato obalo, Senegalijo (Dakar) ali v Evropo. Francoska prosvetna politika teži potemtakem po hitri asimilaciji francoske kulture.

V britanski coni poučujejo v angleščini, pa tudi v domačem jeziku. Tako poučujejo predmete, ki so v zvezi z življenjem domačinov: tradicionalna glasba, umetnost, razne obrti in podobno. Tu so same osnovne šole, višjih ni. Zlata obala ima na svojih

univerzah posebne oddelke za študente iz Toga.

Britanska prosvetna politika je usmerjena v glavnem na izobraževanje delavcev, ki delajo v javnih službah in v britanskih trgovinah.

FRANCIA IN BRITANIJA IMATA POLITIČNE, GOSPODARSKE, KULTURNE IN STRATEŠKE INTERESE

Francija je zainteresirana za naslednjih razlogov: 1932 je šlo 60 % celotne vrednosti izvoza iz te dežele v Francijo, francoski proizvodi pa so tvorili več kot 50 % uvoza. Francoski Togo pridelava letno na milijone ton raznih kmetijskih pridelkov. Leta 1953 so pridelali 7822 ton kakaa v vrednosti 1.366.832.000 francoskih frankov, kar je tri četrtine vrednosti zunanje trgovine Toga; kave so pridelali 2843 ton v vrednosti 991.918.000 francoskih frankov; razen tega pridelujejo tudi kopra, palmovce surovine in arašide.

Investicije, zlasti komunalne, so razvite. Koncesije večjega pomena so v glavnem v rokah velikih francoskih družb.

V deželi živi okrog 1500 Francozov, in sicer v glavnem v krajih, primerljivih za kolonizacijo. Ti imajo v rokah rudnike kroma, boksita in vire raznih drugih mineralov, ki so številni, a jih še ne izkoriščajo.

Francija želi kot kolonialna država ohraniti tudi strateški položaj.

Britanski interesi niso nič manjši od francoskih. Velika Britanija kot kolonialna država skuša ohraniti Togo kot integralni del Zlate obale. To ji zagotavlja stalni trg za njene industrijske proizvode, hkrati pa tudi stalen vir važnih surovin, kakor so kakao, kopra, palmovce olje in ostala naravna bogastva.

Togo ima svojo civilizacijo — edinstveno in temelječo na tradicionalnih načelih. Vse nekatere trenje med različnimi plemeni s primorja in severa dežele ter vzile ne razviti prometni zvezam so bila vsa plemena povezana med seboj s trdnimi vezmi. Zahodnoevropske države so ustvarile dva Toga — deželo so razkosale. Dve coni — francoska in britanska — sta si sedaj diametralno nasprotni na svojem upravnem sistemu, v politiki.

NACIONALIZEM ALI »ABLODEIZEM«

Potemtakem pomeni zdaj biti prebivalec Toga bodisi francoskem ali britanskem delu, pripadati različnim svetovom, pravzaprav nobenemu izmed njih.

Narod Toga je organiziral gibanje za združitev in neodvisnost, ker se zaveda, da ne živi več v skupnem etnotnem svetu, marveč v deželi, razkosani na dva svetova. Razdelitev Toga igra vlogo v političnem, gospodarskem in družbenem življenju njegovih prebivalcev. Narod Toga se bori za združitev obeh con in za odstranitev tuje sistema, ki so mu ga vsilili: toganski narod si prizadeva, da bi ponovno ustvaril stare Togance v združenih deželi, ki bi pripoznala. Narod zahteva združitev v jedritem, narodnostnem in rasnem oziru. Svoje težnje je izrazil prek političnih strank.

Gibanje, ki so ga začeli Ewe, je spontani izraz prepričanja, da je ljudstvo sposobno upravljati samo sebe in da ima svoje lastne voditelje. Ewe, ki pripadajo k plemenom Hausov, Dagombov, Kotoklov in Tvljev, priznava, da so člani ene skupnosti in da so dediči ene zgodovine. Čustev in drugih narodnostnih značilnosti, takisto kakor Ašanti Gaji, Fant, Ewe in Hausi v Zlato obale. Vsi sodijo, da pripadajo isti politični in narodnostni skupnosti, ki bi lahko živela skupaj. Togansko gibanje je revolucionarno gibanje proti neustretnosti, krivicam. Togansko gibanje je gibanje mladine, ki je željna svobode in ki

se zaveda svojega intelektualnega pomena, a jo onemogočajo.

Nekatere organizacije tega gibanja so: »Obča konferenca Ewe«, »Kongres ljudske stranke«, »Odbor za združitev Toga«, »Gibanje toganske mladine«. Člani vseh teh političnih strank se bolj ali manj zavedajo krivice, ki ji jih prizadevajo. Močno se trudijo, da bi se politično organizirali, in sicer bolj, kakor ostale politične stranke, kakor so »Toganska ljudska stranka«, »Konvencija ljudske stranke« itd., ki so prokolonialne in protiljudske.

Ablodeizem je organizacijsko načelo toganskih nacionalistov. To je filozofija, ki temelji na politični, gospodarski, družbeni in kulturni preobliki toganskega naroda. Ablodeizem pomeni svobodo govora in misli, svobodo tiska in zborovanj, združevanja itd. — vseh svobod, izraženih v Ustanovni listini človeških pravic OZN.

Ablodeizem pomeni svobodo naroda, da upravlja sam sebe, željo, da bi narod uspešni, da bi se lahko obdržal v sodobnem svetu. Hkrati pomeni željo naroda, da bi živel na svoji stopnji civilizacije, a bi enakopravno s ostalimi narodi sveta. Ablodeizem pomeni željo naroda, da živi svobodno v demokratičnem svetu.

Ablodeizem je skratka afrikanizem, sponzor na domačih običajih. To je svet, v katerem bi enakopravno živeli muslimani, kristjani, brezbožniki, pogani, in sicer na podlagi bratstva, strpnosti in medsebojnega spoštovanja.

Ablodeizem teži po odpravi vseh partikularističnih idej diskriminacije

in izkoriščanja človeka po človeku, ne glede na vero, raso in jezik.

V britanskem in francoskem Togu deluje tudi »Unija poglavarjev in plemen severa«, ki je bila ustanovljena 1919 v severnem delu francoskega Toga. Le-ta se bori proti ablodeizmu.

»Konvencija ljudske stranke« britanskega Toga in Zlate obale želi integracijo britanskega Toga in Zlate obale pred združitvijo obeh con. Toganska napredna stranka v francoskem Togu pa želi združitev obeh con v okviru Francoske unije.

Bodočnost Toga je težaven problem za francosko in britansko upravo. Le-ti imata več tež. Prva se sestoji iz integraciji britanskega Toga in Zlate obale, mislijo z nalogo, naj bi potem sprožili vprašanje združitve s francoskim Togom ter vprašanje neodvisnosti. To je težje »Konvencija ljudske stranke«, ki jo je sprejela britanska uprava v Akri.

Druga težja predvideva združitev obeh delov Toga v okviru Francoske unije. To je težje »Toganska napredna stranka« v francoskem Togu.

Leta 1947 so predstavniki Toga razložili v OZN svoje mnenje. Na zadnjem zasedanju, decembra 1954 pa je bila določena misel z nalogo, naj bi obišče in prouči razmere v obeh delih dežele. Mislija je v svojem poročilu pozvala mandatarski vladi, naj začne obravnavati težnje toganskega naroda. V tem oziru ni bilo doslej ničesar storjenega, toda Togo zahteva združitev, neodvisnost in ljudsko vlado.

S POTI PO ZAH. NEMCIJI

Ko smo proučevali vzgojo v šolah Zahodne Nemčije, nas je zlasti zanimalo vprašanje, kakšno mesto in kakšne ocene dajejo nacionalnosocialističnemu obdobju v učnih načrtih in učbenikih in sploh kako obravnavajo to obdobje v vzgojni dejavnosti šol. Odgovor na to vprašanje je nedvomno eden glavnih čimteljev v vzgoji bodočih nemških državljanov. Iz tega je predvsem videti, katere primere iz lastne zgodovine in v kakšni obliki uporabljajo v šoli za vzgojo značajev in drugih moralnih vrlin učencev.

ZELO MALO IN ZELO NEJASNO

Ko smo brali učne načrte in učbenike, v katerih je govora o najnovejši zgodovini, nas je presenetilo, kako zamegljeno prikazujejo otrokom Hitlerjeve čase, kako zvozdenele in brez slehernega jasnega stališča obravnavajo nacionalni socializem. Kakšnega odločnega stališča, kakršno je naše nasproti podobnim pojavom, v zgodovini nismo niti pričakovali. Toda tu se človek razočara tudi pri najmanjšem pričakovanju. Na desetletje najnaprednejših Nemcev so v Hitlerjevih taboriščih pobili z najbolj groznimi sredstvi, sežigali so in uničevali knjige in druge kulturne

vrednote. Nad devet milijonov Nemcev je izgubilo življenje v vojni. Cela mesta so bila porušena. V Nemčiji vidiš po ulicah na tisoče pohabljenecov. To bi bilo najdragocenejšo in najbolj hvalno gradivo za vzgojo mladine v duhu demokracije in večje humanosti, čeprav Hitlerjevih zločinov, storjenih nad drugimi narodi, sploh ne bi omenjali. Toda o vsem tem govore zelo malo in zelo nejasno. Človek dobi vtis, da bi to obdobje v šoli najrajši preskočili.

V ZVO OPREZNOSTJO NASPROTI HITLERJU

Ni naključje, marveč povsem smešno, ko vidiš, da je v učbenikih zgodovine iz tega obdobja na prvem mestu spor Hitlerja s katoliško Cerkvijo in da pripisujejo ta spor Hitlerju v največji greh. Zanimivo je, ni pa razumljivo, da pišejo o Hitlerizmu najmlajše v zveznih državah, v katerih ima Cerkve največje vlogo. Če pa bi bilo kaj logike, bi morali pisati prav nasprotno. Cerkve in reakcionarni krogi stoje na stališču: čim odločnejše in ostreje bomo nastopili proti nacizmu, tem bolj bomo utirali pot komunizmu. Komunizem pa je še zmeraj strašilo, s katerim strašijo ljudi začeni z otroki v osnovni šoli.

Katoliško mnenje o komunizmu je seveda uradna definicija tega pojma. V nekem učbeniku zgodovine za višje razrede osnovne šole sem prebral nekaj ostrejših očitkov na Hitlerjev naslov. Na koncu pa mu pripisujejo kot največji zločin to, da so se slovanski narodi pod zastavo komunizma po njegovi krivdi približali Labi in Donavi. Drugo svetovno vojno prikazujejo v zgodovini z vsa taktičnostjo in opreznostjo nasproti Hitlerju. Prvi del vojne, v kateri je Hitler osvajal evropske dežele, opisujejo s precejšnjim poletom in s privzokom ponosa, drugi del in ko-

nec vojne pa prikazujejo bolj ali manj kot nesrečno izgubljeno vojno. Na splošno dobi človek vtis, da so morali hočeš nečeš povedati otrokom nekaj o tem obdobju in da so izbrali formulacije tako, da je ostrina proti Hitlerju čim milejša.

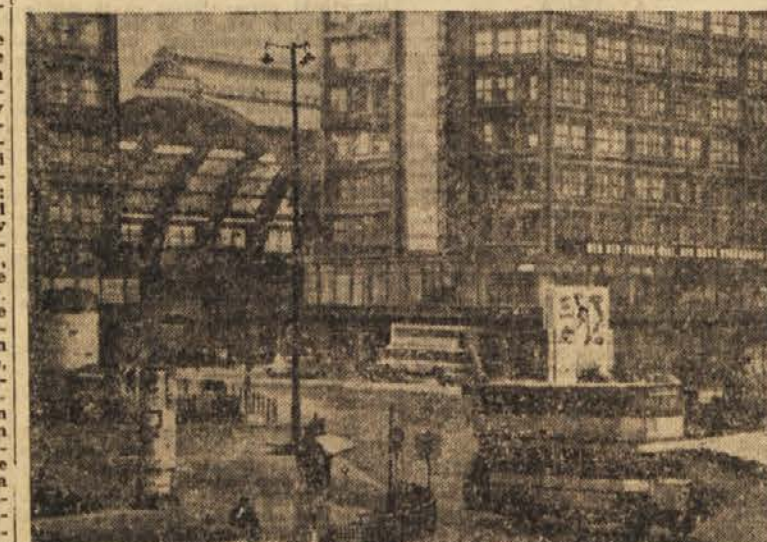
NAPREDNO PRIZADEVANJE

Približno tako pišejo o zadnjem obdobju nemške zgodovine v uradnih učnih načrtih in učbenikih. Seveda, ko so prišle v posameznih zveznih državah na krmilo naprednejše sile in ko so spremenili prakso vzgoje in izobrazbe na splošno, so se začela spreminjati tudi takšna gledišča. Precej je vzgojitelj, ki so na lastni koži čutili Hitlerizem in okusili sardove Hitlerjevega vladanja. Ti vzgojitelji vzlic takšnemu uradnemu stališču tako ali drugače, bolj ali manj izpričujejo čedalje več smelosti in govore resnico o strahotah Hitlerjevega režima. Temu je treba priseti tudi delovanje napredne nemške javnosti, ki v tisku in nekaterih filmih dokaj odločno in nazorno prikazuje Hitlerizem in opozarja na nevarnost morebitne oživitve nacizma. Takšni nazori in gledišča prodirajo širše tudi v pedagoški tisk.

Zlasti globok vtis so napravili na nas nekateri članki dijakov v nekem mladinskem časniku, v katerih pisce zelo podrobno in dokumentarno opozarjajo nemško mladino na zločine Hitlerizma in nevarnost morebitnih novih podobnih pustolovščin. Javna razprava o oborožitvi je prinesla zelo učinkovite govore in članke, naperjene proti militarizmu, zelo prepričljivo ilustrirano s primeri fašističnega obdobja.

V sedanjih Zahodni Nemčiji so torej pota, po katerih prodira resnica o Hitlerizmu, toda na teh poteh so še velike ovire in ne-nemoma nastajajo nove.

Mitar Paple

Berlin: Aleksandrov trg

GIBANJE INVESTICIJSKIH SREDSTEV

PROTI PRIČAKOVANJU
PRITISK INVESTICIJ

Po podatkih Narodne banke FLRJ smo do julija potrošili že 201,5 milijarde din proti 146,9 milijardam v istem obdobju lanskega leta. To preveliko trošenje investicijskih sredstev je bilo čutili že v začetku leta. Toda takrat smo mogli to delno razumeti, saj sta ugodno vreme in stabilnejši položaj na področju investicij omogočila, da se je že prve mesece začela živahna gradbena dejavnost in ostala investicijska dela. Zdaj pa že vidimo, da ne gre samo za enakomernost razdelitve investicij po mesecih, marveč za njihovo splošno naraščanje, ki bi utegnilo do konca leta povzročiti občutnejše vrzeli v planskih propozicijah.

Predvsem je treba omeniti občuten pritisk na investicijski trg sredstev, s katerimi razpolagajo podjetja (amortizacijski skladi in sredstva za samostojno razpolaganje). Do julija smo potrošili iz amortizacijskih skladov 64,7 milijarde, proti 40 milijardam v istem obdobju lanskega leta, in 38,1 milijarde iz lastnih sredstev, s katerimi razpolagajo podjetja za investicije, proti 24,2 milijardam v lanskem letu.

Ti izdatki so nedvomno koristni, kolikor omogočajo razne rekonstrukcije, izmenjave in izpopolnitve proizvodnega procesa v podjetjih, saj takšne investicije v največji meri koristne sadove v proizvodnji. Toda tudi tu moramo dosledno izpolnjevati predpise, ki določajo določen režim v uporabi teh sredstev, in sicer za njihovo čim enakomernejše in čim počasnejše trošenje. Tako se pravzaprav hočemo ogniti nepotrebnim motnjam na trgu, ki bi utegnile nastati zato, ker bi zahtevala ta sredstva, katerih uporaba smo letos v marsikaterem oziru liberalizirali, nenadoma trošiti vsa podjetja, če bi prišlo do pritiska na cene.

Ne glede na koristnost teh investicij pa ne smemo prezreti dejstva, da tudi sicer močno pritiskajo na trg. Če upoštevamo, da je vzporedno narasla tudi potrošnja sredstev iz skladov za kreditiranje investicij in bančnih sredstev — do konca julija na 38,1 milijarde proti 58,3 milijardam v lanskem letu — tedaj nastane vprašanje ne le prekoračenja blagovno denarnih bilanc, marveč tudi uveljavljanja splošne investicijske politike denarnih bilanc, kakor jo predvideva družbeni plan. Investiranje po gospodarskih področjih kaže v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta naslednje naraščanje (v milijardah din):

	1954	1955
Industrija		
in rudarstvo	79,7	102,6
kmetijstvo	7,2	6,8
gozdarstvo	4,4	9,5
gradbeništvo	0,4	1,9
promet	30,0	40,7
trgovina	6,1	10,2
obrtnost	1,4	1,9
stan.-komun.		
dejavnost	9,5	17,1
kult.-socialna		
dejavnost	2,8	5,8
ostalo	5,7	5,0
Skupaj:	146,9	201,5

Očitno porast izkazuje investicije v stanovanjske in komunalne namene, kmetijstvo, promet in trgovino, vtem ko lahko povečanje investicij v industriji in rudarstvu menda v znatni meri pripišemo enakomernejšemu razvijanju del in pa dejstvu, da so se v primerjavi z lanskim letom letos ta dela spriko ugodnejšega vremena začela mnogo prej.

pridelkov letos v juliju 1908, lani v istem mesecu pa samo 1490). V tem obdobju so tudi znatno narasle cene obrtniških in drugih storitev.

Vse to dokazuje, da ljudski odbori često ne vidijo bistva in posledic takšne prakse, da nesorazmerno visoko sodelujejo pri dobičku podjetij in jih neposredno vzpodbujajo k zvišanju cen njihovih izdelkov, razen tega pa tudi sami vplivajo na splošno naraščanje cen s tem, da s tako neupravičeno dobljenimi sredstvi nastopajo že na tako napetem investicijskem trgu. Na drugi strani pa opušča redno pobiranje davkov od kmetov in raznih privatnih poklicev in tako posredno vplivajo na naraščanje cen.

Kadar torej govorimo o cenah, o njih pa govorimo mnogo, moramo poiskati prave vzroke. Mnogi izmed njih pa se skrivajo prav v takšni politiki na terenu.

M. B.

IZ DELA NOVIH OBČINSKIH LJUDSKIH ODBOROV

Ne število, temveč strokovna sposobnost kadrov bo odločala

Problem dolenjskih občin: usposabljanje uslužbencev za prevzem vseh pristojnosti, ki jih določa zakon za nove občinske ljudske odbore — Nezdrave težnje po ozkozi svetov in strah, da »ni ljudi« za članstvo v raznih svetih

Novo mesto, 1. okt.

September je za nami. Prvi mesec življenja in dela novih občin je potekel v znatnih napetostih vodilnega kadra in uslužbencev OLO in vseh občinskih ljudskih odborov, da bi se delo v novi organizacijski obliki čimprej uredilo in našlo svoje mesto v utrjevanju demokratičnega mehanizma komun. Z veliko mero prizadevnosti večine uslužbencev v tekočem delu občin in OLO ni prišlo do večjih zastojev. To pa seveda še ne pomeni, da je kvaliteta dela aparata novih občin na zadovoljivi višini. Nasprotno, večina novih občinskih ljudskih odborov ima resne težave pri izvrševanju zlasti tistih nalog, ki so prešle z novimi pristojnostmi na občine in njihov aparat.

Na občinah ozir. v njihovi upravi je zdaj — razen manjših

izjem — sicer precej ljudi, premalo pa je med njimi strokovno sposobnih uslužbencev. Na nekaterih občinah ni prevladovalo mnenje, da lahko naredi manjše število sposobnih uslužbencev več kakor kopica malo sposobnih ljudi. Tako imajo n. pr. v Črnomlju na občini 45 ljudi, nič pa ne kaže, da bi teklo delo zaradi tega kaj boljše kakor n. pr. v Mokronogu ali Mirni, ki imata po 7 ozir. 8 uslužbencev (in kjer pravijo, da bodo s takim številom lahko tudi kar shajali). V Metliki imajo zaposlenih na občini 20 uslužbencev, v Novem mestu 40, v občini Straža-Toplice 6, v Sentejnu 9 itd. Ponekod bodo število kadra zmanjšali ozir. povečali, povsod pa bo moralo veljati načelo, da so tu odločilne predvsem dejanske potrebe in strokovnost. Občine nikakor ne smejo biti socialne

ustanove za ljudi, ki niso sposobni.

OLO praktično že pomaga občinam s posveti predsednikov in tajnikov, s sodelovanjem predsednikov občinskih svetov na sejah svetov pri OLO, v tem tednu pa je bil tudi dvodnevni seminar za tajnike, načelnike in referente občinskih ljudskih odborov. V naslednjih tednih bodo referenti okrajnega ljudskega odbora na sedežih občin skupno z aparatom reševali in pojasnjevali nejasna vprašanja.

Krajevni uradi so začeli v redu posloovati, čeprav so bile ponekod težnje, da bi postale to občinske pisarne. Povsod kaže, da bo delo v njih lahko opravljal po en uslužbenec.

Zagotoviti sodelovanje državljanov v neposrednem upravljanju občin in okrajev je ena izmed glavnih nalog, ki jih postavlja pred nas komunalna ureditev. Sveti pri občinah so pot, da to uresničimo. Iz statutih večine novih dolenjskih občin pa je razvidno, da sodelovanju državljanov v upravljanju občin niso zagotovili potrebne širine. Medtem ko je okrajni ljudski odbor izvolil 11 svetov, pa so jih v Črnomlju predvideli komaj 6, v Mokronogu le 5, na Mirni in Semeču po 6, v Metliki in Straži-Toplicah po 7, največ pa jih je postavila novomeška občina — 9. Čeprav bi moralo obveljati načelo, da morajo imeti občinski ljudski odbori več svetov kakor OLO — ki rešuje vprašanja kompleksno in zaradi tega lahko združuje posamezne dejavnosti — pa ni bilo tako.

Komisije odbornikov so sestavljale osnutke statutih že poleti in jih ob predložitvi v potrditev niso več bistveno spreminjale. Marsikje se je preveč uveljavilo mnenje, da »razdrobljeni sveti nimajo kaj delati«, da jih kaže zato čimveč združiti in podobno. Vprašanja socialnega skrbstva, zdravstva, delovnih odnosov in skrb za varstvo družine so skoraj vse občine združile v en svet, prav tako probleme prosvete, kulture in šolstva. Prav ti problemi najbolj pereče zadevajo državljane posameznih občin. Na posvetu predsednikov svetov je bilo zato znova poudarjeno, da se morajo sveti specializirati na svojih področjih. Povsod je dovolj ljudi, ki jih živo zanimajo posamezna vprašanja iz javnega življenja in našuprave, manj pa je ljudi, ki bi se zanimali za vse hkrati. Mnenje posameznih odbornikov in nekaterih tajnikov OLO, da ni ljudi sposobnih za delo v svetih, je le ostanek starega gledanja na sodelovanje državljanov v delu oblasti.

Okrajna komisija za potrjevanje statutih je zato predlagala popravke, po katerih naj bi imele občine od 8 do 13 svetov. Predlog je odposlala republiški komisiji za statute, nakar bodo o slednjih znova razpravljali občinski ljudski odbori. Le širok krog ljudi, ki bodo aktivno sodelovali v delu občinskih ljudskih odborov, bo slednjim lahko zagotovil potrebne uspehe in pritrjal še ostale državljane k uresničevanju številnih nalog.

Tg.

Problemi pomorstva
v koprskem področju

Odpraviti je treba nezadovoljivo stanje v obalni plovbi in povečati plovni park

Eno izmed vprašanj s področja pomorstva v koprskem okraju, ki nujno kliče po rešitvi, je potreba zgostitve obalne prometa za prevoz potnikov in blaga. Nezadostna zmogljivost pomorskih prometnih sredstev se je posebno občutila v letošnji turistični sezoni ob velikem navalu domaćih in tujih turistov. Letos je bil tujski promet v koprskem okraju za 50% večji kakor prejšnje leto, prihajajo letu pa bo verjetno še večji. Zboljšanja lokalnega pomorskega prometa seveda sedaj ni mogoče doseči s skromnimi plovnimi enotami lokalnih podjetij.

Tu lahko pomaga le Jadranska linijska plovba na Reki. Na prizadevanje Prometne zbornice LRS in Turistične zveze LRS je to podjetje letos naknadno s 1. avgustom vključilo v poletni vozni red novo pomorsko zvezo s Trstom (dvakrat tedensko) in z Zadrom (enkrat tedensko). Za prihodnje leto pa bo treba zaradi rastočega turističnega prometa in lokalnih potreb uvesti dnevno pristajanje ladij v vseh lukah Slovenskega Primorja, vključno Portorož, kjer bo treba dotlej obnoviti pomol za pristajanje ladij. Razen tega bo treba nujno uvesti še lokalno zvezo na relaciji Ankarana—Umag.

S tem pa še ne bi bilo odpravljeno nezadovoljivo stanje obalne plovbe na koprskem področju. Treba bo čimprej povečati lokalni plovni park za promet na kratkih relacijah med lukami, ki ga zdaj sestavljata le dva večja motorna čolna. Za te potrebe bi kazalo nabaviti majhne motorne ladije tipa pomorskih omnibusov, ki bi vsak lahko prevzel do sto potnikov, kar bi hkrati razbremenilo obalni avtobusni promet, ki se bori z rastočimi težavami. Te pomorske omnibusne bi lahko zgradila ladjedelnica v Piranu, ki jo nameravajo razširiti in opremiti za gradnjo manjših železnih ladij. Investicijski elaborat za razširitev te ladjedelnice je bil že predložen.

Razen takih najmanjših enot pa bi kazalo nabaviti tudi nekoliko večje enote za lokalni promet na odseku med Umagom in Trstom. To naj bi bile motorne ladije za 250 potnikov s približno tonažo 250 brutto registrskih ton, ki bi vozile s hitrostjo 16 morskih milj na uro, zgradila pa bi jih ladjedelnica »Ujanič« v Pulju, ki ima že načrte za take ladije.

V tej zvezi se postavlja vprašanje ustanovitve posebnega podjetja za lokalni obalni promet. Organizacija takega prometa je zamišljena po vzorcu regionalnih podjetij obalne plovbe na Reki, v Zadru, Šibeniku, Splitu, Dubrovniku in Kotoru, ki uspešno opravljajo svoje naloge v lokalnem prevozu potnikov in blaga. Z ustanovitvijo takega podjetja, zamišljenega pod imenom »Obalna plovba« s sedežem v Kopru ali Piranu, ki bi služilo gospodarskim potrebam koprskega okraja, bi bilo hkrati razbremenjeno podjetje »Splošna plovba Koper«, ki ima težišče svojega delovanja v čezmorski plovbi.

Razvojne potrebe ribištva hkrati narekujejo povečanje ribiškega plovnega parka. Tudi tu so potrebe zelo nujne. Zato sta podjetji »Ribič« v Piranu in »Riba« v Izoli v okviru natečaja za investicijska posojila iz sploš-

nega investicijskega sklada za gradnjo ladij v razdobju 1956 do 1960 zaprosili za posojilo, s katerim bi zgradili nove ribiške ladije. Podjetje »Ribič« ima v načrtu gradnjo dveh železnih ribiških motornih ladij, podjetje »Riba« pa gradnjo petih lesenih ladij. Razen tega se je tudi naša industrija ribijh konserv (Arrigoni in Ampele) odločila nabaviti si lastne ribiške ladije, da si na ta način zboljša preskrbo z ribami za predelavo. Nekatera sorodna podjetja na Hrvaškem že imajo lastne ribiške ladije in so na tem področju zabeležila pomembne uspehe. Tudi te ribiške ladije za industrijo ribijh konserv naj bi zgradila ladjedelnica v Piranu.

V tesni zvezi s potrebnimi pomorskega prometa pa je naposled ureditev luk v Slovenskem Primorju. Luške naprave so v zelo slabem stanju, saj še niso popravljene niti poškodbe iz zadnje vojne in tudi ne opravljajo rednih vzdrževalnih del. Za izvršitev obnovitvenih del na področju luške kapetanije v Piranu bi znašale potrebe okrog 170 milijonov dinarjev. Nedavno je bila razpisana licitacija za izvršitev najnovejših popravil v letošnjem letu, in sicer v Kopru za 6,5 milijona dinarjev, v Valdaltri za 3,5 milijona dinarjev in v Portorožu za 5 milijonov dinarjev. Pri oddaji teh del pa so težave, ker so specializirana gradbena podjetja za luška gradbena dela močno angažirana na drugih mestih. Zato je bilo pozvano podjetje »Gradisa«, naj se loti takih specialnih del. Podjetje se je temu pozivu tudi odzvalo. Sicer pa bi bilo treba misliti na to, da se ustanovi poseben organ, ki bi za cel gradbeno dejavnost in upravljanje luk v Slovenskem Primorju.

S.

TOMO BREJC:

ODHAJAJO...

Ljubljana, glavni kolodvor v septembru. Orient-ekspres Ljubljana-Jesenice tik pred odhodom. Pod oknom II. razreda večja skupina ljudi. Na njem slonita dva starejša človeka — rojaka iz Amerike.

Odhod! Pozdravi, klici na svidenje, mahanje z roblji. Rojakinja tiho obsedi ob oknu in nepremično zre v pokrajino.

Samo trije potniki smo v kupeju. Čutimo, da smo blizu drug drugemu, pa vendar ne moremo takoj spregovoriti. Sele za Medvedami se sprostim. Rojaka, mož in žena, sta Dolenjca. Že 48 let je minilo, odkar nista videla domovine, rojstnega kraja in svojcev. Letos se jima je želja uresničila. Tri mesece sta bila doma, in sedaj se jima zdi, ko da sta bila komaj en teden, vse je minilo kakor lepe sanje...

Rojak je dober pripovedovalec. Skoraj nepeto poslušam, kaj vse sta v teh dolgih letih preživela v tujini. Tipična povest mnogih naših v Ameriki. Najprvo skrajno težavno delo v premogovnikih. Ležje je kopal premog. Stanovanje v slabi baraki, ki še stranišča ni imela. Leta 1911 se je udeležil velike rudarske stavke v revirju, ki pa je propadla, zaradi česar je izgubil delo. Po daljši brezposelnosti je znova dobil zaposlitev v državni Utah. Tu je bil zaslužek boljši, stanovala sta v udani hiši, pri kraljici je bila prijazna — skratka, tu sta se bolje počutila. Leta 1913 je zopet pritisnila neka kriza, malo je manjkalo, da ni izgubil delo. Kmalu nato je v Evropi izbruhnila prva svetovna vojna. Ves čas te vojne in še 10 let po njej — do leta 1929 — je bilo dela dovolj. Že sta se pripravljala na nakup srednje velike farne, ko je nenadoma izbruhnila taka gospodarska kriza, kakršne do tedaj še nikdar ni bilo. Stiri leta sta se preživljala s priložnostnim delom in izgubila skoraj vse prihranke desetih let trdega dela.

Zapustil je ženo s tremi otroki in se odpravil na pot, da bi našel zaposlitev kjerkoli, peš in

s tovornim vlakom je prepotoval vse države severne Amerike, največkrat brez centa v žepu, in se z ostalimi brezposelnimi pretepal za ostankе hrane, ki so jih prinašali iz hotelov.

Potem je postal predsednik Združenih držav Amerike Franklin Roosevelt. Brezposelnost je ponehala. Zaslužek je bil izprva tudi pod Rooseveltom kaj skromen. Toda bila sta vsa srečna že zato, ker sta bila zopet skupaj, ker je on imel delo, bila sta pripravljena še skromneje živeti, samo da ne bi bila ločena drug od drugega, da ne bi bilo tistega strašnega življenja brezposelnega delavca. Na srečo se je stanje popravljalo, zaslužek je raste.

Prišla je II. svetovna vojna. Oba sinova sta služila pri vojaki in imela sta srečo. Vrnila sta se zdrava domov, dobila zaposlitev in se osamosvojila. Tudi oče in mati sta se vedno delala. Kupila sta lično hišico, lep kos zemlje za vrt in sadovnjak, katerega si je on vedno tako želel. Se vedno jima je ostala kar čedna vsota v banki. Lansko leto je bil upokojen. Za obisk starega kraja ni bilo nobene zapreke več. Junija letos sta šla na pot in srečno prispela v domovino, v kateri — kakor pravita — se je neverjetno mnogo spremenilo, toda na boljše. Bila sta nadvse srečna, da sta zopet doma. Kot mlada novoporočena držeč se za roke sta se sprehajala po domači vasi in hodila po ljubih starih poteh. Saj se človek skoraj boji malo bolj trdo stopiti na to drago domačo zemljo in hodi po njej, kakor bi jo božal...

Jesenice. Oba stojita ob oknu. To so poslednje minute. Saj ne beži vlak, domovina se tako naglo umika očem, vsak trenutek je ne bo več.

Ko smo čez mejo, se žena nasloni na svojega moža in zahteva: »Kdo ve, ali bova še kdaj videla domači kraj?«

On rahlo boža svojo življenjsko tovarišico po osivelih laseh in jo tolaži: »Agnes, če bova le zdrava, bova šla čez dve leti zopet na pot.«

Umaknem se na hodnik, samo to še manjka, da vidita, kako so tudi moje oči vlažne. Cel roj misli mi boleče pritiska na možgane: Glej, to je ljubezen do domovine, nešteto krat trdo preizkušena, teptana in zasmehovana, a prav zato tako lepa, trdna in globoka. Doma pa imamo kup purgarjev, avanturistov, lahkomiselnih in nehalnih ljudi, ki bi se radi pretihotapili čez mejo, in če se to komu posreči, pogosto blati svojo domačo deželo pred tujimi oblastniki, da bi se jim prikupil. Čemu zadržujemo te ljudi, čemu jim preprečujemo, da ne morejo na legalen način čez mejo, namesto da bi jim potisnili v roke potni list: Pojdi, saj ne boš dolgo — kmalu boš tudi ti spoznal, kaj je tujina!...

Jesen je tu, lepa kakor le more biti lepa, jesen v domači deželi. Rojaki odhajajo. Na vrsti so poslednji obiski sorodnikov, znancev in prijateljev. Osivele pare, ki jim tudi lepe obleke ne morejo zakriti sledov nekdanjega garanja in trpljenja, srečujemo povsod: v centru, v predmestjih Ljubljane, v tivolskem parku, kjer tiho opazujejo, kako se skozi krone kostanjev vse bolj svetlika, kako list za listom nalahko pada na zemljo...

Zanimivo je njihovo pripovedovanje o vtisih, ki so jih dobili med bivanjem v »starem kraju«. »Ljudje tožijo« — pravijo — »trgovine, gostil-

ne, kavarne, kinematografi so pa polne bolj kot v Ameriki.« — »Ko je bilo nama z možem slabo« — pravi rojakinja iz Clevelanda — »vse leto nisva šla ne v kino ne v gostilno.«

»Narodni dohodek tudi pri vas še ni dobro razdeljen« — pravi rojak iz Pensilvanije, ki je, kakor kaže, dober gospodarski strokovnjak. Skupaj z rojakom iz Ohio sta obiskala celo vrsto naših tovarn in gospodarskih ustanov. »Proizvodnost dela« — pravita — »je pri vas v primeru z Ameriko še zelo majhna. Kolikokrat sva videla, kako so ljudje stali pri delu po 20 minut in še več. V Ameriki to ni mogoče. Tam se moraš naglo gibati vseh 8 ur, pa četudi samo avtomate nadzoruješ. Brez visoke proizvodnosti dela ni blagostanja.«

»Pri vas ljudje nočejo nositi ali uporabljati zaščitnih sredstev pri delu. V celi vrsti podjetij sva ugotovila to pomanjkljivost. Preveč je nesreč pri delu. To ni dobro. V Ameriki je sedaj nadzor nad zaščito dela zelo strog.«

Rojaka sta sklenila objaviti svoje izkušnje na področju zaščite dela v ljubljanskih dnevnikih.

»Za stanovanje je pri vas res težko.« pravijo drugi rojaki, »videli smo to na lastne oči. To je huda reč. Človek bi bil včasih rajši malo lačen, samo da bi imel stanovanje v redu.«

Skupina rojakov je na Bledu in v znani ljubljanski restavraciji letos doživela zapostavljanje v prid nemških turistov.

Osemindeset let star rojak iz Pensilvanije se je pred 15 dnevi s podeželja umaknil v Ljubljano. Njegovi sorodniki so pritisnili nanj, čeprav jim je dal precej denarja, naj bi še svojo novo obleko zamenjal za neko staro obnoseno, češ saj boste v Ameriki lahko takoj kupili novo.

Neverjetna lakomnost in grdobija!

Pozdravljeni, dragi rojaki! Zelimo Vam srečno pot z željo, da nam ostanete zdravi in da se kmalu zopet vidimo!

II. POSAVSKI TEDEN

Kmetijstvo in industrija sta si segla v roke — Prvi skupni gospodarski nastop po združitvi krškega in trboveljskega okraja v zasavsko skupnost komun

Brežice, 1. oktobra. Velika gospodarska razstava, ki je pravzaprav jedro II. posavskega tedna, je letos tem pomembnejša, ker se na njej prvič na tako manifestativen način uveljavljata gospodarski ustvarjalnosti bivšega trboveljskega in krškega okraja, ki sta po novi upravni teritorialni ureditvi Slovenije sedaj združeni v zasavski okraj. V novem skupnem življenju, ki ga sedaj začenjata po gospodarski strukturi in gospodarskih pogojih tako različna biva okraja, sta si na gospodarski razstavi Posavskega tedna v Brežicah tako očitno in prikupno segla v roke izrazito industrijska dejavnost zasavskih revirjev ter kmetijstvo Posavja. Brez številnih lahko na razstavi na prvi pogled ugotovimo kakovostno rast zasavske industrije. Tudi kmetijstvo je prispevalo tako lepe sadove svojega dela in prizadevanja, da je več kot očito, da je med kmečkimi prebivalci trdna volja, čim hitreje premagati zastalost.

K današnji otvoritvi razstave, s katero pravzaprav začenjajo Posavski teden, so se zbrali številni predstavniki ljudske oblasti in zastopniki organizacij in podjetij, med drugimi okrajni sekretar ZKS Viktor Kovač, podpredsednik zasavskega okraja Viktor Burkelj, okrajni sekretar SZDL Janez Jesenšek in drugi. Potem ko sta predsednik občine Ivan Kolenc in direktor Posavskega

tedna Vinko Vučanjk otvorila gospodarsko razstavo ter v svojih govorih orisala njeno potrebo ter posebno poudarjala prizadevanost vseh prebivalcev in željo po napredku, so si prvi gostje — z njimi skupaj tudi obiskovalci — ogledali razstavo, ki je vzorno urejena in razmeščena v dvoranih Agroservisa, ter na zunanjem razstavnem prostoru. Med obiskovalci vzbujajo posebno zanimanje prvi papir, ki ga je pred nedavnimi začela izdelovati naša nova Tovarna rotopapirja v Vidmu. Z velikim zadovoljstvom so obiskovalci ustavljali tudi pred paviljoni lokalne industrije iz Zagorja, Dobove ter zlasti pred kvalitetnimi izdelki tovarne pohištva v Brežicah. Navzlic močni udeležbi industrije in deloma

obrtni, pa daje prav kmetijstvo značilni poudarek vsej razstavi. Razen različnih oddelkov krompirja in deloma tudi žita ter okopavin in krmskih rastlin, vzbujajo na razstavi največ pozornosti sadje in grozdje. Nadvse navdušeni so obiskovalci ob paviljonu združnega trgovskega podjetja »Posavje« in podjetja »Krk«, kjer zlasti »Posavje« vzorno prikazuje zbiranje in odkup pridelkov, delno predelavo sadja in nadvse okusno embalažo. Na zunanjem razstavišču je glavni razstavljalec »Agroservis«, ki razstavlja vrsto kmetijskih strojev in orodja; predvsem pa vzbujajo zanimanje naprave za električno ogrevanje pašnikov. Prav lepa je tudi razstava Gozdnega gospodarstva Brežice, dalje solidni izdelki brežiške oprekarne. Lepo je prikazan napredek kokešerije selekcijske postaje iz Sela pri Dobu. Že prvi dan je razstava doživela nadvse lep uspeh.

Zadružni in gospodarski teden v Laškem

Laško, 1. oktobra. — V novi občini Laško, ki šteje nad 12.000 prebivalcev, se je danes začel Zadružni in gospodarski teden. Trajal bo do 5. oktobra. Laški teden je prav tako manifestacija gospodarske dejavnosti v novih občinah celjskega okraja. Glede na to, da se večina prebivalstva Laškega ukvarja s kmetijstvom, je razumljivo, da so dali v prireditvah več poudarka izboljšanju kmetijstva. Danes dopoldne je bila na sejmishu razstava goveje živine in strokovno ocenjevanje.

Zadružni in privatni rejci so prignali v Laško približno okoli 100 glav najlepše živine. Ob zaključku popoldanskega zborovanja živinorejcev so posamezni rejci prejeli za najboljša goveda diplome in nagrade v skupnem znesku 120.000 din. Prav tako so odprli v prostorih pivovarne gospodarsko razstavo. Tu so prikazali vse veje proizvodne dejavnosti v občini. Pred razstavnim dvorano so bili razvrščeni sodobni obdelovalni kmetijski stroji. Zvečer so Laščani priredili veseli kmečki večer, ki ga bodo med tednom še ponovili.

Jutri dopoldne bo na glavnem trgu v Laškem velik zborovanje in nastop združenih pevskih zborov in godb. Popoldne pa bo tudi trgatve.

Tri žrve letalske nesreče

Ptuj, 1. okt. V Ptuj se danes uspešno deluje letalska šola tamonjega aerokluba. V njej so vzgojili že več mladih letalcev, ki so pod skrbnim vodstvom svojega učitelja spetli piloti. Danes popoldne pa se je na doboš neopojen na letališču v Ptujju, ki je bil namenjen za tri žrve. Malo pred 16. uro se je dvignilo z letališča solsko letalo, v katerem so bili upravnik letalske šole Ljubo Vihar, učenka Šole Mara Fevžar in Stanko Čufuta. Po krašnem poletu se je letalo v bližini mesta zrušilo na tla, pri čemer je vsa trojica izgubila življenje. Skupen pogreb žrtev letalske nesreče, ki leže v železniškem domu v Ptujju, bo v ponedeljek ob 13.30.

IZPRED SODIŠČA V MARIBORU

Pravična kazen ljudskim škodljivcem

Mariborsko sodišče je včeraj izreklo obsodbo uslužbenecem KZ Ožbalt ob Dravi in ostalim soboženem. Ze ob pričetku razprave smo poročali, da so obtoženci zlorabljali službeni položaj, goljufali z lesom, nemarno poslovali, poneverjali itd., ter oškodovali zadrugo samo pri lesu za nad 6 milijonov dinarjev. Krivda je bila dokazana, ker so nekateri tudi bolj ali manj skesano priznali.

Sodba je bila naslednja: upravnik zadruga Ivan Kranjc je obsojen na 14 let strogega zaporja, zaplemo premoženja in časno omejitev državljskih pravic za dobo 3 let. Na 16 let ter 13 let strogega zaporja in na časno omejitev državljskih pravic za dobo dveh let sta obsojena bivša skladiščnika Milan Lep in Jože Vrabec. Slednjemu je sodišče zaplenilo tudi premoženje. Bivši predstavnik KZ Bresternica Ivan Skrabel in skladiščnik Stanko Demšar sta obsojena na 9 oziroma 8 let strogega zaporja ter časno omejitev državljskih pravic za dobo 2 let. Obratovodja Matevž Čas je obsojen na eno leto in 8 mesecev strogega zaporja, Srečko Orel, uslužbenec podjetja »Oprema«, na 9 mesecev zaporja. Maks Volmajer na eno leto strogega zaporja, Alojz Stelcl na 5 mesecev zaporja, Franc Haložan na eno leto in 6 mesecev strogega zaporja, Franc Ribič na 2 leti strogega zaporja, Ivan Zaucer na 5 mesecev in 10 dni zaporja, Franc Pušnik na 1 leto in 5 mesecev strogega zaporja, Franc Forneci na 5 mesecev zaporja. Izidor Dobaj na 3 mesece zaporja in 50.000 din kazni.

Od ostalih je obsojen Karel Klakočar na tri mesece zaporja, Konrad Volmajer na 3 mesece zaporja, Ivan Hrgar na 1 leto strogega zaporja, Ivan Čas, Anton Znidaršič, Franc Korajžija, Jože Čepe in brata Ivan ter Vladislav Fuš so obsojeni na denarne kazni od 20 do 50 tisoč dinarjev, medtem ko je Francu Hrlu, Jakobu Valherju, Francu Volmajerju, Juriju Leukušu in Juliju Reberniku, Rudolfu Sarmanu in Gregoriju Dorniku kazni odložena pogojno za dobo od 1 do 3 let.

Razen tega bodo morali obsojenci posamič ali skupaj povrniti tudi povzročeno škodo KZ Ožbalt ter KZ Bresternici. Upravi za go-

spodarstvo in upravi za dohodke OLO Maribor.

Proces je trajal 16 dni. Mariborsko sodišče je s tem poseglo v eno največjih legel kriminala v gospodarstvu. Proces sam se je uvrstil po zamotanosti odnosov in povezanosti številnih pričin in 32 obtožencev med največje te vrste v Sloveniji. Proces je vodil 5-članski senat pod predsedstvom sodnika Stojana Bajca.

Vojaške puške so kradli

Pred Okrožnim sodiščem v Mariboru se je zagovarjala manjša skupina mladih fantov iz Slovenske Bistvice, ki so bili obtoženi, da jim je obtožnica očitala, da so iz zaklenjenega skladišča orožja predvojaške vojske v Slov. Bistrici kradli vojaške puške. Na čelu te skupine je bil Albin Rober, ki je prvi v družbi z mladoletnim P. I. ukradel dve puški. O tem so kmalu zvedeli še drugi mladinci in pri drugi tatvini puške sta sodelovala še V. S. in K. J. Puške so fantje hranili doma, nekateri tudi predelali, nato so jih pa večinoma zakopali. Večina pušk je tako popolnoma ali vsaj delno uničena. Rober pa ni ostal le pri tem. Napeljal je nedoletnega K. J., da je izpred kino dvorane v Slov. Bistrici ukradel moško kolo, ki si ga je nato privozil v Rober, razen tega je pa še vdril v zaklenjeno barako Petra Rebernika in mu pokradel razno orodje. Tudi pri tej tatvini je sodeloval takrat niti 14 let star P. I. Kot zadnji se je zagovarjal nedoletni S. F., ki je vojaško puško kupil, čeprav je vedel, da je ukradena. Rober je bil obsojen na 1 leto in 2 mesece strogega zaporja, na zaporno kazni pa bi bil obsojen tudi ostali obtoženci. Pogojno kazni je dobil le S. F.

Na račun potrošnikov

Ivanka Remie, trgovska pomočnica iz Dravograd, je imela kot poslovođaica poslovalnice Trgovskega podjetja »Korolan« v Dravogradu spomladaj 1953 okrog 30.000 dinarjev primanjkljaja. Da ji ta primanjkljaj prikrija, je ob inventuri lažno zvižala zalogo blaga, nato pa nekatere vrste blaga prodajala dražje toliko časa, da je primanjkljaj krila. V ta nepošten posel je pritegnila tudi trgovsko pomočnico Jožico Rapce. Pred sodiščem se je zagovarjala, da je primanjkljaj nastal zato, ker so ji stranke, to je skupnost, kakor pravi ona, kradle. In ker je »skupnost« vzela, naj se »skupnost« plačala. Ko je tik pred predajo poslova novemu poslovođji ugotovila, da se bo zopet izkazal primanjkljaj, je vnela v seznam dolžnikov izmišljenega dolžnika, nato pa »dolžnik« znesek vplačala v vlagajno in napisala paračonski blok, češ da je ta dolžnik dolg poravnal. Ta »dolžnik« o svojem dolgu seveda ničesar ni vedel, dokler ga Ivanka Remie ni poveljala, kako naj govori, če bi ga prišli vprašati. Zaradi ponarejanja uradnih listin in zlorabe uradnega položaja je bila obsojena na 8 mesecev zaporja. Kar pa ima že 60 let, je bila izmišljeni kazni pogojno odločena za dobo dveh let.

Številnejša udeležba kot lani

35 tekmovalcev iz Ljubljane in Logatca. — Nekaj prvakov že znanih. — Prvi tekmovalje plesnih parov

Na kotalkališču ob Čufarjevi ulici se je včeraj popoldne zbralo lepo število gledalcev, ki so si ogledali prvi del tekmovalne za državno prvenstvo v umetnem kotalkanju. Včeraj je bilo na sporedu tekmovalje v obveznih, danes pa se bo nadaljevalo v prostih likih.

VEDNO VEČ TEKMOVALCEV
Ko smo si lani ogledali državno prvenstvo v umetnem kotalkanju, smo razočarani zapustili tekmovalje. Nastopilo je namreč le nekaj več kot deset tekmovalcev in tekmovalki, in še to bili samo člani Društva kluba Ljubljana. Danes pa je ta številka večja. Razen Društva kluba Ljubljana, ki je tudi tokrat najštevilnejše zastopano, sodeluje tudi novoustanovljeni Železničarski drsalni klub Ljubljana in »Zagreba«. Skupaj sodeluje 35 tekmovalcev, od tega 29 iz Ljubljane in 6 iz Zagreba. Torej vedno napredek.

NEKAJ SIGURNIH PRVAKOV
Čeprav je na letošnjem prvenstvu večje število udeležencev, pa so nekatere discipline še vedno izredno slabo zastopane, tako da so prvaki že vnaprej znani. Pri pionirskih B nastopajo štiri tekmovalci iz Ljubljane, pri pionirskih B pa 10 iz Ljubljane in 4 iz Zagreba. Tu je vprašanje prvega mesta še vedno odprto. Nasprotno pa pri mladincih A zmagovalca že poznamo.

POKAL MARŠALA TITA Dinamo izločen

Beograd, 1. okt. (Tanjug). Danes je bila v Beogradu pred približno 30.000 gledalci četrtinalna tekma pokalnega tekmovalstva Jugoslavije med zagrebškim Dinamom in Crveno zvezdo iz Beograda 14 (1:1). Sodiš je Terzin iz Novega Sada.

Ves prvi polčas sta obe moštvi igrali mlačno. Noben napad ni bil dovolj močan, da bi resneje ogrozil nasprotnikova vrata. Vendar je bilo gostujoče moštvo nekoliko v premoči. Sekundar ima največji zaslug za to, da je Crvena zvezda dosegla v prvem polčasu en gol. Prav z out-erte je z izredno težavnega položaja vrtil žogo v igro. Coki je podal Toplak, leta pa je z oddaljenosti 28 m z natančnim strelom zadeli gornji desni kot »Dinamovi« vrata. Kralj tega izrednega udarca sploh ni mogel ubraniti.

V drugem polčasu je bila tekma nekoliko živahnješa in zanimivejša, toda samo v začetku in na koncu. V tem delu igre je bilo nekaj redkih lepih potez igralcev obeh moštvev, pa tudi več napak, in sicer začetniških, v podajanju. Toplak in Mitić sta v 33. oziroma 83 minuti, zamudila izredni priložnosti za doseg gola. Čajković je dosegel lep gol iz neposredne bližine, ker obramba Crvene zvezde ni najbolje posredovala v povsem nevarnem položaju.

Prvi podaljšek igre se je začel s silovitim napadom Crvene zvezde, ki je bil že v prvi minuti kronan s Toplakovim golom. Crvena zvezda je v podaljšku igrala bolje od Dinama, zelo pogosto je napadala in nevarno ogrožala nasprotnikova vrata. V 13. minuti je Toplak dosegel tretji gol za Crveno zvezdo.

Tudi v drugem podaljšku je bila Crvena zvezda boljše moštvo, ker se je Dinamo umaknil v obrambo. 8. minuti je Toplak dosegel 4. gol in s tem tudi končni rezultat.

I. CONSKA LIGA
METALAC : ODRED 14 (0:1)

KOSARKA
Skoplje, 1. okt. (Tanjug). Nocoj je mladinski reprezentanca Jugoslavije v košarki premagala enako reprezentanco Turčije 45:30 (15:15).

Beograd, 1. okt. (Tanjug). Mladinski reprezentanca Beograda je nocoj premagala košarkarje »Flak« iz Torina 54:41 (16:19).

ODBOJKA
Crvena zvezda — Spartak 3:1 (15:19, 13:15, 15:19)

Partizan — Železničar 3:1 (15:17, 15:19, 15:17, 15:17)

KOLESARSKA DIRKA »OD TRIGLAVA DO JADRANA«

Petrovič prvi, Bergant tretji

Postojna, 1. oktobra (Od posebnega dopisnika). Danes dopolne v 11 uri zjutraj je v Postojni na lepem sončnem vremenu začela tradicionalna kolesarska dirka »Od Triglava do Jadrana«. Letos je ta dirka zelo pomembna, saj je zadnja cestna dirka za naslov državnega prvaka. Na startu se je javilo 48 tekmovalcev.

V prvi etapi od Boveca do Postojne, ki je dolga 144 km, so prav resno posegli v borbo Slovenci, pri čemer sta se zlasti odlikovala državna reprezentanta iz Baje. Kljub dobri cesti je bila ta etapa zelo naporna, saj so se vseskozi vrstili številni vzponi in zavoji.

STRNJEN ZACETEK

Do Razdrtega so tekmovalci vozili večinoma v dveh strnjnih skupinah. V vodči skupini so se skupaj držali Petrovič, Bergant, Bajc, Smerčan, Bajlo, Flajš, Čolić, Zanoškar in Jugo. Vzporn pri Razdrtu je bil izkoristil Petrovič, ki se je sam pogajal naprej in tako privozil na cilj s 4-minutno prednostjo pred ostalimi. Pri Razdrtem pa so se ostali tekmovalci, ki so bili poprej v vodči skupini, razbili in so tako spredaj vozil Bergant, Bajc in Smerčan, za njim pa ostali. Tako so tudi privozili na cilj s povprečno hitrostjo 30,400 km na uro.

REZULTATI:
Petrovič (Partizan), 4:34.24. Smerčan (Egyseg), 4:38.35. Bergant (Odred), 4:40. (Nova Gorica) oba v istem času kot Smerčan, Bajlo (Zadar) 4:39.58. Brajnik (Proleter), Čolić (Partizan), Zanoškar (Rog), Jugo (Reka), Flajš (Odred), vsi v istem času kot Bajlo itd.

OSTALI REZULTATI: člani 100 m: Smerčan 11.6; 500 m: Smerčan 1:25.1; mladinci — 100 m: Keše 11.9; 1 mljka (1600.6 m): Vrhovnik 4:52.8; hoya na 5 km: Govekar 32:09.9; članice — 100 m: Bajželj 12.9.

ATLETIKA Dva rekorda

Ljubljana, 1. oktobra. — Atletski klub Odred je danes priredil atletski miting, na katerem sta bila dosežena dva republiška rekorda. Janko Müller je dosegel na vslovenski rekord v metu diska z rezultatom 49,18 m. Draga Stamejčič pa mladinski državni rekord v troboju 600 m 12.5. kroga 12.94, višina 133 cm z 2395 točkami. Prejšnji rekord je imela mladinka zagrebškega Dinama Capek 2281.

Ostali rezultati: člani 100 m: Smerčan 11.6; 500 m: Smerčan 1:25.1; mladinci — 100 m: Keše 11.9; 1 mljka (1600.6 m): Vrhovnik 4:52.8; hoya na 5 km: Govekar 32:09.9; članice — 100 m: Bajželj 12.9.

znano. Grünfeld je edini tekmovalce, zato ima naslov prvaka že v žepu. Persin ali Skriba bosta odločala pri članih. Sta edina prognoze pa so na strani prvega.

Letos je tudi prvič na programu tekmovalje plesnih parov. Prvenstvo ostane v Ljubljani, saj tu nastopata je Miro Rozman in Barba Liška.

ČLANICE IN PARI V OSPREDJU

Nenavadne propozicije ne dovoljujejo, da bi dosedanja pionirska prvačinja branila svoj naslov, čeprav je po letih še vedno pionirka. Ker je že enkrat zmagała, mora sedaj Kristanova nastopiti v višjem razredu, in sicer pri članicah. Njena udeležba je naredila tekmovalje v tej kategoriji še bolj zanimivo, saj tu nastopajo še Galova, Andrejeva, Fajdiga in Grünfeldova. Zato je zmagovalko težko predvideti in bodo šele prosti

Miki, ki so na sporedu danes o tem odločali.

Ceprav nastopata le dve članski dvojici, je to tekmovalje zelo zanimivo. Peter Persin in Nataša Andrej ter Miro Rozman in Nevena Galo bodo do kraja držali gledalce v napetem pričakovanju, saj bodo — kot ponavadi — o prvem mestu odločale verjetno pet desetinke točk.

Danes dopoldne se bo nadaljevalo tekmovalje v prostih likih, na kar bodo objavljeni dokončni rezultati prvenstva. Vodstvo tekmovalstva je namreč iz nerazumljivih vzrokov sklenilo, da ne objavlja rezultatov sproti in zato za sedaj še ne moremo poročati o uspehih tekmovalstva prvega dne prvenstva.

ATLETIKA Štrifot tretji

Bukarešta, 1. oktobra. (Tanjug). Pri dan mednarodnega atletskega prvenstva Romunije v Bukarešti so jugoslovanski atletski sodelovalci v treh disciplinah. Lep uspeh je dosegel Štrifot v teku na 5000 m s tretjim mestom, izza Finca Julina in Madžara Benesa. Krivokapič se je uvrstil na četrto mesto z rezultatom 48,73 v metu diska, v teku na 100 m pa se članica Kladičevca Olga Sikovec zaradi slabega starta ni plasirala v finale.

Najbolj zanimiv je bil tek na 5000 metrov. Skupina petih atletov — Benes, Julin, Konrad, Driner in Štrifot — se je oddvojila od ostalih takoj po startu. Po 4000 m je odpadel Driner. Komaj so tekmovalci pretekli polovico proge se je našel Štrifot, zgradil razdaljo nesreče — izgubil je sprinterice. Kljub temu pa je nadaljeval tek z boso levo nogo. Kar je bil zanj velik handicap.

Vodeča petorka, kasneje četvorka, se je neprestano menjavala v vodstvu. Razburjiv finiš se je začel 300 m pred ciljem. V poslednjih 100 m pa je zmagal v nezdružnem finišu Julin, medtem ko je Štrifot, izčrpan, dosegel šele tretje mesto.

OBJAVA

V proslavo »Teda otroka« organizira Štrelski odbor Ljubljana umorilno nagradno tekmovalje z zračno puško za pionirje, rojene v letih od 1941 do 1944 na strelišču na Dolenjski cesti.

DRŽAVNO PRVENSTVO V DVIGANJU UTEŽI

Ljubljanski dvigalci najboljši

Ljubljana, 1. oktobra. Danes popoldne se je v Domu železničarjev v Ljubljani pričelo VIII. povojno državno prvenstvo v dviganju uteži. V popoldanskem sporedu so nastopili dvigalci treh najvišjih kategorij: bantam, perolahke in lahke. Maloštevilni gledalci se je predstavilo 26 tekmovalcev.

S teznim dvigom Ljubljancina Ovsenaka 22,5 kg se je tekmovalje pričelo. Med štirimi tekmovalci v bantam kategoriji je premočno zmagal Sarajevečan Malec, večkratni državni rekordar. S svojim rezultatom bi se lahko kosal tudi s tekmovalci višjih kategorij. Ostali tekmovalci v najvišji kategoriji so mnogo zaostali za njim. Rezultati: Malec (Železničar, Sarajevo) 260 (82,5, 77,5, 100); Svetoslavski (25) 220 (65, 67,5, 87,5); Stani (25) 200 (57,5, 62,5, 80); Ovsenak (Lj) 190 (52,5, 57,5, 80).

V perolahki so nastopili le trije dvigalci, ki so dosegli povprečne rezultate: Marček (Srem) 240 (70, 72,5, 97,5); Malec (25) 230 (62,5, 75,0, 92,5); Trček (Lj) 230 (67,5, 70, 92,5).

Najhujša konkurenca je bila v lahki kategoriji. Kar 13 tekmovalcev se je ostro borilo za najvišje mesto. Že po prvih dvighih je bilo videti, da bo imel prvi besedo v borbi za prvo mesto dober manj znani Gubena iz Bačke Topole. Čzik iz Novega Sada in Sivec iz Srema Gubena je postavil v teznem dvignem izvesten rezultat 85 kg in si s tem zagotovil pred ostalimi tekmeč prednost, katero je obdržal do konca. Zaman ga je Čzik skušal doseči v snuku s 115 kg. Sivec, ki je stillo zelo lepo dvigal, je zasedel drugo mesto v tej kategoriji. Ljubljancin Jamšek pa deli s Čzikom tretje in četrto mesto. Rezultat Gubene v teznem dvignu je boljši od sedanjega

Med mariborskimi športniki

Ze včeraj se je začel v Mariboru pester športni program. V odbojki je bila odigrana zadnja igra državnega ženskega prvenstva Branik — Maribor. Tekma se je končala z rezultatom 3:0 (15:13, 15:8, 15:9) za Branik.

V telovadnici Branika pa so se zbrali najboljši snajbi Slovenije v borbi za naslov republiških prvakov. Sodelujejo člani in članice »Partizana«. Tabor in Odreda iz Ljubljane, celjskega Kladičevca in domačega Branika. Tekmovalje se nadaljuje.

Pri kolesarjih so se pomerili mladinci, in sicer v dirki na Brankovem stadionu. Domači mladinci so imeli v gosteh moštvo »Crazer Juniors«. V moštveni vožnji (4 km) so znani gostje v času 6:24,3 pred Brankom 6:53,0, pri posameznikih na 4 km je zmagal Kripold (Graz) 6:30,4, v vožnji na 30 krogov pa je bil najboljši Rucker s 35 točkami in časom 22:52. Tekmovalje se nadaljuje danes s cestno dirko Maribor — Kamnik — Maribor. Start ob 9. uri.

PODJETJE

»TELEKOMUNIKACIJE«

Ljubljana, Pržanj 24

sprejme takoj v službo

tehnika kemije

ki bi imel veselje za proizvodnjo elektrolitov. — Ponudbe na poštni predal št. 376, Ljubljana.

3345

PODJETJE

»KAMNIK«

v Kamniku

proizvaja vse vrste EKSPLOZIVOV, SMODNIKOV IN VŽIGALNE VRVICE

Prosimo vse cenjene potrošnike tega materiala, da najkasneje do dne 15. oktobra 1955 prijavijo svoje potrebe za leto 1956.

Poslajte specifikacijo asortimaja z navedbo rokov dobav.

3348

Zasedanje Okrajnega ljudskega odbora v Trbovljah

Trbovlje, 1. okt. — Včeraj so se v okrajni dvorani v Trbovljah zbrali na II. zasedanje ljudski odborniki obeh okrajnih zborov. Na zasedanju, ki ga je vo-

24.9. - 9.10. 1955

I. OBRTNIŠKI VELESEJEM NA »GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU« V LJUBLJANI

KORISTITE POPUST NA ŽELEZNICI

25%

GR

Vsak dan nagradno žrebanje

IZ LJUBLJANE Pomembna delovna zmaga

Ljubljana, 1. okt. — Kronika gradbene dejavnosti v Ljubljani je danes zabeležila pomembno zmago: na Smarinski cesti so dogradili dve veliki, moderni skladišči, kar pomeni prvo fazo v graditvi kompleksa centralnih skladišč, ki so nujno potrebna našemu gospodarstvu. Skladišča sta začeli graditi lani podjetji »Tehnika« in »Slovenija ceste«. Njunjo delo, ki sta ga kontinuirno planirani rokoma, uspešno najpogodnejšim zahtevam vskladiščenja.

Zgraditev skladiščnih prostorov v Ljubljani je velika pridobitev za vso Slovenijo, saj ima Ljubljana glede na izredno ugodno geografsko lego in kot glavno mesto Slovenije zelo pomembno vlogo v mednarodni blagovni izmenjavi. Zaradi pomanjkanja skladiščnih prostorov je naše gospodarstvo doslej utrpelo precejšnjo škodo. Podjetja so morala kupovati v tujini blago in surovine le v manjših količinah in za potrebe krajšega razdobja, kvečjemu za 2 ali 3 mesece. To se pravi, da so bila prisiljena kupovati takrat, ko je po blagu in surovinah največje povpraševanje in ko so cene najvišje. Če bi imela možnost vskladiščenja, bi kupovala blago in surovine za daljše razdobje po znatno nižjih cenah ter s tem znatno vplivala na cene na notranjem trgu.

Sredstva, ki so bila vložena in ki bodo še vložena za zgraditev centralnih skladišč, se bodo nedvomno bogato obrestovala, kar bo pozitivno vplivalo na vse naše gospodarstvo.

VESTI IZ KRANJA

PRESERNOVO GLEDALIŠČE
Nedelja, 2. okt. ob 18: Bratko Kreft »Celjski grofje«. Izven in za po-deležje.

Dve uprizoritvi Kreftovih »CELJSKIH GROFOV«

Gledališče pred vrati Ljubljane

Ob uprizoritvi v kranjskem Prešernovem gledališču

V eri »avantgardistične province« se je kranjsko gledališče pomembno uveljavilo z vrsto modernih uprizoritev, ki so naletele na pozornost v naših kulturnih krogih. Pristev, Sa-royan in drugi — ne nazadnje prvi slovenski Sartre — so mu vtisnili pečat interesantnosti in kulturnega iskanja ter ga uvrstili med prve kulturne ustanove, ki izven slovenske metropole posredujejo občinstvu sodobne umetniške vrednote.

Novo umetniško vodstvo (dramaturg Rado J. Jan) torej ne stoji pred problemom uveljavitve, pač pa se je spoprijelo z nalogo, pridobiti si čim večji krog občinstva. Podoba, ki jo kaže repertoar za pravkar začeto sezono, ne sega v »vrtoglave višine«, a se tudi ne približuje meji dobrega okusa, preko katere ne bi smelo nobeno resno gledališče: repertoar sestavljajo dela, ki jim je naklonjenost publike zagotovljena, ki pa vendar ne pomenijo odsotnosti od osnovnih umetniških zahtev. Poleg »Celjskih grofov«, ki so bili uprizorjeni ob slavnosti proslavi pete obletnice obzora gledališča, stoji pred premiero ljubljanske ameriške komedije »Piknik« Williama Ingeja, nadalje bodo v tej sezoni uprizorili »Othello«, novoteto mladega hrvaškega dramatika Matulca »Afera Altmark«, nato Camkarjevo »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«, znano komedijo Američana Johna Patrica »Cajnica«, španskega dramatika in nosilca Nobelove nagrade Jacinta Benaventeja »Los intereses creados« (»Idealne in koriste«), Sofoklejev »Kralj Edipa« in končno, ob proslavi devetdesete obletnice gledališkega delovanja v Kranju, nekaj veseloigr Miroslava Vilharja. Z ustanovitvijo studia, nekakega »gledališča v krogu«, v katerem bi uprizorili katero od O'Neillovih del, bi umetniško vodstvo skušalo nadaljevali »eksperimentatorsko tradicijo« gledališča, ki zadovoljiti zahtevnejše kroge občinstva. Mladini je namenjena Filipčeva dramaturgijska »Sedem let« »Bratovščina sinjega galebas« Grimmovala pravljica »Janko in Metka« ter Ročeva igra »Pastirček Peter in kralj Briljantini«, ki je bodo obnovili v Tednu otroka in z njo gostovali tudi drugod po Gorenjski. (Sploh je gostovanjem namenjeno mnogo časa.)

Skratka, Prešernovo gledališče si skuša pridobiti čim več publiko, na tem bo lahko odločno potekalo na vrata kulturno-prosvetnih forumov in začelo probleme, kot so: piščo število igralcev (ansambel šteje samo 11 stalnih članov), premajhen in pomanjkljiv oder, adaptaciji potrebna gledališka dvorana itd.).

Kljub (neprimernim in nepotrebnim) poskusom v zadnjem času, zmanjšati pomen Kreftovega dramatskega dela, je kranjsko gledališče postavilo »Celjske grofe« na čelo sezone. Takoj se je pokazalo, da je storilo prav. »Drama iz življenja srednjeveških fevdalcev, katerim so tlačanili naš predniki«, ki je bila v prvi vrsti napisana kot polemika s predstavnikmi težnji, prikazati delovanje celjskih grofov kot poskus ustvaritve srednjeveške jugoslovanske »nacionalne države«, in je v drugi vrsti pomenila odločen vdor vidikov historičnega materializma v naše literarno ustvarjanje, je ohranila svojo probodno silo; če »navadna« tor-kova publika petkrat prekine Pravdačev govor s spontanimi aplavzom, ne pomeni to prav gotovo nič drugega, kot da je globoka človeška etika in iz notranjega prepričanja porojena avtorjeva logika v prikazovanju problema okrog Veronike Deseniške še danes umetniško prepričljiva in pomembna. Seveda »Celjski grofi« niso realistična podoba slovenskega srednjega veka, odnosi med posameznimi predstavnikmi družbe so prikazani shematično, Pravdač je opremljen z modernim marksističnim izraznim aparatom, vendar izbija izza sheme živa avtorjeva prizadelost in popularno snov je ponekod vidno gnetla umetnikova roka.

Kreftova drama prav gotovo ni odslužila, ko je v tridesetih letih vzburla veljake doline šentflorjanske, temveč ostaja in bo ostala še dolgo privlačna za najširše slovensko občinstvo, kakor se je tokrat znova pokazalo v Kranju.

Režijo uprizoritve je imel v rokah zadnje čase pri nas mnogo zaposleni gost iz Trsta, režiser Jože Babič. V mejah možnosti, ki mu jih je skopo nudil plitki oder, je ustvaril predstavo, v kateri je prišlo Kreftovo delo do učinkovitega izraza. Zaradi natrpanosti odra med sodno razpravo se žal ni mogel izogniti nekaterim neprijetnim mizanscenskim ponovitvam, prav tako je njemu kakor tudi scenografu (Vladko Rjavec) vertikalna razdelitev odra delala preglativce. Zdržitev prvega iz drugega dejanja ni motila, prehod iz tretjega v četrto dejanje pa je bil prenagel. Poživitev zaključnega »paternostra« s sceno s kmečkim dekletom je domislek, ki ga kaže pri bodočih uprizoritvah upoštevati.

V rezonerski vlogi Pravdača je gostoval član tržaškega gledališča Stane Starešinič. Ta igralec s

sijajno govorno tehniko je kot ustvarjen za to vlogo. Bil je posebno efektan v svojem zagovoru Veronike. Sicer ni izkoristil vseh resigniranih in rahlo zagrenjenih tonov, ki jih ima »podtekst«, ven-

Stane Starešinič kot Pravdač

dar je prikazal Pravdača v vsej njegovi etični zanesenosti in doslednosti. (V tej vlogi alternira novi član gledališča Jože Zupan.)

Janec Fugina je dal svojemu Hermanu očetovsko dobrodušne tone, ki ne sodijo v vlogo. Trdi, neizprosni »Herman, grof celjski«, kot ga je tik pred svojo smrtjo tako klasično interpretiral Ivan Levcar, pri njem ni prišel do iz-

raza. Privlačen pa je čar človeške osebnosti, ki izžareva iz tega igralca.

Veroniko je igrala Helena Skebetova tako, kot je to zahteval avtor: kot zdravo kaštelanko z naravnimi ambicijami in čistim srcem. V njej se je družila nežnost ljubice žene z ogorčenostjo teptanega človeka v plastično podobo, ki je nudila pristno umetniško doživetje.

Sijajno figuro nepričakovane formata je ustvaril Janec Grašič kot vitez Jošt. Zaokroženo je oblikoval tudi Jelo Vajt (»Moj Jezus« iz prvega slovenskega filma) svojega predlutorovskega omenjenega iz razvratnega Gvardijana, Metod Mayr Sodnika in Mirko Cegnar patra Gregorja, idejnega antagonista Pravdača, Angela Hlebecetova je oblikovala Barbaro kot moderno, samozvestno renesančno žensko, medtem ko je Jože Kovačič Piccolominiu dal premalo sholastično hladnih potez. Ulrika je igral Slavko Belak talentirano in s pristržno preprostostjo, prav tako je Jože Pristov v svojem nevhvaležnem Ferdinandu ponovno pokazal lep talent. Ostale vloge so igrali Jardo Gogala (Orožar), Marijan Bregar (Padar), Lado Štiglic (Pek), France Trefalt (Trgovca) in Anka Cigojova (Dekle).

Uprizoritev pomeni uspeh Prešernovega gledališča in bo prav gotovo kot doslej pritegovala še nadalje širok krog občinstva v Kranju in gorenjskem kotu.

S. Fras

»Celjski grofi« - otvoritev sezone v pujskem gledališču

»Prekleti grofi! Prekleti grofi!« Na oderu ugasajo luči. Senca brezobnega starca, grofa Hermana, toni v temo. Kreftova drama o celjskih grofih je končana.

Bralko Krefl pred gledalca ni postavil idealizirane zgodbe o Veroniki Deseniški. »Celjski grofi« so predvsem analiza družbenega in zgodovinskega dogajanja v času, ko je fevdalizem z vsemi protislovji odmiral ob zarodkih nove, kapitalistične družbene ureditve. Na pozorišču se že pojavljajo mešanici, ki zahtevajo svobodo mest. Obrtniki postajajo proizvajalci blaga, trgovina cvete, denar je v rokah mlade buržoazije in ta se ne mara več sprijazniti s privilegiji fevdalcev in cerkve. To je bil čas, ko je fevdalni gospod že začutil konec svoje moči in hotel krčevito obdržati svoj položaj.

Skoki dramske like Hermana, Friderika, Barbaro, Piccolomini, Jošta in gvardijana minoritov diha in krčeviti upor fevdalizma. Medtem

so orožar, pekovski mojster, trgovec in padar nov tabor, ki se že začelja zavedati svoje moči. Izven teh nasprotij si sil delujejo Pravdač, Veronika in delno pater Gregor. Vsi osebni konflikti v dramu so podani skozi prizmo splošnega družbenega trenja. Zato se prav lahko zrodi, da se drama sprevede v shemo, liki osebnosti pa v tipe — ilustratorje te sheme. »Celjski grofi« so tri oreh za režiserja in igralški ansambel, ki se jih odloči uprizoriti.

Režiser Peter Malice je v bistvu pravilno ločil svojega dela in mora se reči, da je premiera »Celjskih grofov« na pujskem oderu uspešna. Može bi bilo dobro evobodnje oblikovati like, vendar se je režiser raje držal že ustaljenih koncepcij. Delo samo zahteva močno igranje in vzpodbudno za ansambel pujskega gledališča je, da je bil stvari kos, čeprav ponekod z velikim naporom. Nočem se spuščati v vprašanje imitacije, ki je zaradi malostevilnega an-

sambla dokaj skromna, temveč bom ohranjal uprizoritev, kakršna je bila.

Med najtežje vloge gotovo spada Herman (Franjo Gunzer), Friderik (Adolf Anderle) in Veronika (Vera Videmikova). Gunzer je vplival z odra skoraj prestano robato in je nekakrat privedel lik starega grofa Hermana v spoko. Njegova robatost je bila nekako prevedo zunanja. Razdor v zunajosti tega starca, ki hoče zavreti tok družbenega dogajanja, njegovo moč in nemoč bi lahko dosegel brez pretiravanja, kakor se mu je to lepo posrečilo v prizorih s Pravdačem in paterom Gregorjem. Nekakšno protislovje Hermanovi osebi je Veronika; to ni nikakšna idealizirana grofična, temveč čustvena, življenja željna žena, ki ima dovolj odločnosti, da se ne sprijazni z žrtvijo za rešitev časti celjske hiše. Videčnikova je v tej odločnosti šla nekoliko predaleč: mestoma je vplivala reško in neprijetno. V celoti pa je njena igra izstopala se precej doživelo, posebno v treantkih pred sodiščem, ko si z vso strastjo hoče ohraniti življenje. Anderle je kljub nekoliko ponorečenemu naglaševanju v izgovorjavi preprečljivo zaigral degeneriranega slabša Friderika, na katerem obvisi bodočnost celjskih grofov. S svojim sijajem povzela galerijo fevdalne gosne tudi kraljica Barbara (Berta Ukmarjeva), ki je proslula kraljico

odigrala v množičnih prizorih dovolj slovesno, v intimnih pa dovolj razzdano. Pojava, ki je vzbujala največ simpatij občinstva, je bil Pravdač (Boris Kovečar). Svojo vlogo je tudi igralsko izredno dobro podal. Kovečar ni bil pridigar, temveč je lahko, z ljubeznijo ustvaril podobo svobodomeleca, ki se istrga sponam mravnjastke fevdalne miselnosti in brez strahu napove Hermanu propad. Diametralni nasprotnik Pravdača je Piccolomini (Lojze Matjašič), pravni zastopnik grofov, po značaju izrazit priljubljenec, s toliko podlostjo, da oditi no krivico z vsem ognjem zagovarja. V tej vlogi se je Matjašič kar dobro odrezal. Jošt (Franjo Vičar), poveljnik celjskih čet je kljub precej ponorečeni maski (čemu je bil potreben ogromen meč, ki naj bi pomenil tipizirano vojaško moč) prišel do izraza v sceni, ko po uboju Veronike obeti, da gre po zlu grofovska oblast, katere zvesti sluga je bil. Omeniti je še dobro kreacijo Danijela Sugmana v vlogi gvardijana celjskih minoritov in Jožeta Miljkoviča v vlogi sodnika. Med igralci-amaterji pa se je najbolj približal dovršeni igri Slavko Orožar kot pater Gregor.

Obkinitvo je zapustilo otvoritveno premiero letošnje sezone z dobrimi vtisi in pujsko gledališče je znova opravilo naziv poklicnega odra.

M. R.

V Mestnem gledališču v Celju je bila včeraj premiera Shakespearovega »OTHELLA«. — Režija: Branko Gombač; inscenacija: Sveta Jovanović. — Na sliki Desdemona in Othello na smrtni postelji (Goršičeva in Skof)

Kulturne beležke

Predstavniki podjetja »Jugoslavija«-falne in dškelje za razdeljevanje filmov iz Bukarešte so podpisali pogodbo o nakupu in prodaji filmov. Obe strani bosta izmenjale umetniške, dokumentarne, risane in lutkovne filme.

Te dni se je mudil v Ljubljani slovenski izseljenec dr. Rudolf Zalete, specialista za raka iz Oikaga in prinesel s seboj III. del svoje velike knjigice, ki šteje 500 knjig in publikacij, vrednih nad 5000 dolarjev.

Dr. Zalete je sklenil razvoj medicinske v stari domovini predpri tako, da je ljubljanski medicinski knjižnici podaril svojo bogato osebno knjižnico, ki šteje nad 1500 dragocenih knjig in publikacij in je vredna v našem denarju nad deset milijonov.

Generalni tajnik Zveze likovnih umetnikov Jugoslavije Marko Colibonovič bo eden izmed dveh predstavnikov Mednarodnega združenja likovnih umetnikov na sestanku koordinacijskega odbora, ki naj bi pripravil ustanovitve svetovne organizacije vseh umetnikov. Ta sestanek bo v Parizu od 10. do 12. oktobra.

V prihodnjih mesecih bo prišlo do izmenjave likovnih razstav med Italijo in Jugoslavijo. Tako bo od 1. do 10. decembra v Milanu razstava skupine mladih jugoslovanskih slikarjev in kiparjev, od 1. do 10. januarja 1956 pa bodo v Beogradu razstavili mladi italijanski umetniki. Aprila prihodnjega leta bodo v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani odprli reprezentativno razstavo italijanskih sodobnih likovnih umetnikov. Hkrati bodo v Rimu, Milanu in še v nekem italijanskem mestu odprli reprezentativno razstavo jugoslovanskega sodobnega slikarstva in kiparstva.

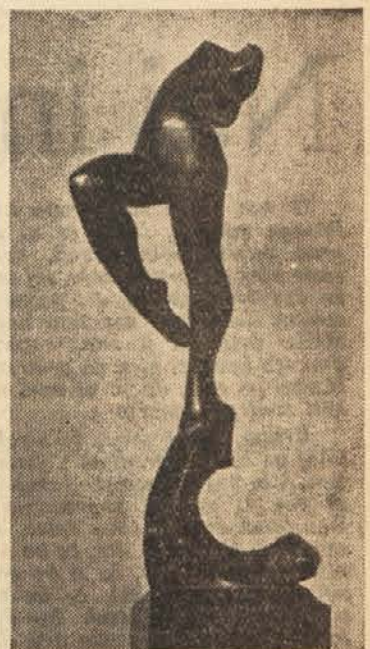
Zirja egiptovskih umetnostnih kritikov je podelila za prvo biennala umetnosti sredozemskih dežel v Aleksandriji prvo nagrado za kiparstvo jugoslovanskemu kiparju Dragu Tršarju.

Na tem biennalu so razstavljali umetniki iz Francije, Grčije, Italije, Libanona, Španije, Sirije in Jugoslavije. Jugoslavijo je zastopalo 25 slikarjev in kiparjev z 48 deli.

Nove knjige in revije

NOVA OBZORJA št. 9. Iz vsebine: proza objavljata Boris Pahor: To naša drago mesto in Manica Lobnik; Bregarji, pesniški del zastopajo Ivan Minatti, Viktor Konjar, Lojze Kante, Jože Snoj ter Gregor Strniša, esej, kritiko in poročila pa so prispevali Vladimir Prmnik, Branko Rudolf, Lado Smrčkar, Lojze Smasek, Oskar Hudales, Božidar Borko in Herbert Grdn.

OBZORNİK št. 7. Kakor že v nekaj številkah je tudi tokrat močno zastopana predvsem poezija, ki ji Obzornik posebno mladim imenom, posevča veliko pozornosti in prostora. V tej številki beremo pesmi Toneta Pavčiča, Mihe Kilarja, Marije Ambuš, Francija Kuharja, Lojzeta Kante in Mira Medveška. Razen romana v nadaljevanju, prevoda kratke črtice Maksima Gorkgeja ter prav tako kratke črtice Bertolda Brechta sta v tej številki objavljene tudi dve črtici mladega Marjana Rožanca. Med ostalimi članki kulturno-prosvetne in politično-naravne narave naj omenimo še Božidarja Borka »Slepota besede ob šestdesetletnici Moderneter nadslavljanje razprave Janeza Doidlerja »Starokrščanska umetnost

Jakob Savinšek: Pesem morja (bron, 1955)

Kiparju J. Savinšku v spominsko knjigo

Deklice in umetniki so nam ohranili spominsko knjigo. V Jakopičevem paviljonu so številni obiskovalci napisali Savinšku ob njegovi drugi samostojni razstavi čestitke in iskrena priznanja. Ob njih zbledi tisto nekaj nevoščljivca poroga.

Slabega pol desetletja je minilo, odkar je razstavil »Slepca«, pet let trdega dela in velikih načrtov pravega obsedenca. Zrasli so javni spomeniki, nastala je galerija velikih in malih portretov malih in velikih modelov, rodile so se drobne pesmi in drobna proza v kamnu in bronu.

Ko so nastajali v njegovi glavi in se spreminjali na papirju in v glini, se je spreminjal tudi njihov oče. Danes ga kličejo mojstra tisti, ki ne pišejo umetnostne zgodovine in kritike, a govorijo kot naravni občudovalci bolj sproščen jezik od nas, ki spremljamo umetnost zaradi dolžnosti in kruha.

Tako težko je dati živim polno priznanje. Savinšek si ga je priporil, čeprav je še mlad po letih in po svoji neukročenosti. Marsikaj v njegovem delu mi je še tuje, ne morem se vedno zvesti v animizem, ki oživlja rože in dela čudne primerjave med ljudmi in ostalim svetom, moti me včasih — sodobnika — celo model, ki je postal v kipu toliko pomembnejši, moti me končno morda celo sam umetnik, ki ga poznam, ljudje smo si vendar včasih tako tuji...

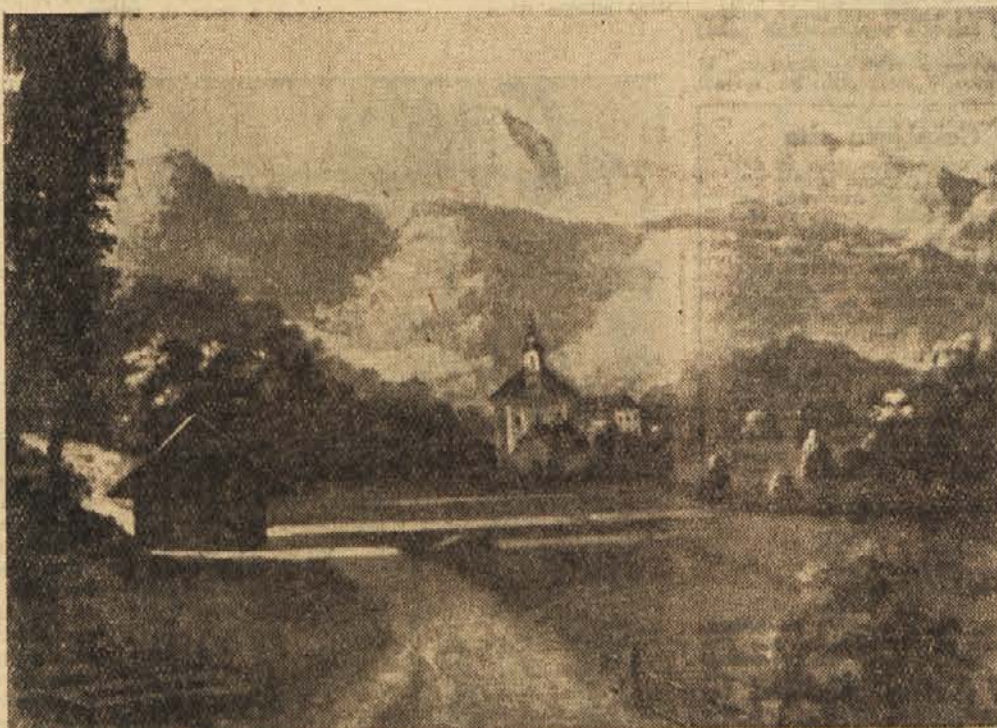
Vendar ne dvomim, da je umetnik in da so mnoga njegova dela umetnine. Do danes je izpričal, da ni le izredno oster opazovalec in psiholog, ampak da je v njem tudi žarka iskra ustvarjalnosti. Domislica zna utelesiti. Dovolj je bil močan, da je znal premagati ozki, bolnestni in narejeni krog, ki ga je obdajal in ki še danes živi v pseudoliteraturi kakih Hiengovih »Sodh na podstrešju«. Morda ga ni in ga ne bo premagal kot človek, toda umetnost lahko dvigne človeka nad samega sebe in — zanima nas njegova umetnost.

Mislím, da bi bilo poceni, če bi v tem trenutku pisal o tujih vplivih v njegovem delu; vsakega od nas je pobudil kak Lipchitz, kak Meštrovič, kak Franc Kralj in kak Vojin Bakic. Vsi ljudje smo si nekeje v sorodu... Važno je le, česa se naučimo od prijateljev in sorodnikov.

Ce nekoga ob prvem srečanju sprejmemo v sree z velikimi pričakovanji, se prav lahko zgodi, da nas bo z leti razočaral. Savinšek nas ni: njegovo »iskanje« je dokaz, da je še vedno mlad in nemiren. Ko se po teji svoji razstavi za nekaj časa posavlja od nas, mu želimo, da bi bil mlad, nemiren in sam s seboj nezadovoljen do konca. Umetniki smejo biti stari, mirni in samozadovoljni samo na zunaj.

Luc Menace

Iz zakladnice slovenske umetnosti

FRANC PUSTAVRH: VELESOVO. — Pri Sv. Katarini nad Medvodami se je rodil leta 1827 Franc Pustavrh, postal duhovnik in se kot samouk mnogo ukvarjal s slikarstvom. Pravega šolanja ni užil, pač pa je v Langusovi in Künlovi delavnici gledal, kako slikata ta dva mojstra. Med drugim je bil tudi za župnika osem let v Velesovem nad Kranjem (1859—1867). Tam je večkrat kopiral Kremser-Schmidtovo sliko z velikega oltarja, kakor je sploh posnel mnogo starejših podob. Umrl je l. 1871 na Selih nad Kamnikom. — Naša slika prikazuje staro velesovsko, nekdanj samostansko cerkev. Pokrajina, ki je izredno lepa in naravnost izživja slikarje, je naslikana v zahajajočem soncu, ki tu pa tam še zlati travnike, medtem ko vrhovi gorskih velikanov v ozadju že rde v večerni zarji. Čeprav je bil Pustavrh amatelj, je vendar naslikal nekaj prav tople občutenih podob. Naša slika je v Narodni galeriji.

Vzhoda in Zahoda, začetek srednjeveške umetnosti.

SLAVISTIČNA REVILJA, časopis za literarno zgodovino in jezik, VIII. letnik, št. 1—2. Razprave: France Bežljaj: Krčevine, Anton Slodnjak: Pri-spevki k poznavanju Prešerna in njegove dobe. Dvoje neznanih metrik iz dobe naše romantike, Tine Logar: Dialektološke študije, France Tomšič: Poglevje iz slovenske historične sintakse, Fran Petri: Vizionarnost Ottona Zupaniča, Jakob Kelemina: Tujke v slovenskih terenskih nazivih, Rajko Nahtigal: Pisma prof. Ramovša od docenture do profesure. Razen omenjenih razprav prinaša številka še vrsto krajših zapiskov, knjižnih ocen in poročil.

KONCERTNI LIST Slovenske filharmonije, št. 2. Številka prinaša nekaj krajših študij, informacij ter številne fotografije z nekaterih koncertov Slovenske filharmonije v sezoni 1954/55.

MARJAN GRUDEN: ELEKTRO-MAGNETNA NIHANJA IN VALOVANJA. Izšla kot edicija Univerze v Ljubljani, oddelka za elektrotehniko in tehnike fakultete. Delo je založila Državna založba Slovenije.

Naj ima otrok svoj denar?

O tem so si starši zelo različnega mnenja. Dane se n. pr. pred sololci vedno hvali, kako raste njegovo premoženje, saj ima že čez 3000 din in da počne s svojim denarjem, kar sam hoče. Metka toži, da ji mati zapleni vsakega kopača, ki si ga prihrani. Marko pa celo, da se ni imel nikoli svojega denarja.

Menim, da je prav, če otroka kdaj pa kdaj nagradimo z denarjem, a to naj ne postane razvada, ki gre n. pr. pri nepreudarnih Danetovih starših tako daleč, da obljubijo sinčku 10 din, če bo napisal nalogo, 5 din, če si bo očistil čevlje, in 20 din, če bo šel v trgovino. Tak otrok bo kaj kmalu zahteval za vsako delo denarno nagrado, izsiljeval bo starše, hkrati pa se izpolnil, ker ne bo hotel napraviti ničesar, za kar ne bo dobil plačila. Slej ko prej mora ostati otroku glavna nagrada pohvala, dobra beseda, dober red; denarna nagrada je primerena le ob obdaritvah za otrokovo rojstni dan, za lepo sprčo, posebni učni uspeh, za večjo pomoč pri kakem delu ali za izjemen napor. Za stvari, ki jih otrok mora napraviti, pa ga nikakor ne smemo z denarjem podkupovati, da jih raje opravi.

Otrok, ki nima nikoli dinarja v žepu, ne bo znal z denarjem prav ravnati, ko ga bo prvič dobil in bo kot tisti 8-letni Marjan, ki si je kupil za 500 din čokolado, ki je prvič dobil srečko, in je zadela. Medtem ko se Dane pred sololci šopiri s svojim premoženjem in jim vzbuja zavist, se počuti njegov rednejši sošolec beden in zapostavljen; ker nima nikoli denarja.

Prav je, če otrok hrani svoj denar in si n. pr. s prihranki kupi knjige, plača letovanje ali nabavi igrače, treba pa je pri tem paziti,

da ne zbira sebično denar, kar se more preleviti celo v to, da se upre, če bi si moral z njim kupiti solsko knjigo, plačati malico ali prispevati del prihrankov za nakup kakšnih oblačil. Če takšnih in podobnih stvari ne moremo kupiti brez njegovega denarja, otroka na lep način prepričajmo, da je nakup odvisen od njegovega prispevka, da nam bo bolj ali manj prostovoljno izročil svoj denar. Če pa mu le-tega brez be-

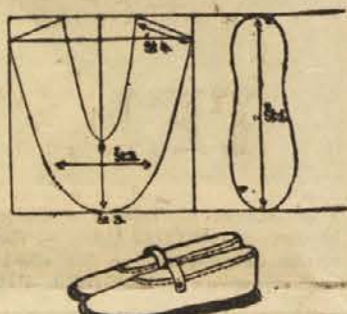
Zimski plašč

COPATE ZA OTROKA

V eni naših prejšnjih prilog ste gotovo brali članek »Bolj zdravo je, če se otrok v šoli prebujuje v copate.« Danes vam bom povedala, kako lahko naredite take copate brez večjih stroškov in težav. Potrebujete nekaj klobučevine ali bolj debelih volnenih krp za podplat in zgornji del. Če hočete, da bodo toplejše, jih lahko tudi podložite s flanelo.

Nogo položite na papir in zarišite stopalo (št. 1). Zgornji del tudi zmerite; najprej širino prstov (št. 2), potem še dolžino od konca prstov do sredine noge (št. 3.) kot vidite na skici in še višino pete (št. 4.). Ko ste to zmerili, si urežite krog iz papirja v taki obliki kot vidite na skici, seveda se morate držati točnih mer. Nato krog iz papirja prilepite na blago in ga uredite. Ob robovih pustite 1 cm blaga za šiv. Če boste copate podložili s flanelo, jo tudi urežite po istem kroju. Podlogo položite z vrhnjim delom lice na lice, obšijte ob zgornjem robu vse naokrog, obrnite, navedite rob, nato prešijte čisto blizu roba. Potem sešijte še oba dela na peti. Podplat napravite iz manjše plasti krp, še bolje pa je, če imate doberleto plasti polsti. Podplat dobro prešijte, šivajte v vrstah podolgovat, skoraj 1 cm dolge vbode, precej na gosto, lepo in enakomerno. Ukrojite še posevno primeren širok trak in z njim obrobite podplat. Potem navedite zgornji del na podplat, rob na rob, in hkrati se počasi krojite z rokami ali s škarjami. To zasijte z močnim sukanjem in gostim vbodi, nato zavijajte posevno prgo ob robu navzdol in jo prisižite na podplat, na katerega prisižite še podplat iz klobučevine, usnja ali gumija.

Zopate lahko zapnete s pasom na gumb. Takšne copate lahko napravite za otroke različne starosti. So

praktične, tople in jih otroci lahko nosijo doma in v šoli. Miša

Zimski plašč s šal-ovratnikom

VRT V OKTOBRU

S spravljanjem zimске zelenjade ne hitimo, ker se vedno raste in pridobiva na odpornosti. Pripravimo pa vse, kar je potrebno, da bomo lahko hitro popravili, ako bi se vreme nenadoma spremenilo. Ne pozabimo temeljito prezračiti kleti in poiskati prostora za zemeljsko jamo, ali morada celo za zasipnico, kamor bomo vžimili sadje in zelenjad. Vzemujemo samo zdravo in dobro dozorelo zelenjad, vse ostalo odberemo za takojšnje uporabo. Hren, črna koren, pastinak, poper, koderasti ohrovt, zimski por in peteršilj, prezimijo na planem. Potemšilj, ki vsebuje precejšnje količine vitamina C, posadimo v zabojke ali lončke, da ga imamo pozimi vseh pri roki. Ostalim korenovkam in gomoljnicam zelenja ne rečemo, temveč ga z zavojem odtrgamo tako, da primemo z eno roko koren, z drugo pa odtrgamo z močnim zavojem na levo ali na desno. Obrežana pesa pri kuhanju izkrvavi in zaradi tega mnogo izgubi na hranilni vrednosti in okusu.

Na prazne gredice posejemo tretji obrok zimске solate, špinate in motvilice. Prvi obrok, ki smo ga po jali koncem avgusta, je zaradi toplega vremena že prerasel in ga ne kaže pakušiti do spomladi.

V sadnem vrtu obremo vse srednje pozne sorte sadja. Zimске sorte jabolk in hrusk pustimo kolikor možno dolgo na drevesu, kolikor moremo, temveč ga z zavojem odtrgamo tako, da primemo z eno roko koren, z drugo pa odtrgamo z močnim zavojem na levo ali na desno. Obrežana pesa pri kuhanju izkrvavi in zaradi tega mnogo izgubi na hranilni vrednosti in okusu.

sadje sproti pobiramo, da se glivični troši in razni škodljivci ne raznesejo pod drevesom. Jesen je najboljši čas za odstranjevanje ošablatega in ostalega sadnega drevja, pa tudi sadikov mladega drevja se vedno obnese. Samo v težkih tleh sadimo rajši apomladi. Ne sadite pa na mesto, kjer ste izkopali staro drevo, drevesa iste vrste, ne da bi izmenjali velike količine zemlje. Drevje iste vrste, razen enostranskega izkoriščanja tal, zapustite v tleh razne snovi, ki delujejo škodljivo na rast drevesa enake vrste, ako ga posadimo na njihovo mesto (n. pr. jablano za jablano).

Gladilole in dalje se v rasti popustite. Dalje lahko še posušimo do mraza, izkopavanja gladilolj pa ne kaže več dolgo odlašati. Nadzemne dele odrežemo približno štiri prste nad gomoljem, na preostale štelje, ki se kasneje posuše, pa namestimo etikete s sortnimi imeni.

M. Ogorevc

Cenena sadna sušilnica

Dobro pridelan sadja nudi velike možnosti za izboljšanje prehrane tudi v zimskih mesecih in v zgodnji pomladi, ko še ni povrtnin. Sadje se razen presnega, ki je nagnjeno k gnitju, lahko konzervira, se pripravi iz njega sadni sokovi, najcenejše pa je gotovo sušenje. Posušeno sadje ima to prednost, da sušenje ni drago in ga ni treba shranjevati v dragih posodah. Za sušenje večjih količin pa so potrebne sušilnice. Če v kraju ni večje sušilnice, ki bi se je lahko posluževali bližnji kmetovalci, si morajo pomagati sami. Tako si je napredna kmetica iz Spodnje nove vasi pri Slovenski Bistrici Franciška Leskovar, ki je tudi odbornica v kmetijski zadrugi, postavila ceneno in praktično sadno sušilnico. Sušilnica je tako posrečena, da so gradbeni strokovnjaki izdelali po njej načrt, ki ga je Okrajni odbor zadrug in v Mariboru dal razmnožiti in ga nudi želim po vsem okraju.

Prednosti sadne sušilnice, kakršno si jo omislila Franciška Leskovar,

sed in brez njegove privolitve pobere, se ne čudimo, da ga bo prihodnjič nesel raje v slaščičarno kot v hranilnik.

Otrokovo varčevanje je treba usmerjati tudi tako, da se ne bo izrodilo v skopušto — in v skrajnem primeru celo v krajo. Kajti, ko se ga bo polastila strast, nahraniti čim več, zbirati vsak dinar, a nobenega izdati, bo le še korak do tega, da si bo sprva obdržal denar, ki bi nam ga moral vrniti ob raznih nakupih, pozneje pa tudi že kar jemal manjše vsote iz naših denarnic, ne da bi kradel, temveč da bi povečal svoj »kupček«. To mu bo seveda onemogočeno, če bo videl, da starši vodijo točno evidenco prejemkov in izdatkov, če bo spoznal, da varčujejo tudi oni in če ga bodo poučevali o poštenosti in iskrenosti. Napačno pa delajo tisti starši, ki pred svojimi otroci skripajo in zaklepajo denar, se o denarnih zadevah z njimi nikoli ne pomenijo in ne posvetojujejo. Prav tako napačno tudi vsi tisti, ki že na pol odraslemu otroku nikoli ne zaupajo svojega denarja, temveč nakupujejo vse sami iz strahu, da ne bi kak dinar izgubili ali bili zanj ogoljufani. Kot povsod, je tudi tu treba dovolj zgodaj navajati otroka na samostojnost in mu sprva zaupati manjše, pozneje pa že večje vsote.

In če se še povrne k varčevanju, je treba omeniti, naj ima svoj cilj: otrok naj ve, za kaj varčuje. Morda si že mnogo let želi smuč. Pomagajmo mu varčevati, nabavimo mu hranilno

knjižico; še mi bomo neseli, ko bo kapital in obresti tolik, da si jih bo lahko kupil. Če vemo, da varčuje, ker nas hoče za rojstni dan iznenaditi z darilom, ne nadenjamo njegove gotovine. Če si od otroka denar sposodimo, ne pozabimo mu ga vrniti.

Ko bo ta mesec mednarodni dan varčevanja in bodo tudi v šolah o tem govorili učencem, dajmo tudi mi poudarek temu dnevu in nabavimo otroku hranilno knjižico. Otroci, ki bo od mladih nog varčevali, tudi pozneje, ko bo že sam služil, ne bo razmetaval denarja. Vzgoja k varčevanju bo tako rodila koristen sad.

Z. G.

V »Tednu otroka« naj velja posebna skrb in ljubezen našim najmlajšim

RAZGOVORI O ZDRAVJU IN BOLEZNI

Zelje in zdravljenje želodčnega čira

Za medikamentozno (internistično) zdravljenje čira na želodcu ali na dvanajesterniku imamo zdaj na razpolago številna in raznovrstna zdravila. To dejstvo pomeni, da glede bistva te bolezni njenega nastanka še ni vse jasno. Mnoga pojasnila so bila izrečena glede tega, vendar še niso zadovoljiva. V zadnjem času je bila predložena nova in zanimiva teorija, ali bolje rečeno koncepcija, ki je znanstveno podprta že s pomembnimi poskusi.

Skratka, stvar je nova in s praktičnega vidika zanimiva in kot takšno jo sporočamo. Za tole gre. Po tej koncepciji se čir (rana) pojavi na želodčni ali črevesni sluznici takrat, kadar ta sluznica nima posebnega faktorja, ki jo fiziološko ščiti pred razdiralnimi učinkom škodljivih stimulov. Čeprav ta zaščitni činitelj še ni bil kemično ugotovljen, vse priča o tem, da je vitaminske narave. Kakorkoli že, dobil je svoje ime — vitamin U. Nemci ga imenujejo »antulkusni faktor«, Američani pa »faktor U«. Seveda ime samo ni važno, vendar lahko rečemo, da lahko smatramo obstoj tega vitamina U, fiziološkega zaščitnika želodčne in črevesne sluznice za deloma ugotovljenega.

VITAMIN U, ANTIULKUSNI FAKTOR

Zdi se, da je ameriški zdravnik prvi opozoril na dejstvo, da ne-

katera živila, kakor mleko, jajčni rumenjaki, banane ter posebno še presno sočivje vsebujejo antiulkusni faktor. Največ ga najdemo v zeljnatih gljavah. To so dokazali z naslednjim poskusom. Ker je možno umetno povzročiti z injekcijami histamina želodčni čir, so ugotovili, da se očitno redkeje pojavijo čiri, če hkrati poskusni živalci dajejo piti zeljnico.

Po teh poskusih je omenjeni ameriški zdravnik preveril pridobljene izkušnje na bolnikih samih. Pacientom je predpisal, naj vsak dan v petih obrokih popijejo liter presnega in hladnega soka zeljenega sočivja. Poudarjamo, da mora biti sok presen in hladen, kajti vitamin U ne prenese toplote. S tem zdravljenjem je zdravnik dosegel lepe uspehe pri 71 izmed 75 zdravljenih bolnikov, ki so imeli čir bodisi na želodcu, bodisi na dvanajesterniku ali na kakem drugem delu črevesja. Pri 42 primerih je čir izginil po enajstih dnevih zdravljenja, kar je silno hitro v primeru z drugimi načini zdravljenja.

DRUGE IZKUŠNJE Z VITAMINOM U

Švicarska zdravnik Streller in Unzicker sta na svoj način potrdila rezultate ameriškega zdravnika. Na podoben način sta zdravila 22 bolnikov z želodčnim čir, s čir, na dvanajesterniku in na debelem črevesu. Bolnikom

sta dajala mešanico soka od zelja in banan in sicer po en liter dnevno. Opazila sta, da so bolečine izginile po nekaj dneh, da se je želodčna kislina naglo zmanjševala, medtem ko so rentgenski znaki čira na dvanajesterniku izginili povprečno po 24 dneh zdravljenja (v enem primeru že po šestih dneh). Pri starih primerih čira na debelem črevesu, ki so jih pred tem dolgo časa zdravili dietično in medikamentozno, so trije bolniki neverjetno ugodno reagirali na to zdravljenje, medtem ko se je stanje četrtega občutno iz-

Tako obnovimo naše stare obleke. Črtaški obleki napravimo nov vložek z ovratnikom ustreznih barve. Črno obleko pa poživimo z lepim pisanim šalom

boljšalo. Tudi zdravljenje želodčnega čira (pa tudi gastritisa) z vitaminom U je veliko krajše, kakor pri ostalih načinih zdravljenja.

Skratka, ta dva švicarska zdravnik sta ugotovila, da je zdravljenje s faktorjem U pri ulceroznih obolenjih prebavnih organov močno uporabno in da je važno, da prehrani, dieti teh bolnikov dodamo dovolj sokov presnega sočivja in sadja, zlasti šeljnice. Vedeti moramo tudi da je treba to zdravljenje ponoviti sprico narave, ulkusne bolezni in da tudi ni vedno možno imeti vse leto po liter tega soka dnevno. Zdi se delujo na tem, da bi željnico nadomestili s primernim preparatom.

Potemtakem vse kaže, da bo zelje postalo ne samo zdravilno, temveč tudi preventivno sredstvo proti tako razširjeni, a tudi škrlj vzbujajoči bolezni našega časa.

Dr. Vandjel Tasić

Bodo vaši sinovi sposobni za oplajanje

Pri pregledu sperme 100 mož, ki žive v zakonskih brez otrok, so opazili pri treh kriptorhizem s popolno neplodnostjo. Pri tej bolezni v mošnji ni dveh jajc, temveč samo eno ali nobeno. V volenji je v večini primerov značilna neplodnost, v kasnejših letih (po 40. letu starosti), pa tudi impotenca.

Otroci moškega spola se rodijo običajno normalno, z obema jajcem v mošnji. Samo v izjemnih primerih ostane eno ali obe jajci v otrokovi trebušni duplini.

Vročica je sovražnik moških spolnih žlez. Celotno telo malo zvišana temperatura, če traja dolgo časa, nanje škodljivo vpliva. Normalne moške spolne žleze imajo vedno za dve do tri desetinke stopinje Celzija nižjo temperaturo kakor človekovo telo. Te pogoje dobe spolne žleze v medij, ki jih križi in sproža zaradi njihovega hlajenja posebna mišica (dartos). Druga mišica (kremaster) pa iz istega razloga spušta in dviga spolne žleze.

V trebušni duplini je temperatura za moške spolne žleze neprimerna in zato le-te ugnablja, jim jemlje oplodnjenost. Moškim spolnim žlezam namreč škodi sleherni toplota sploh. Neplodnost kot posledica kriptorhizma je pri spolno zrelih moških neozdravljiva, ker je proces ugnabljanja žlez že zaključen. Vendar lahko to bolezen ozdravimo pri otrocih pred puberteto, se pravi, pred začetkom spolnega dozorevanja. Včas je zdravljenje tudi odveč, ker jajce samo pride iz trebušne votline v mošnjo. To se običajno dogodi pri otrocih do drugega leta starosti. V izjemnih primerih lahko pride do tega tudi kasneje. Na to je treba čakati do 7. ali 8. leta, če pa do tega ne pride. Zdravljenje traja šest tednov v injekcijskih primerih dlje in sedaj ni kakih posebnih problem. V večini primerov jajce zatem samo zraste v mošnjo. Če do tega ne pride, ker so zaprti prehodi v preponi, je najboljši čakati še šest tednov, potem pa dati otroku operacijo. Kirurg namreč potem preneša eno ali obe jajci iz trebušne votline v mošnjo, kjer se lahko pravilno razvijejo.

Dr. B. Stambolović

Kimono kroje — jutranjo haljo sešijemo iz črtastega žameta. Lahko si pa zanj nabavimo navdimo vzorčast barhent. Druga je pa iz kari-rastega barhenta, z vžitimi ro-kavi in s štiri-oglatim izrezom ter z ovratni-kom, pod kate-rim lahko no-site tanko ruti-co. — Za haljo ootrebujete približno 5,50 m blaga 90 cm ši-rokega.

Vsem delovnim ljudem čestitajo ob občinskem prazniku — 3. oktobru

Občinski ljudski odbor, Kočevje
Ključavničarstvo, Kočevje
Kleparsko podjetje, Kočevje

V

SEM PREBIVALCEM IN KOLEKTIVOM
OBČINE

KOČEVJE

ČESTITA OB OBČINSKEM PRAZNIKU
3. OKTOBRU 1955

**Okrajni ljudski odbor
Kočevje**

**Okrajna združna zveza
KOČEVJE**

s svojimi zadrugami

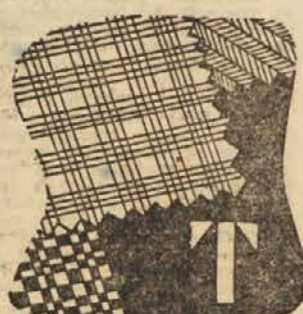
čestita vsem svojim članom in ostalim kmetovalcem
ob občinskem prazniku — 3. oktobru 1955

GROSISTIČNO TRGOVSKO PODJETJE

KOČEVJE

ČESTITA VSEM SVOJIM CENJENIM ODJEMALCEM
OB OBČINSKEM PRAZNIKU

OB OBČINSKEM PRAZNIKU OBČINE KOČEVJE
3. OKTOBRU 1955

ČESTITA IN ŽELI MNOGO
USPEHOV PREBIVALSTVU
OBČINE KOČEVJE

TEKSTILANA
TOVARNA SUKNA • KOČEVJE

V

semu prebivalstvu
občine Kočevje čestita
ob občinskem prazniku
3. oktobru 1955

V

Kmetijsko gozdarsko posestvo Kočevje

V

DNEVNE NOVICE

Od 3. oktobra dalje preneha voziti na progi Zidani most—Pivka in obratno brzovlak št. 604 in 603, to je brzovlak, ki odhaja iz Zidanega mosta ob 5.29 in prispe v Pivko ob 8.41, oziroma, ki odhaja iz Pivke ob 20.59 in prispe v Zidani most ob 0.03. Nadajše preneha voziti Stedermark ekspres Jesenice—Zagreb, vlak 905, oziroma v obratni smeri vlak 906 ter Ljubljana—Rijeka, vlak 8906, oziroma Postojna—Ljubljana, vlak 8905, že od 2. okt. in ne šele od 3. okt. t. l. Od 2. okt. dalje bo vozil na progi Trebnje na Dol—Sevnica nov potniški vlak z odhodom iz Trebnja na Dol ob 20.08 in s prihodom v Sevnico ob 21.07, izostala pa bo od tega dne dalje na progi Trebnje na Dol—Novo mesto vlak 8337. Od 2. okt. dalje bo vozil na progi Sevnica—Trebnje na Dol nov potniški vlak z odhodom iz Sevnice ob 3.52 ter s prihodom v Trebnje na Dol ob 5.02, izostala pa bo od tega dne dalje na progi Novo mesto—Trebnje na Dol vlak 8332. — Obratni odsek ZTP Ljubljana.

Danes, v nedeljo, dne 2. oktobra, bo v Japonskem paviljonu ob 11. otvoritev razstave slikarskih in kiparskih del akademskih slikarja Ferda Mayerja iz Kamnika.

V Moderni galeriji v Ljubljani je ob II. posvetovanju konservatorjev FLRJ od 3. do 11. oktobra 1955 odprta razstava, ki prikazuje delo restavratskega oddelka Zavoda za spomeniško varstvo LRS, restavriranje cerkve sv. Sofije v Ohridu in načine dokumentacije arhitekturnih in urbanističnih spomenikov.

Občinski ljudski odbor Ljubljana-Viž. Stranke sprejemamo v uradnih prostorih na Tržaški cesti št. 3 v I. in II. nadstropju od 8—12 vsak ponedeljek, sredo in petek. Telefon: centrala št. 23-381 do 383. — Na Brezovici pri Ljubljani posluje Krajevni urad za naslednje kraje: Brezovica, Notranje gorice, Pleskivica, Vnanje gorice. Mladinci in mladinke Ljubljane! Vključite se v centralno mladinsko folklorno skupino. Vsi, ki imajo veselje in željo sodelovati, naj pridejo na sestanek v torek, dne 4. oktobra ob 19.30 v telovadnico V. gimnazije.

Obvestilo. Protituberkulozni center Ljubljane obvešča prebivalstvo Ljubljane, da bo v tednu od 3. do 8. oktobra t. l. prevzel delo dispanzerja I — dispanzer IV na Miklošičevi cesti 20 v popoldanskih urah in delo dispanzerja III-V — dispanzer II na Masarykovi cesti 44 v jutranjih urah. Prosimo, da se prebivalstvo poslužuje v teh dneh imenovanih dispanzerjev le v nujnih primerih. APZ. Redna vaja bo v torek, dne 4. oktobra 1955 na Miklošičevi 5 a. — Odbor.

Akademski pevski zbor »Tone Tomšič« sprejema nove člane. Prijavite se lahko vsak dan od 12—13 na Miklošičevi 5 a do vključno 5. okt.

Umrli so v Ljubljani

Franc Kožuh, upokojenec. Pogreb bo danes ob 14.30 na Žalah. Marija Lenč, upokojenka. Pogreb bo danes ob 15. uri na Žalah. Anton Mladič, višji sodni svetnik v pokopju. Pogreb bo danes ob 15.30 na Žalah. Vlado Verbič, profesor. Pogreb bo danes ob 16. uri na Žalah. Ana Torelli, upokojenka. Pogreb bo danes ob 16.30 uri na Žalah.

Dotrpel je naš dragi sin, brat, stric in svak

ANTON BOŽIČ

bivši stavbenik v Trbovljah

Pogreb našega preljubega bo v ponedeljek, dne 3. oktobra 1955 ob 15 v Smrtnem pri Liti. Trbovlje, Smartno pri Liti, Ljubljana, dne 1. oktobra 1955. Globoko užalosteni: mama, brat, sestre in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Najiskreneje se zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, vsem darovalcem prekrasnega cvetja in vencev, pevskemu zboru ter organizacijama SZDL in ZB terena Črnač in vsem, ki so počastili spomin prerojen umrle drage žene in mamice, tete in svačinke

MARJE LEŠNJAK

roj. PECAR

na njeni zadnji poti. Prav vsem, ki so v tako velikem številu izkazali dragi pokojnici poslednjo čast, naša najprijetnejša zahvala.

Črnač, dne 30. septembra 1955.

Zaljubljeni mož Peter s hčerkmama Mileno in Božl.

Fakulteta za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo v Ljubljani objavlja, da bo pričetek predavanj v ponedeljek, dne 17. oktobra 1955 in ne 10. oktobra 1955. Svečana matriculacija bo isti dan ob 10. Urnik predavanj bo objavljen na deski. — Dekan.

Absolventne popolne srednje ali nje enakovredne strokovne šole opozarjamo na Višji administrativni tečaj za izobrazbo višjega kadra za vodstvo in organizacijo pisarniške administracije ter korespondence v večjih uradih, podjetjih id. — Vpisovanje in informacije v tajništvo šole, Roška 15 od 10—13 in od 16—19 dnevno, razen sobote popoldne. Tel. št. 39-517. Pouk začne v začetku oktobra.

Tečaj stenografije in strojeписа pri Društvu stenografov in strojeписcev v Ljubljani. Dnevni in večerni tečaj — začetni, nadaljevalni in višji. Informacije, vpisovanje pri Ekonomski srednji šoli, Prešernova 8 (telefon 23-893) od 10—12 in pri Administ. strativni šoli, Roška 15 (telefon 30-517) od 10—13 in od 16—19 vsak dan, razen sobote popoldne.

Vpis v glasbeno šolo. SKUD »Tine Rožanec« za klavir in harmoniko vseh vrst, oboje za vse letnike, bo od 3. do 5. oktobra 1955 v Domu železničarjev na Trgu OF (I. nadst., desno), in sicer od 10—12 in od 16—18 dnevno. Starostna doba ni omejena. Začetek pouka bo 10. oktobra 1955. Podrobnejše informacije dobite ob vpisu.

Društvo slovenskih skladateljev obvešča svoje člane, da bo redni letni občni zbor dne 16. oktobra 1955 ob 9 v Mali filharmonični dvorani. Trg revolucije št. 2. Dnevni red: 1. poročilo upravnega odbora, 2. poročilo nadzornega odbora, 3. volitve, 4. slučajnosti. — Upravni odbor.

Gospodinja, pri nakupu Špecerije ne pozabi na odlični

KISTILNI PRAŠEK VERA

Obvestilo. Obveščamo vse stare študente filozofske fakultete, redne in izredne, da bo vpisovanje v zimski semester od 1. do 18. oktobra 1955. — Iz sekretariata filozofske fakultete, Beograd. 2605

V založbi Zavoda za napredek gospodinjstva je izšla brošura »100 najlepših vzorcev«. V njej boste našli lepe in dobro opisane vzorce za pletenje s slikami pri tej pa še posebno slikovno razlago. Cena 200 din. Pred dnevi je bil dotičan mesečni »Sodobno gospodinjstvo« št. 20—21. Naročniki lahko prejmejo vse letos izšle številke. Ker je to edini tovrstni strokovni list v državi, ne zamudite prilike in pohitite z naročilom. Letna naročnina je 300 din. Za brošure in mesečni sprejem naročila Zavod za napredek gospodinjstva, Ljubljana, Poljanska cesta 6, telefon 30-753.

Na objavljeni razpis mesta strokovnega sodelavca za civilno pravo na pravnem oddelku pravno-ekonomске fakultete Univerze v Ljubljani se je prijavil kandidat dr. Stojan Cigoj. Življenjepisni podatki in podatki o znanstvenih in strokovnih delih tega kandidata so objavljeni na oglasni deski na hodniku pred pisarno pravnega oddelka na Univerzi. »KROSAN« že pozna kot najboljše sredstvo za ohranitev krompirja pred gnitjem. Pravočasno si ga oskrbi v zadruzi, semenarni, drogeriji.

Vsa kopila nog žilco »JELA« soli. »JELA« soli desinficira, krepi živce, osvežuje in preprečuje neprijeten duh po potenju. Vpisovanje v dopisne tečaje iz osnov knjigovodstva, višje stopnje knjigovodstva in poslovne korespondence bo do 5. oktobra. Vsa poljsnina in prospekte zahtevajte od Ljudske univerze v Ljubljani, Cankarjeva c. št. 5-III. Sola za tuje jezike bo v letošnjem šolskem letu organizirala tečaje tujih jezikov tudi po podjetjih in ustanovah. Vsa poljsnina dobite na Ljudski univerzi v Ljubljani, Cankarjeva cesta 5-III, tel. št. 21-225.

Risarsko-slikarska šola KUD »Ivan Rob« začneja zopet s svojim poukom dne 4. oktobra. Pouk bo vsak torek in petek od 19—21. Vsi, ki imate veselje do risanja, pridite na vpis v ponedeljek, 3. oktobra od 18—20 v risalnice VII. gimnazije na Trgu revolucije (bivši Kongresni trg). Vpišete pa se lahko tudi med poukom, ki bo prav tam.

PREDAVANJA

Slovensko zdravniško društvo vabi vse tovaršice zdravnike in medicinske višje semestre na predavanja tov. majorja dr. Mihe Zemva: »Ocenjevanje kvalitete konzervirane krvi«. Predavanja bo v petek, dne 7. oktobra ob 19.30 v predavalnici Patološko-anatomskega inštituta v Ljubljani.

Poročili so se v Ljubljani

v soboto, dne 1. oktobra 1955: Cmrčnjak Rudolf, delavec, in Novosel Marija, delavka; Burdych Otokar, mag. pharmacie, in Uršič Fernanda, mag. pharm.; Eržen Franc, elektromonter, in Mesojedec Ivanka, delavka; Grčar Franc, nameščeneec, in Jenčič Dragotina, nameščeneec; Kovačič Felician, delavec, in Pavšič Genovefa, natakarica; Kostevc Franc, skladiščnik, in Mencin Antonija, delavka; Klemenčič Janez, elektrotehnik, in Ceglar Henrika, uslužbenka; Primožič Mirko, uslužbenec, in Bevc Anžela, gospodinska pomočnica; Zaletež Franc, poštni uslužbenec, in Glavič Ana, uslužbenka; Toš Nikolaj, študent, in Klopčič Tatjana, uslužbenka; Zerovnik Franc, upokojenec, in Zanoškar Ivana, gospodinja; Zlogar Franc, mesar, in Cimermančič Ana, gospodinja; Filipčič Viktor, tisk. strojnik, in Gregorič Matilda, tisk. knjigovodja; Kus Martin, model. mlazar, in Macedonič Terezija, knjigov. delavka; Jakop Jožef, gradb. delovodja, in Tomc Marija, snalžka; Pavlin Alojzij, štud. medicinske, in Lozar Marija, šivilja; Kokalj Viktor, natakar, in Zalec Marija, blaginjska; Čuden Marjan, profesor, in Kušar Ana, uradnica; Ducič Mirko, pek, in Pevec Jožefa, boln. strežnica; Vizovišek Franc, uslužbenec, in Kolman Ivana, uslužbenka; Brezaj Janez, poštni uslužbenec, in Kožar Marija, knjigov. delavka; Jenko Josip, ključavničar, in Setina Antonija, nameščeneec.

KONCERTI

Koncertna direkcija sprejme še nekaj abonementov za Beli abonma, ki ma 6 klavirskih večerov. Prijave do vključno 5. oktobra med 10. in 12. uro. Modri abonma. Prosimo abonente, ki so plačali vpisnino, a še niso prevzeli abonmajske izkaznice, da jih prevzamajo do 5. oktobra, sicer bomo njihove sešede oddali drugim izročentom. Do tega roka mora biti plačan tudi prvi obrok.

Znameniti pianist Aldo Ciccolini bo koncertiral s solističnim večerom v sredo, dne 12. oktobra. Koncert, ki obsega Schubertovo sonato in Lisztovo dela, bo za Beli abonma. Proste vstopnice bodo v prodaji od 10. oktobra dalje pri blaginji Filharmonije.

Slovenska filharmonija sprejema pr. svoji dnevni blaginji prijave za abonma na »Koncertni list«, ki prinaša poleg sporedov vseh koncertov tudi kratke komentarje k izvajanim delom in novice iz glasbenega sveta. Letos sta doslej izšli dve številki. Letno izide 10 zvezkov. Abonma je 300 dinarjev in je plačljiv ob naročbi. Abonenti prejmejo lahko dve številki naslednje jim bodo dostavljene na dom.

Slovenska filharmonija razpisuje »Reprizni« abonma »O«, ki bo obsegal po dva uspešna koncerta iz »Rumenege«, »Rdečega« in »Zelenega« abonmaja. Prvi koncert v repriznem abonmaju je bil 27. septembra, naslednji bo predvidoma 6. oktobra, če bo mogoče pridobil pianista Ciccolinija za večer. Ker so ostali abonmaji povsem razprodani, vabi Slovenska filharmonija k vpisu za reprizni abonma in sprejema prijave do 5. oktobra. Priporočamo, da v ostalih treh abonmaji ni nobenega sešeda in ne bo mogoče dobiti sešede pri večerni blaginji. Cene repriznega abonmaja so enake cenam ostalih abonmentov. Prijave pri dnevnih blaginjah od 10—12 in od 16—18 v Filharmoniji.

Slovenska filharmonija prosi vse tiste interesente, ki so se prijavili za »Reprizni« abonma, da pridejo po svoje izkaznice k dnevnim blaginjam Slovenske filharmonije ob uradnih urah od 10—12 in od 16—18.

RADIO LJUBLJANA

Spored za nedeljo, 2. okt. 1955
Poročila: 6.05, 7.00, 13.00, 15.00, 19.00 in 22.00.
6.00 Budnica — 6.10 Vedre in počasne melodije — 7.15 Reklame — 7.30 Radijski koncert — 8.15 Pridruženje — 8.30 Radijske melodije — 8.45 Pisanje spored slovenskih narodnih — 9.00 Otrška predstava — 9.30 V glasbi iz dežele v deželo — 10.00 Družinski pogovori: Pomen zdravstvene vzgoje na deželi — 10.10 Simfonistični koncert — 11.15 Oddaja za Benetice Slovenec — 11.35 Lahke glasbeni spored, vrnje od 12.00—12.10 Pogovor s poslušalci — 12.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 12.30 Pol ure za našo vas — 14.00—16.00 Zeleni ste — poslušajte, vmes ob 16.00 Po naši lepi deželi — 16.30 Orkestralni spored — 17.30 Radijska igra — 18.30 Mala mozika — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame — 20.00 Operni koncert — 21.00 Kulturni razgledi — 21.15 V svetu ritmov in melodij — 22.15—23.00 Dva glasbena pejsaža — 22.15—23.00 UKV program: V plesnem ritmu — 23.00 do 24.00 Oddaja za tujino — na valui 327.1 m (prenos iz Zagreba)

Ste že kupili obrutev po znižani ceni?

ROTOFLO

GLEDALIŠČA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE DRAMA

Začetek sezone 1955/56

Sobota, 8. oktobra ob 20. Miller: »Lov na čarovnice«. Premiera. Otvoritev predstava sezone 1955/56. Nedelja, 9. oktobra ob 20. Miller: »Lov na čarovnice«. Izven.

Drama SNG bo začel sezono 1955-56 v soboto, dne 8. oktobra. Kot otvoritvena predstava bo uprizorjena ena najpomembnejših dram našega stoletja, Millerjev »Lov na čarovnice«. Režijo ima Slavko Jan, osnutek za sceno je prispeval arh. Sveta Jovanovič, osnutke za kostume Mija Jarčeva. Dramo je prevedel dr. Ivan Črnogor. Igrajo: Irena Proctorja — Stane Sever, Elisabeth — Vida Juvanova, Abigail — Duša Počkajeva, Parrisa — Stane Potokar; Igrajo še: Edvard Gregorin, Branko Miklavc, Janez Cesar, Elvira Kravljica, Vika Grilova, Pavle Kovič, Lojze Potokar, Ivan Jerman, Vida Levstikova, Helena Erjavčeva, Maja Bale, Milla Kačičeva, Mihaila Novakova, Draga Ahačičeva, Maja Potokarjeva, Lojze Rozman, Anton Honar.

Druga premiera v sezoni bo že 12. oktobra »Svadbena krivica« F. Garela Lorce, v režiji in sceni inž. arh. Viktorja Molke, tri dni za tem, 15. oktobra, pa že tretja premiera Nik. Machiavellija »Mandragola« v režiji Franceta Jamnika in sceni inž. arh. Nika Matula.

OPERA

Nedelja, 2. oktobra ob 19.30: Smetana: »Prodana nevesta«. Gostovanje Rudolfa Francica. Izven in za podež.

Ponedeljek, 3. oktobra: Zaprtlo.

Torek, 4. oktobra ob 19.30: R. Strauss: »Kavalir z rožico«. Abonma red D. Sreda, 5. oktobra: Zaprtlo.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališča pasaja

Nedelja, 2. oktobra ob 20: Čehov: »Utrva«. Izven.

SENTIAKOBSKO GLEDALIŠČE

Nedelja, 2. oktobra ob 18: Konfino: »V soboto se počitima«, veseloigra, popoldanska predstava, izven: ob 20: Konfino: »V soboto se počitima«, veseloigra, večerna predstava, izven.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE

Ročne lutke

Ponedeljek, 3. oktobra ob 8: Gostovanje v Ponikvi pri Grobelnem; ob 11 in 14: Gostovanje v Sentjurju pri Celju; ob 16: Gostovanje v Storah. Torek, 4. oktobra ob 10 in 13: Gostovanje v Rogški Slatini; ob 16: Gostovanje v Poljčanah.

DROBNI OGLASI

MESTO FARMACEVTA razpisuje upravni odbor lekarni Kobard — Pogoj: predpisana šolska izobrazba. Temeljna plača po uredbi, dopolnilna po dogovoru. — Pismene ponudbe s kratkim življenjepisom pošljite na Svet za ljudsko zdravstvo OLO Gorica. 3371

MUZEJ NARODNE OSVOBODITVE v Ljubljani sprejme v službo fotografskega mojstra in fotografskega pomočnika. 3370

ENOSOBNO STANOVANJE v Ljubljani zamenjam za enako Naslov v upravi »Ljudske pravice«.

MESTO KMETIJSKEGA TEHNIKA razpisuje upravni odbor Kmetijske zadruge Loče, po možnosti starejšega, s prakso. Pismene ponudbe s potrebnimi dokumenti je poslati upravni odboru Kmetijske zadruge Loče do 15. oktobra 1955. 2382

KOMERCIALISTA za Jesenice, z dokončano ekonomsko srednjo in njej enako šolo z večletno prakso, isčemo. Vešč mora biti materialnega knjigovodstva. Pismene ponudbe dostavi na naslov v oglasnem oddelku, najkasneje do dne 15. oktobra 1955. Samsko stanovanje preskrbljeno. Plača po dogovoru. Nastop službe je možen takoj. 2383

10 DOBRIH KVALIFICIRANIH ZIDARJEV ter 25 težakov za stalno delo v Kopru in Izoli potrebujemo. Nastop možen takoj, skupna menza, stanovanje in hrana zagotovljena. Plača in dodatki po tarifnem pravilniku. Gradbeno podjetje »Gradbenik«, Izola. 2381

SPALNICO kompletno, dobro ohranjeno, prodam. Naslov: Sp. Zdobrova 50, Ljubljana-Polje. 2391

POLSTABILNI PARNI STROJ »Wolfa« 1922, s kondenzatorjem, s predgretem — kompon — jakost 120 kg, prodaja Milnsko predrežice. Požarevac. Cena ugodna. 2392

KRILNI STROJ ZA PREDIVO, št. 15-2 z zmogljivostjo približno 100 kg v osmih urah, sprejme kot prenos ali kupi Zadruga tekstilna industrija v Kleku pri Trentjanu. 2393

STANOVANJE, dvoiposobno komfortno v Mariboru, blizu parka, s uporabo dela vrta, zamenjam za ustrezno v Ljubljani. Vrtovec, Maribor, Cankarjeva 27 ali Ljubljana, Nazorjeva 2-I. 2394

271

Konfucij je bil zlezal iz svoje kočarice, ki je stala prazna in ohlajena v kotu. Vsa v skrbih je začela Ruth iskati račko. Klicala in vabila jo je in se ji dobrikala, toda Konfucij ni hotel odgovoriti. Po dolgem iskanju ga je našla. Sedel je pod posteljo, stisnjen k steni in ves zavrt v svoja prekratka krilca. Ko ga je poklicala, je piščet, tožeče začival. Legla je na trebuh, zlezla pod posteljo in ga previdno potegnila izpod nje.

»Kaj si bolan? Kaj ti pa je? Lačen? Te zebe?« ga je vprašala, ko ga je držala med dlani, iz katerih je napravila gnezdo zanj. Čutila je, kako drobno, puhasto telesce nenehoma drhti in hudo se ji je smilil. Pritisnila je živalco k svojem obrazu in jo jela božati.

»Čuj, Konfucij,« je dejala, »danes ne smeš biti bolan, tega mi ne smeš storiti, danes je moj poročni dan.« Pritisnila je lice na njegov puh, in kazno je bilo, da je postal Konfucij nekam boljše volje. Dvignil je glavico izpod krilca in malce popukal s kljunom po sebi. »Tako je prav,« je dejala Ruth, »to je vrl dečko.« (Konfucijev spol še ni bil dognan, toda Ruth ga je imela za fanta.) »Nalepoti se za mano.« Bila je drobna račka, žogica, temnorumenca, s temnorjavimi lisami tu in tam. Kljun je bil mehak, bala se je, da si ga

bo Konfucij zvil. »Pazi,« je rekla, »nikar se ne prevzemi.« Položila ga je nazaj v njegovo kočarico, pa se je z velikim naporom in gabljaji spet skobacal iz nje. »Kaj se je za zgodilo?« je vprašala in ga zaskrbлено opazovala. »Kaj ti tvoj domek ni več všeč? Počakaj, saj se bomo kmalu preselili. Malo potrpeti moraš, kaj tega ne veš? Tudi jaz sem morala čakati, Cony.«

Vzdihnili je, gledala še nekaj časa račko, potem pa je vključila radio v razvedrilo obeh, in kmalu je našla tudi malo jazza. Odšla je v kopalnico in pustila vrata odprta, da bi ji lahko Konfucij sledil, če bi ga mikalo. In res je račka čez nekaj časa priracala za njo. Ruth je bila vsa navdušena. »Ti moj srček,« je vzkliznila vsa iz sebe, »ti sladki, mali Nič, to si pa storil pametno. Ali imaš rad mamo? Ali ti je mama všeč?« je vprašala resno. Vzlic temu je lahko opazila, da s Konfucijem nekaj ni v redu. Ko bi bil eden izmed njenih bolnikov, bi mu bila izmerila temperaturo.

Pod prho je mrmrala najprej popevko, ki jo je bil začel radio. Obrislala se je in se vrnila v sobo, Konfucij pa je racal za njo. Postala je zelo resna, ko je sedla pred toaletno mizico, da bi se počesala. To je bilo tisto jutro zlasti važno in sploh je imelo vse posebno veljavo. Ogledovala je svoj obraz, lase in kožo temeljito in malone očitačoče, kajti sama sebi ni bila všeč. V Šangaju, to je že opazila, so bile ženske zelo lepe. Cele armade svetovnih potnikov, pretkanjih in spogledljivih, so prihajale dan za dnem v Frankovo trgovino. Ruth se je zdelo sama sebi vprico njih obžalovanja vredna, neizkušena in preprosta. Frathill je pomislila. Sem pač malomeščanski otrok. Namrščila je čelo, ko se je skušala spomniti besedila nekega članka, ki ga je brala med vožnjo z ladjo v neki reviji: »Nihče mi ne more vzeti mojega moža.« Zena, ki ga je napisala, je opisala v njem svojega moža tako, da se je Ruth zdelo, da vidi pred seboj Frankovo podobo. Visoke, sloke postave,

čil, omikan, iz ugledne družine, dobre volje, športnik, splošno priljubljen. Natanko kakor Frank. Jaz sem sužnja svojega moža, to je moja skrivnost, je napisala žena. Ruth je globoko vzdihnila. Bila je pripravljena biti Frankova sužnja, če bi to kaj pomagalo.

Se preden si je naličila ustnice, je zapel telefon. Frank. Ruth je nehote ogrnila jutranji plašč, preden je govorila z njim. Bila je kretanja sramežljivosti, ki se je sama ni zavedala. Torej čakati, je pomislila razočarano, ko je bil kfatki pogovor končan, in sedla nazaj k toaletni mizici. Bila je vsa nemirna, vse je kipel v njej. Pogledala je na uro. Manjkalo je še nekaj minut do osme. Ob eni bi se morala poročiti. Sužnja, je pomislila in telefonirala po zajtrk in trdo kuhano jajce za Konfucija. Spet se je pogledala v zrcalo, se naličila do konca in naposled oblekla obleko, v kateri se je hotela poročiti, eno izmed oblek za devetnajst dolarjev in pol, ki so bile med prvimi v njeni garderobi. Bila je belna in preprosta in bila ji je všeč.

Ruth je Franku nekaj prikrivala. Obleke je kupovala še zmeraj v otroškem oddelku modnih trgovin, kajti vse druge so ji bile prevelike. Ker so ji prinesli zajtrk, se preden je bila soba pospravljena, je sama postlala posteljo, kakor je postlala na tisoče bolniških, postavila vse na svoje mesto in sedla k oknu, da bi nakrmila račko ter popila kavo in pomarančni sok. Konfucij je zbirčno malo pokljuval jajce in ga pustil. Pogledala je na uro. Minilo je bilo deset minut, odkar ji je Frank telefoniral. To se bo dan spet vlek, je pomislila Ruth in vzdihnila. Postajala je nejevoljna. Odkar sem v Šangaju, je vse moje življenje samo čakanje na Franka, je pomislila nezadovoljna. Vzela je Konfucija v naročje, kjer je zaspal. Človek se mora naučiti lenuhariti, je pomislila tudi, kajti sedeti pri miru je bilo zelo težko in jo je utrujalo tako, da je odprla usta in zazelala. Odšla je v kopalnico in oprala tri pare nogavic, potem pa je bilo tudi to opravljeno.

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »KOMUNA«

Ameriški barvni film

Poletno gostovanje

Predstave ob 16, 18.30 in 21. Ob 19 matineja istega filma. — V glavni vlogi Gene Kelly in Judy Garland. Prodaja vstopnic od 9-11 in od 14 dalje.

»KINO VIČA«

Premiera francosko-nemškega barvnega filma

CIGAN-BARON

Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Margit Saad, Jean Guery in Paul Hörbiger. Prodaja vstopnic od 9-11 in od 14 dalje.

KINO »UNION«: Amer. barvni film: »Meč in roža«. Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 10 matineja istega filma.

KINO »SLOGA«: Amer. film: »Osamljena pištola«. Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 10 matineja istega filma. V glavni vlogi George Montgomery, Dorothy Malone.

KINO »SOČA«: Ameriški film: »Osamljena pištola«. Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 10 matineja istega filma. V glavni vlogi George Montgomery, Dorothy Malone.

Kino obiskovalce obveščamo, da se od 2. do 8. oktobra 1955 pobira za Teden otroka pri vsaki vstopnici po 2 din.

Popravek: Kino Radio Jesenice predvaja v nedeljo namesto filma »Skandal«, sovjetski barvni film »Mojstri ruskega baleta« (isto Koro-

KINO »ŠIŠKA«

Ameriški barvni film

»Lahko je ljubiti«

V glavni vlogi Esther Williams, Van Johnson in Tony Martin. Režija: Charles Walters. Predstave ob 15, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 ure dalje. Ob 10 bo predvajana v okviru »Teda otroka« za komunalno občino Zgornja Šiška izredna mladinska predstava angleškega filma »Mala balerina«.

KINO »TRIGLAV«

Ameriški barvni film

»Lahko je ljubiti«

Tednik. — V glavni vlogi Esther Williams, Van Johnson in Tony Martin. — Predstave ob 15, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 10-11 in od 15 dalje.

Poltovorni avto »Tatra«

v dobrem stanju
in po ugodni ceni **prodamo**

Uprava »Ljudske pravice«, Ljubljana,
Kopitarjeva ulica št. 2.

Največji jugoslovanski cirkus »Adria«

bo imel

SLAVNOSTNO PREMIERO

v torek, 4. oktobra 1955 ob 20. uri
v Tivoliju

V programu nastopajo

dresirani sloni

BOGAT MEDNARODNI PROGRAM

Od srede, 5. oktobra dalje bosta

vsak dan 2 predstavi

in sicer

ob 17. in 20. uri

PRODAJA VSTOPNIC PRI BLAGAJNI
CIRKUSA OD 9. URE DALJE

3387

Pozivamo vse delavce in uslužbenice,

ki so bili v letu 1954 zaposleni v našem podjetju,
da osebno ali pisмено sporočijo svoj natančen naslov
zaradi izplačila dobička za leto 1954.

Izplačevali bomo po določilih 58. in 59. čl. Uredbe o spremembah in dopolnitvah uredbe o plačah delavcev in uslužbenecv gospodarskih organizacij (Uradni list FLRJ 54/54) najdalje tri mesece po tej objavi.

Podjetje

»TELEKOMUNIKACIJE« — Ljubljana — Pržanj 24

3343

GOZDNO GOSPODARSTVO MARIBOR

PRODA

traktor goseničar znamke »Fiat«

30 KS, pogon na petrolin (mešanica bencina in petroleja), gioljive gosenice, primeren za vožnje tudi po najtežjem terenu. Motor je bil v letu 1954 generalno popravljen, traktor je v celoti zelo dobro ohranjen.

Prodajna cena je 1.500.000 dinarjev

Pismene ponudbe je treba poslati na Gozdno gospodarstvo
Maribor — Gregorčičeva ulica 30 — Telefon 27-54

M 479

VEČJE INDUSTRIJSKO PODJETJE V LJUBLJANI

sprejme takoj v službo

stenodaktilografko

z znanjem enega tujega jezika

Ponudbe poslati na upravo LP pod »Plača po dogovoru«.

3344

PRODAMO

KOTEL ZA ŽGANJEKUHO

KOMPLETEN, S PROSTORNINO 750 KG, V DOBREM
STANJU, S HLADILNIKOM

Ponudbe pošljite na podjetje »SUMAPRODUKT«, SARAJEVO,
Ulica Sime Milutinovića št. 1/I. — Telefon št. 30-22 in 38-36.

2581

TRGOVINSKA ZBORNICA ZA LRS V LJUBLJANI

razpisuje

8 službenih mest za profesorje na Vajenskih
šolah trgovinske stroke

in sicer 2 mesti za šolo v Ljubljani ter po eno mesto za šole
v Brežicah, Celju, Novem mestu, Ptuj in Mariboru.

Pogoj je diploma na Ekonomski fakulteti.

Službeno razmerje se ureja po predpisih, ki veljajo za sorodne šole.

Prošnje se vlagajo do 10. oktobra 1955 pri Trgovinski
zbornici za LRS v Ljubljani, Odbor za vzgojo kadrov.

Iz tajništva Zbornice

3399

RUDNIK RJAVEGA PREMOGA
V KOČEVJU

Išče primernega

BLAGAJNIKA

za podjetje. Interesenti s popolno
srednjo šolo ali absolventi trgov-
skega tehnikuma oz. interese
z daljšo prakso, naj vložijo prošnje
do 31. oktobra 1955 na upravo pod-
jetja s potrebnimi dokazili. Plača
je določena s tarifnim pravilni-
kom. Ker podjetje nima na raz-
polago stanovanj, imajo prednost
samski oz. tisti ki imajo stano-
vanje v Kočevju.

Komisija za sodelovanje
z mednarodnimi zdravstvenimi
organizacijami

razpisuje

NATEČAJ

za enomesečno štipendijo — tečaj
o problemih šolske higijene, ki ga
organizira mednarodni otroški
center v Parizu v začetku 1956.

Tečaj je namenjen zdravnikom,
ki že imajo veliko praktičnega
znanja iz šolske medicine ter pe-
diatrom, ki se želijo specializirati
v tej stroki.

Kandidati morajo dobro obvia-

dati francoščino.

Prošnji je treba priložiti življe-
njepis s podrobnimi podatki o
delu v zdravstveni službi, pripo-
ročila ustanove ali fakultete, kjer
kandidat dela ter potrdilo o zna-
nju francoskega jezika.

Priloge pošljite najkasneje do
10. oktobra 1955 Komisiji za sa-
radnjo za mednarodnim zdrav-
stvenim organizacijama, Beograd,
Savska 33.

2610

KOMISIJA ZA VOLITVE IN IMENOVANJA
OBČINSKEGA LJUDSKEGA ODBORA TRŽIČ

razpisuje delovna mesta za:

- PRAVNEGA REFERENTA pri oddelku za splošne zadeve in proračun. — Pogoji: Pravna fakulteta in vsaj dve leti prakse. Zaželeno praksa v državni upravi.
- PRAVNEGA REFERENTA pri oddelku za gospodarstvo in komunalne zadeve. — Pogoji: Pravna fakulteta in dveletna praksa v upravi ali gospodarskem podjetju.
- REFERENTA ZA KMETIJSTVO — za kmetijsko inšpek-
cijo. — Pogoji: Agronom ali kmetijski tehnik z večletno
prakso.
- GRADBENEGA INŠPEKTORJA. — Pogoji: Višji gradbeni
tehnik ali gradbeni tehnik z večletno prakso.
- SODNIKA ZA PREKRŠKE za honorarno namestitev. —
Pogoji: Pravna ali sodna praksa.

Plača po uredbi in dopolnilna plača po odloku Občinskega
ljudskega odbora. — Prošnjo je vložiti ali osebno dostaviti
Tajništvu Občinskega ljudskega odbora Tržič. — Nastop
službe je možen takoj.

K 239

R A Z P I S

Upravni odbor

TOVARNE KLOBUKOV »ŠEŠIR« — ŠKOFJA LOKA

R A Z P I S U J E

mesto poslovojdje

za svojo prodajalno v Škofji Loki

Pogoji:

vsaj dveletna praksa na položaju poslovojdje prodaj-
alne ali izučen prodajalec s petletno prakso v ma-
nufakturi.

Prednost imajo kandidati, ki jim je znana manipulacija
s klobučarskimi izdelki.

Plača po tarifnem pravilniku.

Ponudbe je treba dostaviti do 15. oktobra 1955.

3380

TOVARNA USNJA V KAMNIKU

sprejme v službo:

IZPRAŠANEGA STROJNIKA in DVA KURJAČA,

po možnosti z večletno prakso;

DAKTILOGRAFA ali DAKTILOGRAFINJO

s potrebno izobrazbo in prakso.

Nastop službe po dogovoru. — Plača po tarifnem pravilniku.
Ponudbe na upravni odbor podjetja.

3369

Na podlagi zakona o oddajanju in izvajanju gradbenih
del (Ur. l. LRS št. 17/55) razpisuje podjetje Elektro Ljubljana-
mesto, Ljubljana, Krekov trg 10,

prvo javno licitacijo

za oddajo gradbenih del na razdelilni trans-
formatorski postaji 35/10 kV Ljubljana-Mirje.

Licitacija bo dne 20. oktobra 1955 ob 8. uri v dvorani pod-
jetja Krekov trg 10/I. Proračunska vrednost objekta:

1. Gradbena dela	11.340.658 din
2. Obrtniška dela	3.528.178 din

Skupaj . . . 14.868.836 din

Roki dovršitve: 1. Gradbena dela do 30. junija 1956.
2. Obrtniška dela do 31. julija 1956.

Višina varščine znaša 0,3% od proračunske vsote in se
mora predložiti ob ponudbi. Ponudbe morajo biti opremljene
skladno s predpisi pravilnika o postopku pri javni pismini
licitaciji za oddajo gradbenih del (Ur. list LRS št. 17/55).
Ponudbi je treba predložiti cenik osnovnih materialov. Pro-
jektne elaborati bodo interesentom na razpolago od 7. okto-
bra 1955 dalje na sedežu podjetja proti kavciji 5000 din.

Investitor:

ELEKTRO LJUBLJANA-MESTO, Ljubljana, Krekov trg 10.

3376

Upravni odbor

TRGOVSKEGA PODJETJA

»RIBNIK« — JESENICE NA GORENJSKEM

razpisuje naslednja službena mesta za:

komercialista za nabavni oddelek in kalkulacije

s srednješolsko izobrazbo (trgovski tehnikum), najmanj
5 let prakse in z znanjem vsaj enega tujega jezika;

komercialista za izvozni oddelek

s fakultetno izobrazbo in vsaj 3 leta prakse v izvozni
trgovini, ali s srednješolsko izobrazbo (trg. tehnikum)
in vsaj 5 let prakse v izvozni trgovini. Znanje jezikov:
nemščina, francoščina;

finančnega knjigovodjo

s srednješolsko izobrazbo (trg. tehnikum), najmanj 3 leta
prakse po možnosti v izvozni trgovini in vsaj pasivno
obvladanje tujih jezikov (znanje jezikov ni pogoj);

stenotipistinj

s najmanj 3 leta komercialne prakse in znanjem enega
tujega jezika.

Interesenti naj vložijo pismene ponudbe na TRGOVSKO
PODJETJE »RIBNIK« — JESENICE NA GORENJSKEM.
Nastop zaželen takoj, najkasneje do 1. decembra 1955.
Plača po tarifnem pravilniku in dogovoru.

J 279

MALI LEKSIKON

Kako imenujejo ljudje v posameznih delih sveta moč-
ne vetrove?
Koliko so stare posamez-
ne rastline?

Razni narodi imenujejo močne vetrove različno. Mi imenujemo močan veter vihar. Tropski cikloni, v primerja-
vi s katerimi je naš vihar sa-
mo pič, imajo v posameznih
delih sveta različna imena, na
primer hurikan, kar pomeni
orkan (v Mehiki), ali typhoon
(v Indiji), na obalah Flori-
de, na Pacifiškem oceanu do
vzhodne obale Avstralije in
otoka Samoa, cikloni (v
Arabskem morju, Bengalskem
zavrtju in Indijskem oceanu
do vzhodne obale Madaga-
skarja, tajfuni (v Kitajskem
morju in vzdolž obale Japona-
ske), uraganji (okrog Srednje
Amerike in Južne Kalifornije),
bagjuni (okrog Filipinskih
otokov). Po svojem bistvu so
ti vetrovi istega tipa samo
z različnimi imeni. Tornado
je izredno močan veter, ki pa
ne zajame velikega področja
in ne traja dolgo. To so naj-
močnejši krajevni vrtilnasti
viharji, katerih premer se gi-
blje med 300 in 1600 metrov.
Tornado nastajajo v vseh de-
lih sveta.

Ljudje so se že od nekdaj
zanimali za starost posameznih
rastlin. Vinska trta dočaka
starost kakih 130 let, jelka
smreka in borovec 300 do 400
let, bukev do 900, hrast do
1000, pravi kosovci, cipresi in
platani nad 2000 let. Najsta-
rejše, tako imenovane »mam-
utovo drevo« raste v Južni
Ameriki in njegovo starost
cenijo na 6000 let. To drevo
doseže višino nad 140 m, de-
belo pa je tako, da bi lahko
prevrtili skozenj predor, po
katerem bi lahko vozili eno-
vprežni vozovi.

NADVAZNEJSI

- RADARSKI AVTO bo rešil
- na stotisoče človeških življenj

IZUM

naših dni

V domišljiji strokovnjakov živi
radarski avto že kakih 10 let. Po
drugi svetovni vojni so že večkrat
govorili o uporabi radarja ne samo
v zračnem, marveč tudi v avtomob-
ilskem prometu. In zdaj je postala
ta zamisel stvarnost. Pred ameri-
škim Kongresom je govoril o tem
presenetljivem izumu poslanec M.
Rabaut. »Radarski avto je skoraj
neverjeten pionirski uspeh,« je re-
kel. »Ta izum bo omogočil rešiti
stotisoče človeških življenj in pri-
hraniti vsako leto milijone dolarjev,
ker bodo avtomobilске nesreče
odpadle.«

Gre za avto, opremljen z ra-
darsko napravo, v teoriji znano že
več let. Izredno občutljiva radarska
naprava, vdelana v armaturno ste-
no avtomobila, opozorj vozača ne
le na vse ovire na cesti, marveč
tudi avtomatično posreduje »navo-
dila« mehanizmu, ki samostojno
posega v hitrost in smer vožnje.
Pri radarskem avtomobilu je vse-
eno, ali vozač vidi ovire ali ne,
ker njegov radarski pomočnik sam
zmanjša hitrost ali ustavi avto, tako
da je nesreča izključena. Hitrostne
meje odslej sploh več ne bo, kajti
radarska naprava začuti ovire, pa
naj gre za ljudi, živali, drevesa,
druge avtomobile, zidove ali kar-
koli, in sicer na tem večje razdalje,
čim hitreje avto vozi. Če prvi avto
s hitrostjo 140 km po cesti, radar-

ska naprava obvesti šoferja, da se
bliža od nasprotni strani avto, če-
prav je še 3 do 4 km daleč. Če
zmanjša radar hitrost od 140 na
100, 80 ali celo 40 km, šofer ve, da
se bliža ovira. Seveda lahko šofer
radar vsak čas izključi.

Avtomobilskemu prometu se od-
pirajo s tem izumom neverjetne
perspektive. Odslej bo skoraj iz-
ključeno, da bi trčila dva avtomob-
ila skupaj. Tudi šoferja, ki vozi
na dolgih progah, bo radarska
naprava nenadomestljiv pomočnik.
Če bo n. pr. med vožnjo od utr-
jenosti zadremal, bo radarska na-
prava sama zmanjšala hitrost na
najmanjšo mero, brž ko se bo avto
bližal jarku ali drevesu. Tudi po-
noči in v megli deluje ta naprava
povsem zanesljivo. Močnih žar-
metov avtomobil skoraj sploh ne
bodo več potrebovali, saj bo radar
opozoril šoferja tudi na ovire ob
cesti, ki jih žarometi ne dosežejo.

V zadnjih letih je zahteval avto-
mobilski promet več človeških žr-

Robot? Ne! Fotoreporter, ki je
skril glavo za filmsko kamero in
se tako predstavil svojem ko-
legu

tev kakor marsikatera vojna. Na
stotisoče ljudi je ostalo pohablje-
nih. Zdal bo konec tega naglo na-
rašajočega zla. Čim bolj je namreč
avtomobilski promet razvit, tem
več je nesreč. Seveda bo radarska
naprava v začetku precej draga, ko
pa se bo začela serijska proizvo-
dnja, bodo cene padle. V nekaj letih
se bo uporaba novega izuma ne-
dvomno tako razširila, da bodo av-
tomobilске nesreče že zelo redke.

- Zadnje kitojske hiše
- bodo kmalu podrli
- in zgradili nove

Kdor pozna London, si skoraj
ne more misliti, da je bil kitajski
okraj v njem, tako imenovani
China Town, še pred drugo sve-
tovno vojno ena največjih pri-
vlačilnosti za tujce. Kitajci so pre-
bivali v Londonu v pristaniškem
okraju »Docklandu«, kakor ga
imenujejo Londončani. Ta okraj
živi zdaj samo še v domišljiji
ameriških piscev filmskih scena-
rijev. »Homer« China Towna je
bil Edgar Wallace, ki ga je v
mnoгих romanih opisal zelo rea-
listično in resnično.

Ko se je začela druga svetovna
vojna, je prebivalo v londonskem
okraju še 5000 Kitajcev. V njem

Prizor iz Buenos Airesa: Ogorčene množice so podrle Peron-
kip in navdušeno breajo bronasto glavo bivšega predsednika

Kitajski okraj v Londonu izginja

je bilo več beznic, kamor so za-
hajali kadilci opija, pa tudi več
zakonih igralnic. Nič čudnega,
da so se Kitajci večkrat tudi spo-
rijeli in da je tekla kri. Imeli
so mnogo restavracij, klubov in
šol, v katerih so poučevali otroke
samo v kitajščini. Prišla pa je
druga svetovna vojna in kitajski
okraj je začel propadati.

Ze leta 1950 je prebivalo v
Londonu samo še 500 Kitajcev.
Skoraj vse njihove restavracije so
bile zaprte. Kitajci so morali po-
zabiti na svoje narodne jedi in
običaje. Zadovoljiti so se morali
z angleško hrano. Ostala je bila
samo še ena kitajska krčma, v
kateri so točili rižovo žganje. In
kitajski otroci so morali hoditi
v angleško ljudsko šolo.

Kako je nastala ta velika spre-
memba? Treba je omeniti, da živi
še zdaj v Londonu več Kitajcev,

kakor leta 1935, le da so se po
polnoma prilagodili zahodni civi-
lizaciji. Cangkajskovi pristaši, ve-
činoma mornarji ameriškega
južnoameriškega trgovskega la-
jeva, so se v Londonu že dotedaj
amerikanizirali. Mao Ce Tungov
pristaši pa se rekrutirajo pre-
vsem iz študentov, ki so jih po-
slali iz Kitajske študirat v Ang-
lo. Skoraj vsi govorijo gladko an-
gleški in stanujejo večinoma v
nižjih okrajih Chelsea, Ham-
stead in Bloomsbury. Tretja
najmanjša skupina, stare prisel-
ne kitajske družine, je v zadnjih
desetletjih zelo obogatela in
zdaj v Londonu več razkošnih ki-
tajske restavracije in pralnice,
nimajo nič skupnega s kitajskimi
pralnicami njihovih prednikov.
Zadnje dejanje v tej zgodbi
umirajočega kitajskega mesta
bo odigralo v bližnji prihodnosti.
Zadnje kitajske hiše bodo pod-
in zgradili nove, v evropskem
slogu, tako da bivši kitajski okraj
Londona tudi na zunaj ne bo
podoben kitajskemu.

MEHIŠKA VOJSKA

ima največ generalov

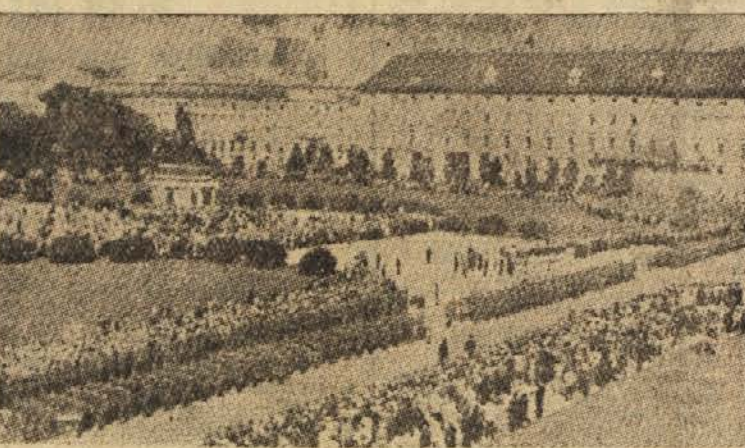
- v tem oziru je najbrž
- prva na svetu

V mehiškem Senatu so imeli
nedavno burno debato. Senator
Jaime Trevino, po poklicu ge-
neral in torej naklonjen milita-
rizmu, je v sorditem prerekanju
vprašal, ali je res, da odpade v
mehiški vojski en general na 35
vojakov. Minister za obrambo
general Rames mu je vpljudno od-
govoril, da je to pretirano, pač pa
je res, da ima mehiška vojska na
vsakih tisoč vojakov po enega
generala.

Skodoželjni poslušalci so se ob
tem odgovoru bržčas spomnili za-
bavne zgodbe, ki naj bi se bila
pripetila na mehiški narodni praz-
nik in ki jo ljudje v Latinski
Ameriki tako radi pripovedujejo.
Po cesti prikoraka mehiška vojs-
ska, spredaj nad tisoč generalov
z zlatimi našivi, za njimi dolga
vrsta drugih oficirjev, na koncu
parade pa je videti samo enega
utrujenega in mršavega vojaka.

Mehiške meje niso ogrožene in
tej deželi se vojne ni treba bati,
tudi če bi kje izbruhnila. Zato
je Senat sklenil število generalov
znatno skrajšati. Sicer pa bi lahko
to ukrenil tudi, če bi mehiške me-
je ne bile tako varne, saj je v
mehiški vojski generalov že tako

mного preveč. Mehiški zakon
predpisuje, da morajo biti divizijski
generali upokojeni s 65., bri-
gadni s 62., brigadirji pa s 61. le-
tom. Predsednik republike pa
ima kot vrhovni poveljnik ne le
pravico povišati oficirje, marveč
tudi poljubno podaljšati službeno
leta. In to pravico so predsedniki
pridno uporabljali zlasti pri vsaki
revoluciji, ko je bilo treba na-
graditi visoke oficirje za zvestobo.
Tako ima Mehika zdaj v aktivni
službi 35 divizijskih generalov,
42 brigadni in 92 brigadirjev.
Razen tega ima 18 vojaških
zdravnikov v generalskem činu
in 14 brigadni generalov voja-
škega sodstva. V tem oziru je
najbrž prva na svetu.

Po odhodu okupatorjev: defile avstrijskih čet na Dunaju

Žena naj bo starejša od moža?

- Otroci starejših mater se znajdejo
- v življenju bolje od otrok premladih

Večini žen se zdi neznosna mi-
sel, da bi ovdovele. Na tej pod-
lagi so sestavili statistiki stro-
kovnjaki svetovnega zdravstvene-
ga urada in izkušeni psihologi ra-
čun, ki omogoča ženam ogniti se
vdovstvu. Če namreč ne računa-

mo nesreč in nevarnih bolezni
lahko v življenju vse izračunamo.
Tako trdijo statistiki na podlagi
svojih izkušenj v zadnjih 15 letih.

V začetku našega stoletja se je
gibala dolgotrajna človeška življe-
nja med 40 in 45 leti ne glede na
spol. V zadnjih 50 letih pa je me-
dicina tako napredovala, da je
vsaki deklici že ob rojstvu tako
rekoč zagotovljeno najmanj 72 let
življenja, vsakemu dečku pa 67.
Normalno gledano je torej po-
vsem avtomatično, da loči smrti
pare, poročene v isti starosti, v
trenutku, ko izpolni mož 67. leto.
Žena pa lahko računa, da bo ži-
vela po moževi smrti še 5 let. Ta
meja se znatno premakne, če se
moški poroči z mlajšimi ženskami.
Zato govori svetovna statistika
o nevarnih petih letih starostne
razlike, tudi v zakonih, v katerih
sta zakonca enako stara.

Eden najboljših teoretikov s
tega področja, ki vodi poseben

oddelek demografskega urada v
Zenevi, pravi, da je povsem pre-
prosta računaska možnost, da iz-
računamo to neugodnost zakonskih
mož. Zadoluje, da so si fantje
približno z 22 leti na jasnem, da
jim ne kaže oženiti se s 17 ali 18
let starimi dekleti, marveč da bi
si morali izbrati najmanj 27 let
stare neveste. Razlogov za to teo-
rijo je mnogo. Ženska v teh letih
je v vsakem oziru že toliko zrela,
da je mnogo večja verjetnost, da
bo zakon srečen, kakor če se fant
poroči s 17 ali 18 let starim dekle-
tom, ker mora mlado ženo šele
vzgojiti.

Res tudi ni, da so otroci, ka-
terih matere so stare nad 30 let,
slabotnejši od otrok mlajših ma-
ter. Poročilo univerze v Birming-
hamu pravi, da imajo otroci, ka-
terih matere so stare nad 30 let,
več upanja, da se bodo v življe-
nju dobro znašli in uveljavili, ka-
kor otroci mlajših mater. Otroci
starejših mater so tudi odpornejši
proti nevarnim otroškim bo-
leznim.

Zahteva, ki jo postavljajo sta-
tistiki in matematiki svetovnega
zdravstvenega urada, da bi ob-
varovali žene pred vdovstvom, se
torej glasi: v vsakem primeru naj
bosta mož in žena enako stara,
po možnosti pa žena vsaj 5 let
starejša od moža. Pri tem pa
marsikatero dekle izrazi pomisle-
ke, češ če bom tako dolgo čakala,
se mi lahko pripeti, da obsemim,
da ne dobim moža. Ta bojazen
pa ni utemeljena, saj odločajo pri
možnosti mnogi činitelji bolj in
prej kakor leta. Nekateri psiho-
logi predvidevajo duhovne krize
v poznejših letih zakonskega živ-
ljenja, če je žena starejša od mo-
ža. Toda pri starostni razliki 5
do 7 let te krize v zakonski zvezi
navadno niso nevarne. Dejstvo
pa ostane, da je to za zdaj edina
pot, da žena preživi moža, dokler
se znanosti ne bo posrečilo po-
daljšati življenja tudi moškimi.

Televizija v ZDA

V ZDA ima televizijski aparat
že vsako tretje gospodinjstvo. V
zadnjih petih letih je naraslo šte-
vilo televizijskih aparatov od
5 na 32 milijonov, kar dokazuje,
da je televizija v razmeroma
kratkem času daleč prekosila
radio, ne sicer po številu apar-
atov, pač pa po priljubljenosti.
Zanimanje za radioaparate še
zdaleč ni bilo tako veliko, kakor
je za televizijske, čeprav so zdaj
še precej dragi.

Dva znanstvenika. »Ali pišete
pravilno taffin z aj ali z ej?«

»Prosim, sklonite se nekoliko
da bo videti slika verjetnejša.«

Brez besed

ČAS VOLKOV

Pripoveduje: JANEZ KLEMENČIČ
Riše: MARJAN AMALIETI

55. »Živijo, Blažon!« so ga vspodbujali so-
sedi. »Pojd in ga hitro prinesi! Jaz bom
medtem nabrusil pipec!« »Le norčujte se!«
jim je jezno zabrusil Blažon, hitro zvrnil
svoj kozarec in odšel. Sramota pa take!
Ni bilo dovolj, da mu je volk pred nosom
pohrustal psa. Še tisti klepetavi sosed je
moral priti mimo in raztrobiti neslavno no-
vico po vasi. Jim bom že pokazal! Vsem:
volku, sosedu in vsem drugim vaščanom.

56. Kako bo pokazal sosedu in drugim, si
še ni bil na jasnem. Glode volka pa je v
njegovi glavi že dozoreval načrt: zasturpi
ga bo! Nekajkrat mu bo nastavlil nezasturp-
ljeno meso, da se bo mrcina navadila nanj,
potem pa bo potisnil v meso krhko ampulo
ciankalija, dovolj močno, da bi ubila slona.
Ve tudi, kam ga bo nastavlil: nedaleč v
gozdu je studenec. Volk bo prav gotovo
prišel tja, ali v zasedo, ali pa vsaj gasit
žejo.

57. Blažon je zavil k mesarju. Tudi ta je bil
že na tekočem: »Hočeš kilo Roksa, Bla-
žon?« se mu je zasmejal v pozdrav. Blažon
je naveličano zamahnil z roko: »Kdo ve,
kaj v resnici prodajaš? Dobro, da Roksi ni
prišel tobi v roke. Ti bi ga gotovo podelal
v klobase in mi ga potem prodal po mastni
ceni.« Zdal je bil užaljen mesar. »Siliš,
Blažon, še eno tako zini, pa se bova zares
skregala.«